

De eerste lijn, daar gebeurt het

Bert Bruggemans over
de kracht van decentrale
samenwerking

Outreaching als antwoord
op onderbescherming

Een zorgzame buurt
is gezonder

INFOPOL | XPO112

10-11-12 | 05 | 2022

9u30-17u00

9u30-17u00

9u30-16u00

Vakbeurs voor de uitrusting van
politie-, bewakings- en veiligheidsdiensten,
urgentediensten en rampenbestrijding

GRATIS TOEGANG
mits voorregistratie via de site

www.infopol-xpo112.be

Kortrijk **Xpo** Belgium

Partners

Sponsors

INFOPOL | XPO112 wordt georganiseerd onder de
Hoge Bescherming van Zijne Majesteit de Koning

STEFAN DE WICHERE

STEFAN DE WICHERE

LAWLA AERTS

- 5 **Opinie**
- 6 **Kort**
- 10 **Estafette Lieven Janssens**
- 12 **Interview met Bert Bruggemans: De kracht van het decentrale**
Brandweercommandant Bert Bruggemans is de nieuwe Overheidsmanager van het jaar. Hij gelooft vurig in de meerwaarde die overheden creëren in dienstverlening in de eerste lijn. De kracht van het crisismanagement van de toekomst ligt volgens hem in decentraal georganiseerde diensten die sterk met elkaar samenwerken.
- 19 **Over het belang van decentraal beheer van het Adresregister**
- 22 **Gemeenten nemen voortouw in herwaardering KI**
- 24 **Interview met Wim Van Lancker: Outreaching als antwoord op onderbescherming**
Een oud zeer van sociaal beleid is dat mensen hun rechten niet of onvoldoende opnemen. Outreachend werk, waarbij getrainde maatschappelijk werkers langsgaan bij gezinnen met de expliciete opdracht om door hun ogen naar de werkelijkheid te kijken, kan volgens onderzoeker Wim Van Lancker oplossingen bieden.
- 30 **De toekomst van Steven De Smet: Het politiemodel moet op de schop**
- 34 **Nieuwe infrastructuur _ Meer dan de bouw van een nieuw stadhuis**
- 38 **Interview met zorgambassadeur Candice De Windt: Het zorgberoep positief uitdragen**
- 42 **Gepensioneerden in de zorg blijven aan het werk!**
- 46 **Iedereen aan de slag door nauwere samenwerking VDAB en OCMW**
Omdat de arbeidsmarkt mensen tekort komt, wil zowel de federale als de Vlaamse overheid dat tachtig procent van de actieve beroepsbevolking effectief aan de slag gaat. VDAB en de VVSG zetten een project op om de samenwerking en communicatie tussen VDAB en OCMW te verbeteren.
- 49 **Een zorgzame buurt is gezonder**
- 52 **Zone 30 in de bebouwde kom**
- 54 **Grofvuil uitgevlooid**
- 56 **Wat kan er nog uit ons huisvuil?**
- 58 **In contact met Jel Keymeulen**
- 60 **Agenda**
- 61 **Op zoek naar nieuwe collega's?**
- 62 **Filip fileert**
- 63 **Burgemeester Triljoen**

Op de cover De frontlijn of eerste lijn van het lokale bestuur, waar burgers lokaal georganiseerde dienstverlening direct ervaren, heeft vele gezichten. Fotograaf Bart Lasuy vond ze deze keer in een Repair Café in het Gentse.

COLOFON

KERNREDACTIE Marlies van Bouwel, Bart Van Moerkerke, Marleen Capelle HOOFDREDACTEUR Pieter Plas VORM Ties Bekaert DRUK Graphius VERANTWOORDELIJK UITGEVER Kris Snijkers, directeur Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw, Bischoffsheimlaan 1-8, 1000 Brussel

ADVERTENTIES Peter De Vester, peter@moizo.be, T 03-326 18 92

VACATURES Monika Van den Brande, vacatures@vvsg.be, T 02-211 55 43

ABONNEMENT 2022 voor alle informatie over de verschillende abonnementenformules www.vvsg.be/lokaal-abonnement

Undertekende artikels verbinden alleen de auteurs. Reacties zijn welkom. De redactie zal deze naar eigen inzicht al dan niet opnemen, inkorten of er melding van maken. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, elektronische drager of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Praat mee over Lokaal met #VVSGlokaal

Deel al waarop u fier bent op #lokaalDNA

Volg ons op

vvsg

Is uw lokaal bestuur klaar voor de energietransitie?

De energietransitie is de naam voor de omschakeling van alle huidige milieubelastende energiebronnen, de zogenaamde fossiele brandstoffen, naar duurzame, natuurlijke en ecologisch verantwoorde alternatieven. Deze energietransitie stelt ons voor de vraag: is die nieuwe energie beschikbaar? En is het betrouwbaar en vooral betaalbaar?

Ethias Services nv en Helexia Belgium hebben besloten om lokale besturen hierin bij te staan. Door onze krachten te bundelen en samen te werken zijn we in staat om uw energietransitie in de best mogelijke omstandigheden te analyseren en uit te voeren. De doelstelling is tweeledig: actie nemen op het gebied van energiebesparing en op het gebied van ecologie voor een maximaal effect.

Helexia is een ESCO, een «Energy Service Company», die haar klanten al meer dan 10 jaar ondersteunt in de belangrijkste fasen van een transitieproject. Helexia maakt deel uit van de Voltalia groep. Dankzij haar ervaring steekt zij al haar energie in het bereiken van

koolstofneutraliteitsdoelstellingen door samen met haar klanten winnende modellen te ontwikkelen. De aanpak van Helexia is specifiek en pragmatisch. Het «end to end»-proces stelt Helexia in staat op te treden als strategisch adviseur voor de vaststelling van doelstellingen, de nauwkeurige analyse van het verbruik via energie-audits en de vaststelling van een progressief overgangsplan. Ook de implementatie van oplossingen, projectmanagement, energiemonitoring en onderhoud wordt door Helexia verzorgd.

Om de uitvoering van het transitieproject te vergemakkelijken, kan Helexia ook optreden als derde-investeerder voor haar cliënt door in zijn plaats te investeren, waardoor deze zich op zijn kernactiviteit kan blijven concentreren zonder zijn ontwikkeling te bevriezen.

Dankzij deze samenwerking tussen Ethias Services nv en Helexia krijgt u dus niet alleen een deskundige gesprekspartner, maar meteen ook de noodzakelijke ervaring en knowhow om samen met u de overstap te maken naar een duurzame energietoekomst.

Geert VAN AKEN, Key Account Manager
Prins-Bisschopssingel 73 - 3500 HASSELT
0475 97 64 68 - 011 28 21 00
geert.vanaken@ethias.be
ethiasservices@ethias.be

Ontdek onze dienstencatalogus op solutions.ethias.be

In samenwerking met

helexia

ethias
SERVICES

KRIS SNIJKERS
Algemeen directeur
van de VVSG

Van crisissen en uitdagingen

W e rollen van de ene crisis in de andere. Net nu we op adem begonnen te komen na twee jaar coronapandemie, komt de opvang van mensen die het oorlogsgeweld in Oekraïne ontvluchten. De lokale besturen en alle medewerkers hebben de afgelopen twee jaar in de frontlinie gestaan. Dit bepaalde het welslagen van de vaccinatiecampagne. Het heeft de lokale besturen grote waardering opgeleverd. De weerslag van de nieuwe vluchtelingenstroom stelt ons vandaag zo mogelijk nog voor een grotere uitdaging dan de coronapandemie. De precieze grootteorde van de instroom aan vluchtelingen is nog moeilijk te schatten, maar de noden op het vlak van huisvesting, (psychosociale) begeleiding, onderwijs, werk... zijn enorm. Ze leggen grote druk op onze lokale besturen en medewerkers.

De permanente crisismodus waarin we als samenleving al enkele jaren verkeren, heeft ook het verwachtingspatroon ten aanzien van het openbaar bestuur gewijzigd. In de afgelopen decennia lag, mede onder invloed van het New Public Management, de klemtoon op klantgerichtheid en efficiëntie. In de publieke sector werd een stevige portie management geïntroduceerd om zo goedkoop mogelijk de meest klantvriendelijke dienstverlening te kunnen leveren. Onze ervaring van de afgelopen jaren heeft ons met de neus op de feiten gedrukt. Een overheid is niet louter een bedrijf dat klanten bedient, ze functioneert als stabiliserende factor, wanneer onze samenleving midscheeps wordt geraakt door financieel-economische crisissen, gezondheids crisissen, terroristisch of oorlogsgeweld of de klimaat- en energiecrisis. Gebeurtenissen waarvan we ons rond de eeuwwisseling amper konden, wilden of durfden voorstellen dat ze ons zouden overkomen.

In deze context heeft de verkiezing van Bert Brughemans, zonecommandant van de Brandweerzone Antwerpen, tot Overheidsmanager van het jaar een meer dan symbolische betekenis. Deze verkiezing is tekenend voor de wijzingen in de maatschappelijke uitdagingen waar we voor staan en de essentiële rol van de publieke sector om ze op te lossen. In deze editie van Lokaal vind je een uitgebreid interview met de zonecommandant en zijn visie op de rol van de overheid in het algemeen en een korps als de brandweer in het bijzonder. Bert Brughemans geeft aan dat de pu-

blieke taak erin moet bestaan de maatschappij risico te laten nemen en te laten innoveren en experimenteren. De overheid staat als het misloopt, klaar om dit op te vangen. Hij definieert de brandweer daarbij als een 'probleemoplossende organisatie'. Belangrijker nog is zijn visie op hoe dat dan het best georganiseerd wordt.

Onze ervaring van de afgelopen jaren heeft ons met de neus op de feiten gedrukt. Een overheid is niet louter een bedrijf dat klanten bedient, ze functioneert als stabiliserende factor, wanneer onze samenleving midscheeps wordt geraakt door crisissen.

Hier opteert de zonecommandant heel uitdrukkelijk voor decentrale samenwerking en netwerken tussen lokale besturen, brandweerzones, politiezones, eerstelijnszones en ziekenhuizen in plaats van een grote gecentraliseerde werking.

Welke conclusies kunnen we hieruit trekken? Laten we in elk geval het denken in termen van doelmatigheid, efficiëntie en klantgerichtheid nog niet meteen bij het huisvuil zetten. Het blijft onze verantwoordelijkheid publieke middelen zo goed mogelijk in te zetten. Daarnaast is er uitdrukkelijk oog nodig voor wat overheden moeten doen. De opeenvolgende crisissen mogen en moeten niet leiden tot moedeloosheid. Integendeel. Er zijn voor ons als publieke initiatiefnemers en vooral voor ons als lokale besturen belangrijke taken weggelegd. Meer dan ooit heeft onze samenleving sterke lokale besturen nodig die in slimme vormen van samenwerking bijdragen tot de welvaart en het welzijn van de burger. —

kort

Veel helpende handen voor Oekraïne

Op het ogenblik dat we deze editie van Lokaal voorbereiden, stromen de eerste oorlogsvluchtelingen uit Oekraïne ons land binnen. De solidariteit is groot en veel mensen willen de handen uit de mouwen steken of zelf enkele personen opvangen.

Uiteraard zijn ook onze lokale besturen volop in de weer om alweer een nieuwe situatie op te vangen. De uitdagingen zijn groot, het is voor iedereen zoeken, de situatie verandert met de dag. Na opvang en huisvesting volgen nog vele andere uitdagingen. De lokale besturen vragen ondersteuning van de federale en Vlaamse overheid.

De VVSG volgt de situatie nauwgezet en brengt alle mogelijke informatie samen. Veel medewerkers van lokale besturen hebben de weg naar de speciale pagina op onze website al gevonden. We raden iedereen aan ze regelmatig te raadplegen om antwoorden op moeilijke kwesties te vinden, kennis te nemen van de ondersteuning die andere overheden en instanties bieden en inspiratie op te doen. _ Marleen Capelle

[vvsg.be/oekraïne](https://www.vvsg.be/oekraïne)

Oekraïne 1212, particulieren, verenigingen... zowat iedereen wil zijn steentje bijdragen om de oorlogsvluchtelingen een warme en veilige plek te geven.

Leergang lokaal besturen in de genetwerkte samenleving

De eeuw van de samenwerking, zo noemen verschillende auteurs de 21ste eeuw. Ook lokale besturen werken in deze realiteit. Meer en meer worden ze aangesproken op hun functie als regisseur. De verwachtingen ten aanzien van die functie en ten aanzien van samenwerking zijn groot.

Samenwerken en regie voeren zijn niet hetzelfde, maar grijpen wel op elkaar in. Na de publicatie *Lokaal besturen in de genetwerkte samenleving*, een boek dat zelf de vrucht is van een stevige samenwerking, volgen er nu zeven verdiepende opleidingsmodules. Ze stellen elk een vraagstuk centraal, maar

vormen een coherent geheel. In nauwe samenwerking met het kruim van het vakgebied helpen we lokale besturen om hun regisseursfunctie door te lichten en vorm te geven. We plaatsen het samenwerken in organisatienetwerken daarin en reiken methodes aan om die organisatienetwerken succesvoller te maken.

De eerste sessie heeft online plaats op 22 april. _ Iris De Mol

Meer weten over de opleidingsmodules en inschrijven? Dat kan via [vvsg.be/kennisitem/vvsg/netwerkacademie](https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/netwerkacademie).

oproepen

Tot 21 juni _ Vergroening van gevels van openbare gebouwen

Het ING Fonds voor Duurzame Gebouwen wil eigenaars of verantwoordelijken van openbare gebouwen in de ruimste zin helpen bij hun plannen voor het vergroenen van de gevels om zo bij te dragen aan een prettiger stedelijk klimaat, letterlijk en figuurlijk. Voor alle projecten samen wordt een bedrag van 500.000 euro ter beschikking gesteld, met een maximum van 100.000 euro per project.

Een project kan worden ingediend door elke organisatie in een gebouw waar vaak publiek komt: gemeentehuizen, stadhuisen, stations, ziekenhuizen, rust- en verzorgingstehuizen, revalidatiecentra, opvanghuizen, crèches, scholen, sportcentra, zwembaden, musea, theaters, cultuurcentrum, bibliotheken, mediatheken, gemeenschapscentra...

kbs-frb.be/nl/ing-fonds-voor-duurzame-gebouwen

Tot 13 oktober _ Prijs voor behoud en restauratie historische tuinen

Het Fonds Louise Vanden Bulcke wil het behoud en de restauratie van historische tuinen en parken in Vlaanderen aanmoedigen. Jaarlijks reikt het de Hans Vredeman de Vriesprijs van 6000 euro uit. Die bekroont een project met natuurhistorische waarde en dient ter ondersteuning van uitgevoerde of nog uit te voeren restauratiewerken.

Het betreft restauratiewerken in historische tuinen en parken of onderdelen ervan zoals paviljoens, ijskelders, priëlen, tuinornamentiek met erfgoedwaarde, professionele boomverzorging, duurzame beschutting van planten of ornamenten voor de winter, heraanplanting van plantensoorten die aantoonbaar aanwezig geweest zijn, restauratie van historische tuin- en parkverlichting enzovoort.

kbs-frb.be/nl/fonds-louise-vanden-bulcke-projectoproep-voor-organisaties-2022

Erfgoeddag 2022: erfgoed maakt school

Onder het motto 'Erfgoeddag maakt school!' duikt Erfgoeddag in 2022 in het rijke schoolleven en -verleden. Op zondag 24 april is er de klassieke Erfgoeddag. In de daaropvolgende week, van 25 tot 29 april, wordt de blik op scholen gericht.

Op zondag 24 april ontvangt de Erfgoeddag traditiegetrouw het grote publiek. Met de slogan 'Erfgoed maakt school!' ligt het accent op schools erfgoed. Denk hierbij aan alles wat in verband staat met leren, opvoeden, opgroeien. In het lokale aanbod kan dit zeer breed gaan, van handboeken en schooluniformen tot tradities en gebruiken die verbonden zijn aan onderwijs en opgroeien, zoals het schooltoneel of de jaarlijkse klasfoto's.

Dit jaar loopt de Erfgoeddag voor het eerst door tot het einde van de schoolweek. Als lokale erfgoedprogrammator kun je het aanbod van de Erfgoeddag op maat van kinderen en tieners laten doorlopen tijdens de week, met scholen als expliciete doelgroep. Maar het kan ook omgekeerd, dan komt een erfgoedexpert naar de klas met een goed verhaal of een workshop. Als er maar zoveel mogelijk erfgoedexpertise bij de jeugd komt.

Ondertussen bereiden zo'n 250 mensen zich voor om hun erfgoedpassie te delen met de jongere generaties. Via dit aanbod willen de organisatoren van Erfgoeddag leerkrachten en directies stimuleren om een activiteit in verband met erfgoed op school te plannen. En voor scholen zelf kan deze week een goede gelegenheid om met eigen schoolerfgoed uit te pakken.

Leren van twintig jaar Erfgoeddag

Al twintig jaar toont de cultureel-erfgoedsector zichzelf op de eerste zondag na de paasvakantie van zijn allerbeste kant. Dankzij de wisselende jaarthema's ontstaan er telkens opnieuw boeiende samenwerkingen tussen diverse erfgoedspelers zoals musea, erfgoedcellen, heemkundige kringen en tal van andere partners en sectoren. Zo blijft deze jaarlijkse hoogmis van de cultureel-erfgoedsector een absolute publiekslieve-

ling. Initiatieven, activiteiten en ideeën groeien vaak vanuit het erfgoedveld. FARO, Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, coördineert het evenement. Lokaal zetten steden en gemeenten, hun erfgoedcellen en talloze vrijwilligers mee de schouders onder deze dag.

In 2021 evalueerde FARO twintig edities van de Erfgoeddag. Dit gebeurde door lokale coördinatoren en organisaties die de voorbije vijf edities meerdere keren deelnamen aan de Erfgoeddag, een vragenlijst te sturen. Eén vijfde (190) van de 881 aangeschreven deelnemers vulde de volledige vragenlijst in. Aansluitend werden er focusgroepen opgezet. Uit de antwoorden en de gesprekken bleek dat het enthousiasme voor de Erfgoeddag groot blijft. Zowat alle organisaties en coördinatoren willen er in de toekomst nog aan deelnemen. Het grote pluspunt van deze dag is volgens de organisatoren dat ze hiermee een ander of nieuw publiek bereiken. Daarnaast hoopt men lokaal erfgoed breder bekend te maken en daar op langere termijn de vruchten van te kunnen plukken. Verder kan de Erfgoeddag een aanleiding zijn om nieuwe samenwerkingsprojecten op te zetten en inspiratie op te doen voor andere ideeën en projecten. De editie van 2021 had een sterk digitaal profiel, maar toch blijkt uit de antwoorden een grote voorkeur voor activiteiten ter plaatse. Wat communicatie betreft zet de nationale campagne vanuit FARO sterk in op de algemene bekendheid en het draagvlak voor de Erfgoeddag. De regionale communicatie ondersteunt het lokale aanbod, stimuleert mensen om die dag buiten te komen en heeft grote impact op de bezoekersaantallen. - Lieslot Decalf

faro.be/over-erfgoeddag

faro.be/blogs/saidja-steenhuizen/

[wat-leren-we-van-20-jaar-erfgoeddag](https://faro.be/wat-leren-we-van-20-jaar-erfgoeddag)

Werk maken van lokaal erfgoedbeleid

Hoe maak je binnen de gemeente werk van een sterk lokaal erfgoedbeleid? De vernieuwde digitale brochure *Dromen. Denken. Doen.* die steunpunt voor cultureel erfgoed FARO schreef in samenwerking met een aantal lokale besturen en erfgoedcellen, helpt je op weg. Naast een introductie rond erfgoed en lokaal erfgoedbeleid bevat het boekje tips om een eigen visie rond erfgoedbeleid in jouw gemeente te ontwikkelen. Praktijkverhalen geven alles kleur en bewijzen hoe een lokale erfgoedwerking mensen bij elkaar kan brengen en het verleden een nieuw elan kan geven.

Download de publicatie via
<https://faro.be/publicaties>

De stad: beter na corona?

De coronapandemie heeft het wereldsysteem, ons leven en alle grote steden op de proef gesteld. In *De stad beter na corona?* reflecteren 34 vooraanstaande stadsonderzoekers over welke stedelijke ongelijkheden Covid precies heeft blootgelegd of aangewakkerd, en dit vanuit een uiteenlopende waaier van thematische insteken: van huisvesting tot diversiteit, van klimaat tot (wijk)gezondheidszorg. Onbevangen wordt nagedacht over hoe een meer rechtvaardige en dus gezondere stad na corona er zou kunnen uitzien: een 15-minutenstad, een auratische stad, een stad van capsules of zetten we eindelijk de stap voorbij de sacrificiële stad van vandaag? Het boek wil een bijdrage leveren tot een bredere maatschappelijke discussie en daagt de lezer uit om te reflecteren over de rol van de stad in wereld.

L. Beeckmans, S. Oosterlyncx, E. Corijn (red.),
De stad beter na corona? Reflecties over een gezondere en meer rechtvaardige stad,
ASP Editions, Brussel, 35 euro

Week van de Duurzame Gemeente: laat niemand achter

De coronapandemie en de klimaatverandering tonen de nauwe verbondenheid tussen de sociale, ecologische en economische dimensies van duurzaamheid; ze doen wereldwijd stemmen klinken om onze maatschappij beter en duurzamer te maken. Dat benadrukt de Week van de Duurzame Gemeente jaarlijks.

Agenda 2030 met zijn 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's) vormt hierbij een blauwdruk, niet alleen om op korte termijn de schade te herstellen maar ook om op lange termijn de transitie te maken naar een duurzame, veerkrachtige samenleving. De vertaalslag maken naar het lokale niveau is niet eenvoudig. Vlaamse steden en gemeenten kunnen hierbij rekenen op de VVSG. Voor het vijfde jaar op rij organiseren wij de 'Week van de Duurzame Gemeente'. Sinds 2018 namen al 160 Vlaamse

gemeenten deel aan de campagne, een 100-tal per jaar. Deelnemende gemeenten hangen de SDG-vlag uit aan hun gemeentehuis en zetten plaatselijke 'duurzame helden' in de kijker. De helden zijn burgers, organisaties, verenigingen, scholen, bedrijven of andere groepen die op hun manier duurzaam bezig zijn. Zij worden de lokale gezichten van de SDG's. Deelnemende gemeenten vergroten zo het bewustzijn over de SDG's en zetten duurzame initiatieven in de kijker. In 2022 gaat de aandacht in het bijzonder

naar een belangrijk basisprincipe van de Agenda 2030: Leave No One Behind (Laat niemand achter). Dit staat voor het engagement van alle VN-lidstaten om armoede in al haar vormen uit te roeien, en om een einde te maken aan discriminatie, uitsluiting en ongelijke kansen. Steden en gemeenten kunnen ongetwijfeld heel wat lokale helden aanduiden die zich ervoor inzetten dat ook kwetsbare groepen kunnen genieten van vooruitgang en duurzame ontwikkeling. Denk aan buddy's voor kansarme medeburgers, bezielers van deelinitiatieven, jeugdbewegingen of scholen die inzetten op culturele diversiteit of mentaal welzijn, collega's die bijdragen aan een inclusieve werkkleef, of organisaties die ijveren voor meer toegankelijk groen. Tijdens de Week van de Duurzame Gemeente worden zij in de bloemetjes gezet en kunnen hun activiteiten hopelijk vele anderen inspireren. _ Heleen Voeten

De Week van de Duurzame Gemeente loopt van 18 tot 25 september en kadert daarmee in de globale 'Act4SDGs'-campagne van de Verenigde Naties. Inschrijven voor de campagne kan nog tot 1 juli op www.duurzamegemeente.be.

Lokale helden voor globale doelen

week van de duurzame gemeente

#LaatNiemandAchter

Duidelijkheid gewenst over de vaccinatiecentra tot eind 2022

Of en hoeveel er de volgende maanden nog gevaccineerd moet worden tegen COVID-19 is onder meer afhankelijk van factoren die niemand kent. Maar dat er tot het einde van 2022 in ieder geval vaccinatiepunten nodig zullen zijn, is wel duidelijk. Er moet dus dringend een kader en bijhorende financiering voor de eerstelijnszones en de lokale besturen komen, want de financiering van de vaccinatiecentra stopt eind april en ook contracten voor medewerkers en locaties moeten bekeken worden. De VVSG blijft dus aandringen op een snelle beslissing zodat ervaring niet verloren gaat, het personeel van de vaccinatiecentra snel duidelijkheid heeft en er op het niveau van de eerstelijnszone en de lokale besturen de nodige afspraken gemaakt kunnen worden. _ Veerle Cortebeek

Het belang van internettoegang voor elke burger

Op Smart City Expo in Barcelona schetste John Paul Farmer, CDO van de stad New York, hoe technologie de stad 'future-ready' kan maken. Een van de speerpunten is toegang tot het internet voor iedereen. Meer nog, iedereen, oud en jong, rijk en arm moet over de vaardigheden beschikken om er ook mee om te gaan. Het is aan de overheid om zowel de toegang te verzekeren als de mensen te helpen die vaardigheden te ontwikkelen.

Ook in België en Vlaanderen moeten we nog veel stappen zetten om elke burger verbonden te krijgen met het internet. Puur infrastructureel lopen we wat achter op andere Europese lidstaten. Wat digitale vaardigheden bij de bevolking betreft scoren we beter, maar de uitdagingen voor de toekomst blijven immens. Vooral lokale besturen en middenveldorganisaties zetten individuele ondersteuningsacties op, soms gefinancierd vanuit de centrale overheden. Maar we hebben een meer algemene en alomvattende strategie en plan van aanpak nodig. We hopen dat de federale en Vlaamse relance-trajecten hierop inspelen. _ Ward Van Hal

Erratum

In de tabel op pag. 27 van Lokaal 3/2022 sloop een fout: bij Lierde had alleen Gemeente mogen staan, bij Mechelen had Gemeente en OCMW moeten staan.

Provinciale contactpunten fusies en regiovorming

Zit je gemeente met vragen over fusies of regiovorming? De provinciale contactpunten van ABB bieden begeleiding en ondersteuning aan.

Lokale besturen die een fusie overwegen of voorbereiden, hoeven niet onbeslagen ten ijs te komen. In alle fases van het proces staat het Agentschap Binnenlands Bestuur ABB klaar met ondersteuning en hulpmiddelen: een fusiefiche met daarin de belangrijkste kerncijfers van de deelnemende gemeenten op het vlak van bestuurlijke organisatie, personeel en financiën, een financieel profiel, een draaiboek met alle stappen, regels en handelingen die bij een fusie komen kijken. Je vindt er ook contactgegevens van sectorexperts, veel gestelde vragen en praktijkvoorbeelden. Het draaiboek kwam tot stand met inbreng van experts binnen ABB en de sectoradministraties van de Vlaamse en federale overheid, in samenspraak met de VVSG. Het wordt voortdurend aangevuld en bijgestuurd. Wie nog met specifieke vragen zit of zijn provinciale contactpunt wil kennen, kan terecht op fusies@vlaanderen.be.

Ook voor het project regiovorming neemt ABB de algemene coördinatie

op zich, in nauwe afstemming met de VVSG en het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing. De contactpunten werken in de provinciale kantoren van ABB en zijn bruggenbouwers tussen de lokale besturen, de gouverneurs en ABB. Bovendien zal ABB de voortgang van het project monitoren en geregeld evalueren. Hiervoor is het centrale toegangspunt regiovorming@vlaanderen.be.

Gemeenten die zich op de grens tussen twee of meer referentieregio's bevinden en zich engageren om hun samenwerkingsverbanden af te stemmen op hun referentieregio, kunnen aanspraak maken op een juridische en technische ondersteuning op maat vanuit ABB.

In 2023 zal het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing het project regiovorming evalueren en aanbevelingen formuleren voor de volgende Vlaamse Regering. – Marleen Capelle

Het aanspreekpunt in jouw provincie nog niet ontdekt? Mail dan naar respectievelijk_fusies@vlaanderen.be of regiovorming@vlaanderen.be.

Zelfscan helpt huishoudens kraanwater besparen

Het gemiddelde waterverbruik per inwoner in Vlaanderen daalt. Dat is een goede zaak. Toch kunnen veel huishoudens met kleine en grotere ingrepen nog veel kraanwater en geld besparen. De zelfscan helpt daarbij.

De zelfscan water is een gratis online tool. AquaFlanders ontwikkelde hem in overleg met de Vlaamse Milieu-maatschappij, zodat huishoudens op een laagdrempelige manier zicht kunnen krijgen op hun waterverbruik. Een gepersonaliseerd rapport vergelijkt het verbruik met het gemiddelde verbruik van vergelijkbare huishoudens in Vlaanderen en geeft tips om kraanwater te besparen: van kleine aanpassingen in dagelijkse gewoontes tot eenvoudige doe-het-zelf-oplossingen en grotere aanpassingen

aan de waterinstallatie in huis. Daarmee biedt de tool oplossingen voor elk budget en voor elk type huishouden.

Dit kan ook een interessant instrument zijn voor de sociale dienstverlening. OCMW's zouden bijvoorbeeld hun klanten kunnen begeleiden om de zelfscan toe te passen. Voor beschermde klanten is er ook een gratis waterscan: een medewerker van een watermaatschappij komt dan thuis om je te helpen met duurzaam watergebruik. De OCMW's van Genk en Sint-Truiden zetten bijvoorbeeld al actief in op het toepassen van de waterscan voor mensen met een hoog verbruik of voor beschermde klanten. – Christophe Claeys

info@aquaflanders.be, 03-292 9190
Doe de scan op zelfscan.kraanwater.be/

Al sinds het begin van de coronacrisis wordt er veel gevraagd van onze maatschappelijk werkers. Ze tuimelen van de ene crisis in de andere. Gelukkig zijn ze zeer weerbaar en veerkrachtig.

Tom Meeuws, Antwerps schepen,
Gazet van Antwerpen 15/03

Dit is geen goed bestuur. Het lijkt wel alsof onze politici geen lessen hebben getrokken uit de covidcrisis. De instructies gaan alle kanten op. Donderdag kregen lokale overheden de vraag van het Nationaal Crisiscentrum om een inventaris van hun beschikbare opvang te maken, precies dezelfde vraag die de Vlaamse taskforce een week eerder had gesteld. Voor ons is het niet belangrijk wie de kapitein op het schip is, als er maar eenduidige richtlijnen komen.

Nathalie Debast van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG),
Knack 16/03

Steden moeten echte sponzen zijn waar water maximaal wordt opgevangen. Enerzijds kan dat door het hemelwater in de bodem te laten sijpelen. Anderzijds door het water dat op de verharde oppervlakken terecht komt op te vangen in ondergrondse of bovengrondse reservoirs om te hergebruiken voor bijvoorbeeld de irrigatie van tuinen en parken.

Regis Verplaetse, landschapsarchitect bij Natuurpunt, over de vijf toekomstplannen waarmee Natuurpunt de Vlaamse natuur in 2050 hersteld en gezond wil krijgen, Het Belang van Limburg, 15/03

Het stijgend aantal gevallen van agressie is in heel veel steden het geval, niet alleen in Genk. Het zijn niet alleen de mensen achter het loket die er mee geconfronteerd worden, we merken ook een toename op straat. We hebben zopas een enquête gehouden bij hulpverleners en ook daar merken we een duidelijke stijging.

Wim Dries, burgemeester van Genk en VVSG-voorzitter, Het Nieuwsblad 10/03

We willen meer opvangplaatsen creëren, maar we zijn niet bereid om daarvoor de nodige middelen te voorzien. Maar er bestaat niet zoiets als goedkope kinderopvang. Iemand betaalt de prijs: ofwel de kinderen, ofwel de ouders, ofwel de kindbegeleiders. En in Vlaanderen alle drie, vrees ik.

Michel Vandenbroeck (UGent), professor pedagogie gespecialiseerd in kinderopvang, De Morgen, 05/03

Beleid loont, zowel door te pushen naar schonere technologie als door in te grijpen in de verkeersstromen. Het is de eerste keer dat dit zo spectaculair is aangetoond in een grote Europese stad. Daarom is de kaart van Brussel veelbelovend voor andere steden, ook buiten ons land.

Professor Filip Meysman (UAntwerpen), wetenschappelijk coördinator van het onderzoek CurieuzenAir, De Standaard 18/03.

Lieven Janssens

Burgemeester Vorselaar

Lieven Janssens, burgemeester in Vorselaar, kreeg het estafetteestokje van burgemeester Inge Lenseclaes uit Overijse, om een vragenlijstje à la Proust te beantwoorden. Aan het eind geeft hij het door aan een andere lokale politicus, van een andere partij en ver van Vorselaar.

Wat betekent je politieke functie voor jou?

Engagement, dienstbaarheid, zowel voor eigen dorp als voor een ruimere regio.

Wat was je eerste politieke daad (in de ruimste betekenis)?

De oprichting van onze ongebonden politieke beweging ACTIEV in 2005. Met een grote groep nieuwe mensen werden we in 2006 meteen de grootste partij met 29% van de stemmen. Zes jaar later haalden we al een absolute meerderheid met 50,1% en bij de laatste verkiezingen 73,5% van alle stemmen. Echt uniek.

Kom je uit een politiek nest?

Mijn hele familie is een en al engagement: mijn vader was provincieraadslid en burgemeester, maar ook mijn moeder, twee zussen en broer zijn gepassioneerd bezig in het verenigingsleven en staan altijd klaar voor anderen.

Wat zie je als je grootste prestatie?

Schwung en connectie creëren: in het dorp, met verenigingen, vrijwilligers, tussen politiek en administratie, wat in Vorselaar de voorbije vijftien jaar een enorme dynamiek opleverde.

Neem je dit ambt mee naar huis?

Ja.

Heb je vrienden in de politiek?

Jazeker, ACTIEV is echt een 'beweging', een groep mensen die allemaal veel engagement opnemen in het dorp. Mark bijvoorbeeld, met wie ik ACTIEV oprichtte, de collega's uit het schepencollege en Paul en Mizel, de twee compagnons de route van het eerste uur, zijn veel meer dan mensen die toevallig mijn pad kruisten. Politiek kan ook een plek zijn waar mensen met dezelfde passie elkaar vinden.

Met wie overleg je het eerst als je een belangrijke politieke beslissing moet nemen?

Met het schepencollege maar bijvoorbeeld ook met algemeen directeur Elly. Een uniek combo. Soms is zij mee burgemeester en steun ik haar als directeur.

Wat vind je zelf je meest uitgesproken positieve eigenschap?

Veel energie en optimisme.

Welke eigenschap bij jezelf betreur je het meest?

Ik ga altijd voor het maximale en weet dat ik daarin soms té snel ga of de lat erg hoog leg voor de mensen rondom mij.

Welke eigenschap waardeer je het meest bij een oppositielid?

Het algemeen belang, 'het goede' voor ogen blijven houden. Ook binnen Neteland is de steun van de oppositie groot.

Met welke historische figuur identificeer je je het meest?

De Nederlander Jan Terlouw (ondertussen negentig jaar) vind ik een inspirerend politicus. Zie bijvoorbeeld zijn proactief streven voor een beter klimaat en voor inclusiviteit: 'Het hebben van plichten is een recht.' Hij wijst ook op het belang van luisteren naar elkaar: 'We leven niet in een maatschappij, maar in een samenleving.'

Wie zijn je huidige helden?

Mijn personeelsleden, onze vrijwilligers en de trekkers in ons verenigings- en gemeenschapsleven. We zijn echt een uniek dorp met nog een bijzonder groot 'sociaal kapitaal'.

Waar zou je nu het liefste zijn?

Op een uitstapje met Joppe of Lieze, mijn kinderen. Elk jaar ga ik eens met een van hen apart op vakantie. Onvergetelijke momenten, want dan krijgen ze eens de volle aandacht van papa die anders disproportioneel veel van huis is.

Welk woord of welke zin gebruik je te vaak?

'Voor 't goe van de zaak': onvoorwaardelijk voor het algemeen belang vooruit gaan. Ik heb daarin te vaak een 'komma' gezet, waar het ook een 'punt' had mogen zijn.

Wat koester je het meest?

Je moet ergens rust kunnen vinden en dat is thuis bij mijn vrouw Vicky en onze twee kinderen. De mooiste dingen zitten gewoon mee aan tafel.

Wat is volgens jou de diepste ellende?

Malcontentement, geklaag, van een afstand oordelen (bv. op sociale media) in plaats van mee op te bouwen. Terwijl we het hier zo goed hebben.

Wat is je favoriete bezigheid?

Inspanning en ontspanning gaan hand in hand. Muziek spelen is al bijna veertig jaar een uitlaatklep.

Ga je nog af en toe op café in de gemeente?

Soms, al is het altijd met een plat water in de hand. Ik drink al tien jaar niets van frisdrank of alcohol.

Wat is je motto?

Ik heb een onwrikbaar geloof in vooruitgang, ben optimistisch voor de toekomst. Het glas altijd half vol, niet half leeg.

Aan wie geef je de estafetteestok door?

Aan Boudewijn Herbots, burgemeester van Zoutleeuw. –

Lokaal treft de Antwerpse brandweercommandant **Bert Bruggemans** op een scharniermoment: na een stormweekend waarin de brandweer een historisch aantal oproepen te verwerken kreeg, de dag vóór de Russische invasie in Oekraïne, nog steeds in de volle naweeën van de coronacrisis, maar ook en vooral: drie weken na zijn verkiezing tot Overheidsmanager van het jaar 2021. Woelige, maar tegelijk uitgelezen tijden dus voor vragen en inzichten over crisisbeheer en de toekomstbestendige inrichting van lokale hulp- en dienstverlening.

De kracht van het decentrale

‘De uitdagingen waar we in de toekomst voor staan als lokaal gebonden overheid, kunnen alleen worden beantwoord via intensieve samenwerking. Organisaties binnen het lokale bestuur moeten elkaar vinden, partners met gelijke uitdagingen moeten elkaar vinden.’

STEFAN DE WICKERE

‘Voor mij zit de meerwaarde die een organisatie creëert, of het nu een overheid of een bedrijf is, in de dienstverlening waar je in direct contact staat met de burger, klant, patiënt of hoe je het ook wilt noemen. Ik denk dan ook dat een heel sterke sleutel om het vertrouwen in de overheid weer op te bouwen, in de eerstelijnsdiensten ligt.’

‘Van vrijdag tot en met maandag (18 tot en met 21 februari, red.) handelden we met ons korps meer dan 2000 interventies af,’ steekt Bert Brughemans zelf van wal. ‘Voor heel Vlaanderen kwam de brandweer aan 41.000 interventies in het voorbije weekend. Ter vergelijking: in het vorige drukste stormjaar 2020 hadden we in totaal 28.000 interventies voor een heel jaar. De klimaatverandering laat zich duidelijk voelen.’

Kan de brandweer zo’n noodsituatie nog aan?

‘De storm was een grote uitdaging, maar de organisatie heeft zich bewezen in moeilijke omstandigheden. We hebben getoond dat we veel aankunnen en dat heeft te maken met de kracht van het decentrale. Elk dorp heeft een kazerne, er zijn veel brandweermensen actief, veel vrijwilligers ook. Dat geeft de mogelijkheid om snel heel wat capaciteit op te bouwen, die lokaal begint. Niettemin heeft deze storm het uiterste gevraagd, van de brandweer maar ook van andere diensten. We doen het immers niet alleen: gemeentediensten, andere hulpdiensten, de politie zijn er ook bij betrokken. De voorbije zomer hebben we met de overstromingen in de Vesdervallei ook een collectieve inzet gehad van de brandweer in het hele land. Het gaat nog altijd om uitzonderlijke situaties, maar de vraag is toch steeds vaker hoe de brandweer bovenlokaal beter kan samenwerken.’

De modernisering van je eigen brandweerzone was een belangrijk element in je verkiezing tot Overheidsmanager 2021. Kun je die kort schetsen?

‘Ik ben commandant geworden na de zwaarste fase van de zonevorming (rond 2015, red.) waar ik ook zelf bij betrokken was, met de omvorming van de brandweer tot een aparte entiteit. Het was het moment om weer aan de organisatie te beginnen bouwen en de lijnen voor de toekomst uit te zetten. In 2017 stelde ik me kandidaat als zonecommandant met een programma dat een beeld schetste van wat de regio en de maatschappij op deze plaats van de brandweer mochten verwachten in de komende jaren. Dat is het uitgangspunt geworden van het hele beleid, en het heeft mee bepaald hoe we het bedrijf brandweer georganiseerd hebben, welke technologische ontwikkelingen we doorvoeren, hoe we operaties organiseren, maar ook naar welke samenwerkingen we op zoek gaan. Dit laatste was een van de kernpunten in mijn managementplan als kandidaat-commandant: de brandweer wil een open organisatie zijn die samenwerking zoekt op alle mogelijke niveaus en met alle partners die we nodig hebben om de uitdagingen van de toekomst aan te gaan. In die optiek wilden we veel intensiever samenwer-

ken met stadsontwikkeling en stedenbouw, met technologische partners in de zone, met de politie, met de haven. Dat zijn op het eerste gezicht misschien niet de klassieke hulpverleningspartners, en ik hanteer ook niet zozeer het klassieke hulpverleningsperspectief. De hamvraag voor mij is wel: hoe kunnen we de beste zorg inzetten voor de burgers of de mensen die in deze regio ondernemen? Volgens die – ambitieuze – lijnen hebben we de organisatie de voorbije jaren opgebouwd. Dat ik daar als leidinggevende een stukje krediet voor krijg, is natuurlijk aangenaam.’

Werkt die strategie van samenwerken en open netwerken vooral in een grootstedelijke omgeving, of kan ze een model zijn voor alle lokale besturen?

‘Samenwerkingen hebben vooral een groot effect op die 5% uitdagingen die heel complex zijn en niet in je reguliere werking besloten liggen, en waarvoor je anders een megagrote organisatie zou moeten opzetten om er een antwoord op te bieden. Ik geef een concreet voorbeeld. In onze zone hebben we over het algemeen een goede watervoorziening. Nu zijn er altijd uithoeken waar water moeilijker te vinden is en dan werkt de brandweer klassiek met tankwagens. In plaats van zelf te investeren in tankwagens voor die paar keer per jaar dat we ze nodig hebben, is het veel logischer om met onze buurzone Zone Rand samen te werken, die eerder een landelijk, voorstedelijk karakter heeft. Met hen maakten we afspraken over de inzet van tankwagentransporten, iets wat zij heel vaak doen en waarvoor de nood zich bij ons eerder uitzonderlijk voordoet. Zo krijgen we toch op zeer korte tijd veel water ter plaatse bij een incident. Omgekeerd hebben wij bijvoorbeeld bepaalde veiligheidsfuncties en -uitrusting beschikbaar in de haven, die op andere plaatsen absurde investeringen zouden vereisen. Op die punten kun je enorme winst boeken met samenwerking. Wat mij betreft geldt dat overal. De uitdagingen waar we in de toekomst als lokaal gebonden overheid voor staan, kunnen alleen worden beantwoord via intensieve samenwerking. Organisaties binnen het lokale bestuur moeten elkaar vinden, hetzelfde geldt voor partners met gelijke uitdagingen.’

‘Netwerken’ is dus het woord voor de toekomst, zowel voor grote als voor kleine organisaties?

‘Ik denk het wel. Ik geloof bijvoorbeeld heel erg dat het crisismanagement van de toekomst bottom-up vorm zal krijgen: vanuit sterke lokale besturen, sterke brandweerzones, sterke politiezones, sterke eerstelijnszones, met de ziekenhuizen erbij. Je probeert hier netwerken op te

zetten die wel wat coördinatie “light” vereisen maar vooral maken dat die organisaties allemaal samenwerken wanneer het erop aankomt. De grote incidenten van de voorbije jaren – het treinongeval in Wetteren, de aanslagen in het Brusselse, de overstromingen in de Vesdervallei, de pandemie – hebben voor mij aangetoond dat we moeten afstappen van het idee van een grote gecentraliseerde werking als antwoord op de complexe uitdagingen van de toekomst. In een situatie als die van de Vesdervallei hangt de wederopbouw af van de samenwerking tussen alle betrokken partijen. Het is jammer genoeg tot nu toe niet voldoende gebeurd, maar we waren wel paraat om mensen te sturen voor de hulp bij de reorganisatie van afvalophaling, hulpdiensten, coördinatiecapaciteit en leiderschap. Na enkele maanden zware ondersteuning vanuit een netwerk kun je die gemeenten weer op eigen benen laten staan. Lokale besturen, decentraal georganiseerd, die elkaar weten te vinden: dat is *the way to go*.

Hoe moeten de samenwerkingsvormen zelf er dan uitzien?

‘Dat is een kwestie van politieke keuzes waar ik me niet over uitspreek. Maar misschien toch dit. Als men de keuze maakt om meer regionaal te gaan samenwerken, waarvan ik de ratio wel kan volgen, dan vind ik het ook heel belangrijk om binnen die regio’s na te denken over het veiligheidsbeleid. Dan behoort bijvoorbeeld een regionaal veiligheidsplatform tot de mogelijkheden, waar politie, brandweer, dringende hulpverlening en noodplanning elkaar kunnen vinden om een aantal grote lijnen voor samenwerking af te spreken.’

Je droeg je bekroning tot Overheidsmanager van het jaar op aan iedereen in de ‘frontlinie’, en je bedankte iedereen die dagelijks bruggen bouwt tussen de overheid en de burgers, zo lazen we. Een zin met brede implicaties voor iedereen die in een lokaal bestuur werkt en daar de directe dienstverlening aan de burger verzorgt. Wat heeft een overheidsorganisatie nodig om goede dienstverlening te organiseren?

‘Dat ik de zaken ruimer zie dan alleen de brandweer, voel je correct aan. Voor mij zit de meerwaarde die een organisatie creëert, of het nu een overheid of een bedrijf is, in de dienstverlening waar je in direct contact staat met de burger, klant, patiënt of hoe je het ook wilt noemen.

STEFAN DEWICKERE

Ik kom zelf uit de zorgsector en werk nog steeds vanuit dat perspectief: het is de verpleegkundige aan het bed die een enorme invloed heeft op de kwaliteitsbeleving van de patiënt. Op dezelfde manier bepalen onze brandweermensen op het terrein hoe de kwaliteit van onze organisatie wordt gepercipieerd. Je kunt weliswaar niet zonder een goede organisatie van het backoffice, maar eigenlijk is het toch bij dat frontoffice dat het gebeurt. Als inwoner van de gemeente ervaar ik hoe de afvalophaling verloopt, hoe goed het contact aan de loketten is, hoe de diensten werken waar ik contact mee heb: de politie, het onderwijs enzovoort. En de algemene vaststelling is dat burgers vertrouwen hebben in dat deel van de overheid en er vrij tevreden over zijn. Zo is er bijvoorbeeld nog heel veel kritiek geweest op het coronabeleid, terecht of onterecht, maar de meeste mensen zullen moeten beamen dat de vaccinatiecentra, die heel lokaal georganiseerd waren – weliswaar in samenwerking met de Vlaamse overheid –, fantastisch hebben gewerkt en een toonbeeld van efficiëntie en effectiviteit zijn geweest.’

‘Ik denk dan ook dat een heel sterke sleutel om het vertrouwen in de overheid weer op te bouwen, in die eerstelijnsdiensten ligt. Dat is waar mijn visie op de frontlinie om draait. Hoe moet je zulke diensten dan organiseren? Daarvoor moet je bereid zijn te luisteren naar wat de mensen die in de frontlinie werken, vaststellen. Hun signalen moet je ernstig nemen. Zij zijn de eersten die met problemen in je organisatie te maken krijgen, en zij kunnen aanvoelen dat iets niet draait zoals het moet. Dat kadert voor een deel ook in de opbouw van veerkracht, de weerbaarheid van de overheid tegen problemen. De aandacht voor de expertise die in de frontlijn aanwezig is, kan veel oplossen op het moment dat het moeilijk gaat in de organisatie.’

Over die veerkracht: kunnen overheden daar voldoende aandacht aan schenken? Of wordt veerkracht naar de achtergrond

‘Ik geloof heel erg dat het crisismanagement van de toekomst bottom-up vorm zal krijgen: vanuit sterke lokale besturen, sterke brandweerzones, sterke politiezones, sterke eerstelijnszones, met de ziekenhuizen erbij. Lokale besturen, decentraal georganiseerd, die elkaar weten te vinden: dat is *the way to go*.’

‘De kwaliteit die wij op het terrein neerzetten, zet ook de burgemeester in de verf als een sterk bestuurder: een sterk werkende brandweer die de problemen onder controle brengt, laat ook de burgemeester toe zich te tonen als leider van die organisatie, die de veiligheid op zijn grondgebied goed beheert.’

zou je kunnen zeggen: deze dienst die we bij wijze van spreken gewoon hebben om te wachten tot er iets gebeurt, bespaar ik weg, maak ik efficiënter, verzeker ik enzovoort. Maar als overheid kun je dat niet maken. Je moet een bepaalde speling in het systeem brengen, ruimte die het voor overheid en burgers mogelijk maakt om risico's te nemen. Er mag al eens iets fout gaan, je kunt niet alles voorspellen. En van een overheid wordt wel verwacht dat ze onvoorziene schokken kan opvangen. Corona heeft dat in herinnering gebracht. De brandweer is voor mij het typevoorbeeld van een dienst die in een stedelijke context ruimte en speling brengt, zodat mensen kunnen innoveren en experimenteren, zonder bijvoorbeeld alle veiligheidsrisico's bij de inzet van elektrische voertuigen op voorhand te moeten uitsluiten. Als het dan fout loopt, heb je een organisatie die er is om problemen op te lossen. Want dat is voor mij de brandweer, ook in de toekomst: niet zozeer een brandjesblusser maar een probleemoplossende organisatie. Die bovendien voorbereid is op situaties waarvan we ons vandaag zelfs nog niet kunnen voorstellen dat ze gebeuren.’

De brandweer moet als organisatie mee instaan voor fysieke veiligheid en maatschappelijke continuïteit. We nemen aan dat de ‘tijd waarin er gewacht wordt tot er iets gebeurt’, goed wordt besteed om de organisatie nog beter voor te bereiden op die taak?

‘Uiteraard zitten we niet in de kazerne te kaarten tot er een oproep komt. Niet alleen ligt vandaag het aantal interventies hoger dan vroeger, de opleidingsvereisten en veiligheidsvoorschriften zijn van dien aard dat brandweermensen de hele dag bezig zijn met training en het onderhoud van de kazernes, de wagens en het materiaal. Maar

gedrongen door het efficiëntiedenken?

‘Een zeer terechte vraag. Doelstellingen bereiken, efficiëntie en effectiviteit nastreven hebben de laatste jaren het mantra van het overheidsbedrijf gevormd. Die zaken hebben zeker hun plaats, maar ik denk dat de overheid daarnaast soms dingen moet doen waarvan je moeilijk kunt aantonen of ze efficiënt, effectief en meetbaar zijn. Als je in de totaliteit van de overheid louter bedrijfsmatig naar de brandweer zou kijken,

ook daar zijn bewust inefficiënties ingebouwd. Zo controleren we elke ochtend en avond onze wagens en het materiaal erop volledig, van boven tot onder. Je zou dat efficiënter kunnen maken door een bepaalde foutenmarge te hanteren en die controles terug te brengen tot één of twee keer per week, maar daar gaat het voor ons niet over. De kern van ons werk is zorgen dat wanneer er zich een complexe noodsituatie voordoet, we daar het antwoord op kunnen bieden. Dat vereist nu eenmaal dat materiaal, mensen en alles eromheen perfect zijn voorbereid. De bijkomende veiligheden die we inbouwen, maken dat we klaarstaan en heel snel kunnen schakelen op het moment dat er een school instort of dat er meer dan 3000 oproepen over stormschade komen.’

Brandweer Zone Antwerpen is een organisatie van 800 medewerkers. Welke invloed heeft de grootte van een organisatie op je leiderschap of manier van besturen?

‘De meeste hulpverleningszones zijn grote organisaties met tussen 300 en 1000 medewerkers. Het vraagt een bijzondere vorm van management om zo'n organisatie in goede banen te leiden. Als zonecommandant zit je op een driedeling die je in evenwicht moet proberen te houden. Enerzijds zijn er de klassieke managementtaken, met een personeelsdienst, financiële dienst, besluitvorming en dergelijke meer. Anderzijds is er de operationele component, die een aanzienlijk deel van ons werk en onze verantwoordelijkheid vormt. Als commandant moet je volgens mij de operationele context goed kennen en begrijpen om de organisatie te kunnen leiden. Je moet weten waar het vak over gaat. En dan heb je nog de politieke component, die veel sterker is geworden. Vandaag werk je als commandant niet meer één op één met de burgemeester en een gemeentelijk korps, maar ben je een van twintig commandanten in Vlaanderen die in een complexe multigovernance-context werken. Je spreekt met alle overheidsorganen, zowel ambtelijk als politiek. Je werkt met een raad van burgemeesters en er speelt ook een dynamiek mee van de schepenen en hun coalitie. Je praat nu eens met federale administraties en kabinetten zoals Binnenlandse Zaken of Volksgezondheid, dan weer met een van de gemeenten in je zone. In het kruispunt van die drie componenten moet je als commandant heel stevig staan, dat wordt vaak onderschat.’

‘Belangrijk is dan om een sterk directieteam te hebben met mensen die hun werk kennen en de organisatie dag in dag uit runnen. Dat geeft je als commandant de ruimte om je bezig te houden met de cultuur van je organisatie en de contacten met verschillende overheden, om voor je organisatie te investeren in impact op verschil-

lende beleidsniveaus. Want die zaken bepalen mee het succes van je organisatie. Waar de werking van de brandweer vroeger in de flow van één stad of één gemeente zat, speelt er nu een aparte dynamiek die niet altijd zo eenvoudig te beheren is. Op sommige plekken moet het nieuwe evenwicht nog groeien. In de wisselwerking en dialoog met de burgemeesters zit volgens mij veel winst voor beide partijen. Wij proberen bij BZA met onze drie burgemeesters een goede dialoog op te zetten over de verwachtingen die we van elkaar hebben. De kwaliteit die wij op het terrein neerzetten, zet ook de burgemeester in de verf als een sterk bestuurder: een sterk werkende brandweer die de problemen onder controle brengt, laat ook de burgemeester toe zich te tonen als leider van die organisatie, die de veiligheid op zijn grondgebied goed beheert. Daar zit dus een aanknopingspunt voor een goede relatie tussen een brandweercommandant en een burgemeester. Dat burgemeesters het werk van de brandweer in het voorbije stormweekend mee op hun conto schrijven, vind ik maar normaal, want zij zorgen er natuurlijk voor dat wij de middelen krijgen, en de mogelijkheden om dat te doen. Vandaag gaat de aandacht nogal eens naar wat het allemaal kost. Ik begrijp dat gemeenten de hand op de knip moeten houden, maar de brandweer laat ook wel zien dat ze het waard is.'

Een moderne hulpverleningsorganisatie moet ongetwijfeld bezig zijn met hoe haar werking wordt gepercipieerd door het publiek, en hoe ze haar interne waarden daarop afstemt?

'Je kunt wel heel mooie interventies neerzetten, maar als die zo niet worden gezien door de buitenwereld, dan is dat jammer. Daarnaast hangt ons werk deels af van het vertrouwen en de appreciatie van de mensen, dus is het ook belangrijk erover te vertellen. Om nog te zwijgen van het feit dat je in een democratisch bestel moet kunnen verantwoorden wat je als overheid doet met publiek geld. Om die redenen zetten we al vrij lang heel professioneel in op communicatie en proberen we de brandweer goed te "branden", als een sterke hulpverleningsdienst. Dat doen we ook over Vlaanderen, met Netwerk Brandweer. Wij kunnen 18.000 brandweermensen inzetten, bij wijze van spreken met een vingerknip. We staan er echt wel. Ik vind het belangrijk dat aan de buitenwereld duidelijk te maken, zeker in tijden waarin we allerlei dreigingen zien. Als Defensie bezig moet zijn met de Russische dreiging, dan is het belangrijk om ook de interne veiligheid goed op orde te hebben, en daar spelen wij een grote rol in.'

'Ik merk ook dat die externe profilering helpt om mensen fier te maken op de organisatie

waarvoor ze werken, en ook om goede nieuwe brandweermensen aan te trekken. Onze werkingen lopen nu heel vlot. Intern vertaalden we onze branding naar organisatiewaarden als hulpvaardigheid, veerkracht en oplossingsgerichtheid. Als deel van die waardeoefening investeren we ook sterk in verantwoordelijk en moedig leiderschap. Bij dat laatste denk ik niet aan met open jas een brandend gebouw binnentormen en naar buiten komen met een geredde baby, maar wel: de moed hebben om aan collega's te zeggen wat er goed ging en wat niet, en zo de organisatie vooruit helpen.'

Je wordt als overheidsmanager geprezen om je visieontwikkeling. Wat zijn in jouw visie de grote toekomstige uitdagingen voor een dienstverlenende organisatie in de frontlijn, en voor de brandweer in het bijzonder?

'Op de korte termijn, als je vijf jaar vooruit denkt, kun je rekening houden met technologische evoluties, met stedenbouwkundige wijzigingen die impact hebben op de brandweer, maar ook bijvoorbeeld met wijzigingen in de staatsstructuur waarop je je organisatie moet bijsturen. Denk in Antwerpen aan de hele Oosterweelverbinding, de tunnels die erbij komen, de verdichting van de stad, nieuwe woongebieden. Dat heeft allemaal veel invloed op de brandweer. Wanneer een stad vergroent of verblauwt, verkeersluw wordt gemaakt, dan moet de brandweer oplossingen vinden om goed te kunnen blijven interveniëren. Dat kan door van bij het begin aan de discussie deel te nemen en door positief mee te denken. De brandweer is daar nu soms nog wat te defensief in. Hoe kunnen we stads- of dorpskernen leefbaar én verkeersveilig maken en toch garanderen dat de hulpverlening daar kan gebeuren op momenten dat het nodig is? Samen goede oplossingen vinden om leefbaarheid en verkeersveiligheid met elkaar in balans te brengen en daar als brandweer mee over nadenken, dat vind ik de uitdaging voor de nabije toekomst. Op de langere termijn, maar ook nu al, is de vraag hoe onze taak in de maatschappij zal evolueren, en hoe we de grootste waarde kunnen blijven bieden tegenover de complexiteit van uitdagingen die er zijn. De brandweer heeft nog heel wat stappen te zetten om zich om te vormen naar een proactieve organisatie die op zowel operationeel als preventief vlak gebruik maakt van onder andere data, robotica en alle middelen die in bestaande gebouwen aanwezig zijn. Misschien worden wij binnenkort wel een organisatie waar heel veel mensen robots bedienen? Dat vraagt een totaal nieuwe werkwijze. Hoe dan ook zullen we altijd mensen nodig hebben om gewoon problemen op te lossen die je tot dan toe niet vaak hebt gezien.' —

'Als overheid moet je een bepaalde speling in het systeem brengen, ruimte die het voor overheid en burgers mogelijk maakt risico's te nemen. Er mag al eens iets fout gaan, je kunt niet alles voorspellen. En van een overheid wordt wel verwacht dat ze onvoorziene schokken kan opvangen. Corona heeft dat in herinnering gebracht.'

Over het belang van decentraal beheer van het Adressenregister

Digitale transformatie draait om het verzamelen, delen en aanwenden van data. Overheden in Vlaanderen vertrouwen daarvoor in de eerste plaats op zogenaamde authentieke gegevensbronnen zoals het Adressenregister. Essentieel is dan wel dat de data uit die bronnen correct en up-to-date zijn.

Hier is voor de Vlaamse gemeenten een belangrijke taak weggelegd. Hoe belangrijk precies, dat wordt duidelijk wanneer we het samenspel bekijken tussen de gemeente Brasschaat, het Gebouwen- en Adressenregister en VEKA, het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap.

Het Adressenregister bevat alle adressen in Vlaanderen met hun geografische component, dus niet alleen de bewoonde adressen, maar ook alle adressen van bedrijven, overheidsgebouwen, eventueel nog te bebouwen percelen enzovoort. Een bijzonder nuttig instrument, dat is duidelijk.

Sinds 2009 stelt het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) een tool ter beschikking waarmee energiedeskundigen de mate van energiezuinigheid van een wooneenheid kunnen berekenen en het resultaat in de vorm van een energieprestatiecertificaat (EPC) aan eigenaren kunnen geven. Een ondubbelzinnige identificatie van de gebouweenheid is hierbij natuurlijk noodzakelijk. Daarom heeft het agentschap al vanaf het begin van zijn bestaan een beroep gedaan op het Centraal Referentieadressenbestand CRAB, in 2011 de eerste erkende authentieke geografische gegevensbron in Vlaanderen, en sinds 2019 op het Gebouwen- en Adressenbestand als authentieke bron dat daar een afgeleide en een onderdeel van is.

Een en ander geeft VEKA ook de nodige sleutels om specifieke data uit energieprestatiecertificaten te delen met andere applicaties of platformen en zo de dienstverlening aan de burger te optimaliseren. 'Zo kan VEKA bijvoorbeeld data ontsluiten naar de

Woningpas, en naar de Vlaamse Belastingdienst om de burger zonder specifieke aanvraagprocedure automatisch een korting op de onroerende voorheffing te kunnen aanbieden,' weet Johan De Clercq van VEKA. 'Of naar Fluvius,' vervolgt hij, 'zodat eigenaren niet zelf een dossier hoeven op te stellen om hun aanvraag voor een zogenaamde labelpremie te staven.' Hetzelfde gebeurt nog naar door VEKA erkende kredietgevers in het kader van aanvragen voor een renteloos renovatiekrediet, maar ook naar brandweerdiensten zodat die kennis verwerven van de opbouw van een wooneenheid en daarmee rekening kunnen houden in de techniek die ze gebruiken bij bluswerken enzovoort.

Het Adressenregister is overal

Authentieke gegevensbronnen leveren een unieke identificatie van basisdata: adressen, gebouwen, organisaties enzovoort. Die gegevens vind je terug in de meeste overheidsinformatie. 'Wanneer een informatiesysteem gebruik maakt van een authentieke gegevensbron, dan is het niet alleen zeker dat de informatie actueel en correct is,' zegt Jan Laporte, relatiebeheerder bij Digitaal Vlaanderen. 'Deze data zijn ook zeer vlot uitwisselbaar met andere informatiesystemen. Dit maakt van de authentieke gegevensbronnen een belangrijk fundament voor "slimme"

steden en regio's. De voorwaarde is wel dat ze minutieus bijgehouden worden. Daarom wordt de informatie zo dicht mogelijk bij de bron ingewonnen.'

Wat de adressen betreft moet die recente informatie volgens het CRAB-decreet van de steden en gemeenten komen. Zij beheren rechtstreeks alle adressen in het Adressenregister. Dat is geen lichte, maar wel een heel belangrijke taak, want het Adressenregister wordt in vrijwel alle informatiesystemen van de overheid gebruikt. Ook buiten de overheid, bij de nutsbedrijven, bpost, de hulpdiensten en tal van private ondernemingen vormt het Adressenregister een fundament van de informatiehuishouding. Het CRAB is dus zelf een authentieke bron, gekoppeld aan vele andere authentieke bronnen, zoals het Gebouwenregister om maar één voorbeeld te noemen, want er komen er in de toekomst nog bij.

Nauwgezet bijhouden is de boodschap

Door het intensieve gebruik van het register worden fouten en onvolledigheden snel opgemerkt. Daarom bevat elke authentieke bron ook een meldingssysteem waarmee gebruikers een fout aan de beheerder van de informatie kunnen melden. Wordt er bijvoorbeeld in het proces voor aanmaak van een EPC-certificaat vastgesteld dat een gebouw niet voorkomt in het gebou-

Een tijdig en correct bijgehouden Adressen- en Gebouwenregister is een absolute must voor een vlekkeloze dienstverlening aan de burger.

wenregister, dan wordt dit gemeld aan de gemeente. Die moet de melding beoordelen en, indien ze terecht is, het gebouw toevoegen, zodat het EPC-dossier afgewerkt kan worden.

‘Het rechtzetten of aanvullen van foutieve of ontbrekende data is om allerlei redenen uitermate belangrijk,’ legt Johan De Clercq uit. ‘Zolang dat niet gebeurt, kunnen we de burgers niet van dienst zijn. Eigenaars van woningen komen zelf ook in de problemen, want als ze willen verkopen of verhuren, moeten ze een EPC kunnen tonen. Kunnen ze dat niet, dan kan dat geïnteresseerden afschrikken. Komt het desondanks toch tot een verkoop, dan moet de notaris aan het VEKA melden dat er geen EPC bestaat en wordt er automatisch een handhavingsprocedure tegen de verkoper opgestart.’ Een en ander bemoeilijkt ook de toekenning van eventuele fiscale voordelen aan de eigenaar van een gebouw, zoals een korting op de onroerende voorheffing bij nieuwbouw. Met andere woorden, een tijdig en correct bijgehouden Adressen- en Gebouwenregister is een absolute must voor een vlekkeloze dienstverlening aan de burger.

Brasschaat: de inhaalslag

In 2013 begon Brasschaat in het gemeentelijk GIS-systeem busnummers bij alle appartementen in de gemeente toe te voegen. Omdat in de gemeente busnummers voor appartementen pas sinds 2001 werden toegekend, was er een inhaalbeweging nodig voor flats van vóór die datum. Dat vereiste een groot engagement vanuit de diensten Burgerzaken en Ruimte & Wonen en van de wijkagenten. Philip Cools, waarnemend burgemees-

ter van Brasschaat: ‘Zij zagen het nut van een correct adressenbestand in en werkten hier overtuigd aan mee. Dat was nodig, want we stonden voor de uitdaging ruim 13.700 unieke adressen na te kijken. Dankzij een perfecte samenwerking tussen de betrokken diensten zijn we erin geslaagd het adressenbeheer op vijf jaar tijd te updaten in plaats van de voorziene zeven jaar. Sinds 2018 hebben alle appartementen busnummers.’

Nu deze immense inspanning achter de rug is, wordt het adressenbeheer dagelijks bijgehouden. ‘Na toekenning van de vergunning registreren wij het huisnummer en de busnummers in het gemeentelijk GIS,’ zegt Philip Cools. ‘De nacht daarna worden ze uitgewisseld met de authentieke gegevensbron op Vlaams niveau. Ook huisnummerwijzigingen volgen we snel op en passen we aan in de authentieke gegevensbron. We trekken maandelijks lijsten van de wijzigingen in het adresbestand, zodat ook het Rijksregister aangepast wordt. Ontbreekt er toch een adres in het Rijksregister bij een nieuwe inschrijving, dan consulteert de dienst Burgerzaken eerst het GIS alvorens contact op te nemen met Ruimte & Wonen.’

Nieuwe gebouwen en het Gebouwenregister

Als lokale overheid blijft Brasschaat elke dag aan het adressenbeheer werken. Meldingen van het CRAB worden snel opgevolgd. Op één jaar tijd ontving de gemeente twintig meldingen, waarvan zeventien van VEKA. ‘Dankzij die meldingen kunnen we de laatste fouten uit het adresbestand halen,’ legt Philip Cools uit. ‘Om het aantal meldingen nog

te doen dalen bekijken we momenteel hoe we de nieuwe gebouwen sneller in het Gebouwenregister krijgen zonder nog te wachten op een update vanuit het Grootchalig Referentiebestand (GRB), de digitale referentiekaart van Vlaanderen, ook bekend als Basiskaart Vlaanderen. We gaan na of het haalbaar is om de gebouwen al in te tekenen na aflevering van de vergunning. Hierbij moet dan de status van het gebouw opgevolgd worden. Ook moeten we nadenken over dossiers met sloop en nieuwbouw.’

‘Een andere mogelijkheid is om de gebouwen in te tekenen wanneer de werken beëindigd zijn. De vraag is of we op deze manier alle meldingen van nieuwe gebouwen vanuit VEKA kunnen vermijden. We zijn ons er wel van bewust dat nieuwbouwwoningen sneller in het Gebouwenregister terecht moeten komen. Hierdoor zal de kwaliteit van onze authentieke bron “Adressen- en Gebouwenregister” alleen maar toenemen.’

GRB en Recht van Voorkoop

Het belang van een actueel Adressenregister reikt nog verder. De voortdurende actualisering van de data in het Adressen- en Gebouwenregister door steden en gemeenten is ook van cruciaal belang voor het GRB. Dat wordt beheerd door Digitaal Vlaanderen, maar steden en gemeenten moeten actief mutaties, fouten en onvolledigheden melden, en as-buitplannen doorgeven. Zo dragen ze bij tot een snellere actualisatie ervan. Liesbet De Wolf, Productmanager Basiskaart Vlaanderen bij GRB, merkt op: ‘Dit is ook van belang voor de steden en gemeenten zelf, de Basiskaart vormt immers in alle gemeentebesturen de cartografische achtergrond van de GIS-systemen.’ En ook voor de afnemers en zelfs burgers is een actuele basiskaart onmisbaar. Denk maar aan toepassingen zoals de Woningpas, Mijn Burgerprofiel of de Omgevingsvergunning. Burgers verwachten dat ze hun eigen straat en woning daar gemakkelijk terugvinden en dat de kaart correct is.’

‘Hetzelfde geldt voor het recht van voorkoop,’ zegt nog Patty Cant, Product Owner Recht van Voorkoop bij Digitaal Vlaanderen. ‘Onvolledige of achterhaalde informatie leidt vaak tot tijdverlies, waarbij notarissen en gemeenten onnodige aanbiedingen moeten behandelen, bijvoorbeeld vanwege een gebouw dat onterecht als leegstaand beschouwd wordt.’—

JAN LAPORTE

Relatiebeheerder Digitaal Vlaanderen

vsq Tools blijven aandachtspunt

Het ter beschikking stellen van gratis tools om centrale bronnen decentraal te beheren door de lokale besturen is een aandachtspunt om aan de gemeentelijke verplichtingen te kunnen voldoen. Zo zal het Loket voor Authentieke Registratie van Adressen (LARA), binnenkort niet meer kunnen worden gebruikt en moeten steden en gemeenten een dienstenleverancier aanspreken.

€ 500.000 voor duurzame openbare gebouwen

Ter gelegenheid van haar 150ste verjaardag, heeft ING België het ING Fonds voor Duurzame Gebouwen opgericht om groene gevels bij openbare gebouwen te promoten. Deze investering met een waarde van € 500.000, toont de betrokkenheid van de bank bij een duurzamere wereld. Het Fonds wordt beheerd door de Koning Boudewijnstichting, een erkende speler op het vlak van onafhankelijke sociale en verantwoordelijke investeringen.

Waarom groene gevels?

Volgens de studie in opdracht van ING kunnen groene gevels een grote impact hebben op zowel thermische als akoestische isolatie, de vermindering van CO₂ en fijn stof en de biodiversiteit.

Augustin Nourissier, CEO van Skyfarms, schreef de studie: *“Wetenschappers schatten de CO₂-afvangcapaciteit van deze plantenmuren op 2,3 kg/m² per jaar. Als we enkele honderden m² in de steden inzetten, zal dit veel effect hebben.”*

Bovendien lijkt de invloed van de groene gevel op de waarde van het gebouw zeer positief. Augustin Nourissier: “Over het algemeen wordt geschat dat de waarde van het gebouw na plaatsing van de groene gevel gemiddeld met 8% stijgt.”

Voor wie is het Fonds bedoeld?

Het Fonds ondersteunt de vergroening van gevels van openbare gebouwen, gelegen in België en zichtbaar vanuit de openbare ruimte. Met openbaar gebouw wordt bedoeld: elk gebouw dat regelmatig door publiek wordt bezocht, ongeacht de eigenaar ervan, voor zover het geen louter commerciële bestemming heeft. Voorbeelden zijn onder meer gemeentehuizen, stations, zwembaden, theaters, sportcentra, musea, bibliotheken, scholen, crèches, buurthuizen, ...

Wat voor soort gevel?

De voorgestelde groenbedekking moet minimaal 80 m² bedragen. Dit kan een volledig groene gevel, klimplanten of een combinatie van beide zijn. Er wordt voorrang gegeven aan lokale variëteiten die weinig of geen meststoffen nodig hebben en voor hun irrigatie regenwater gebruiken. Een volledige beschrijving van de technische criteria, vind je op de website van de Koning Boudewijnstichting.

<https://kbs-frb.be/nl/ing-fonds-voor-duurzame-gebouwen>

De initiatiefnemer van het project moet al een haalbaarheidsstudie en een sluitend voorontwerp hebben uitgevoerd. Het project moet ook voldoende ver gevorderd zijn om uiterlijk in oktober 2023 klaar te zijn.

Welke ondersteuning verleent het Fonds?

Tot € 100.000, volledig of in medefinanciering met openbare of particuliere bronnen. Het kan op zowel de studie- als de uitvoerings- of

follow-upfase betrekking hebben. Het Fonds hecht het grootste belang aan projecten die een maximaal effect nastreven in termen van:

- **Milieu:** luchtkwaliteit, verrijking van de biodiversiteit, continuïteit van het ecologisch netwerk, gebruik van organisch afval als voedingsstof, positieve bijdrage aan de waterkringloop, enz.
- **Psychosociaal:** welzijn, gezondheid, esthetiek, bewustwording en participatie van de bewoners
- **Technisch:** temperatuur- en akoestische regeling, bescherming van de bouwschil, enz.
- **Architectonisch:** verfraaiing van het gebouw, stedenbouwkundige bijdrage aan de straat of de wijk, enz.

De jury

De Koning Boudewijnstichting heeft een onafhankelijke jury samengesteld, verantwoordelijk voor de selectie van de projecten die in aanmerking komen.

Alexandrine Goessens, beheerder van het Fonds bij de Koning

Boudewijnstichting: “Het zit in het DNA van de Stichting om op alle niveaus een beroep te doen op onafhankelijke deskundigen, ongeacht het type project. Dit vormt de kern van onze methodologie.”

Hoe is deze jury samengesteld? Alexandrine Goessens: *“We zorgen er altijd voor dat de jury zo divers mogelijk is om verschillende standpunten te combineren. In dit geval hebben we onder meer architecten, landbouwingenieurs, stedenbouwkundigen, landschapsplanners en vertegenwoordigers van instellingen bij elkaar gebracht. We willen mensen die projecten in vraag kunnen stellen en opvolgen.”*

Hoe neem je deel?

Heb jij een project voor een groene gevel? Aarzel dan niet om het vóór 21 juni 2022 in te dienen op de website van de Koning Boudewijnstichting.

Meer info op

ing.be/duurzame-gebouwen

do your thing

Gemeenten nemen voortouw in herwaardering KI

Het kadastraal inkomen is zeer belangrijk voor de inkomsten van de lokale besturen, want het is de basis voor het heffen van opcentiemen op de onroerende voorheffing. Omdat de federale overheid al sinds 1975 de KI's niet herwaardeert, lopen de gemeenten inkomsten mis. Bovendien creëert het niet-aanpassen ongelijkheid tussen eigenaars van woningen. Steeds meer gemeenten nemen daarom zelf een initiatief om de KI's te herwaarderen.

Het kadastraal inkomen (KI) is de fictieve, jaarlijkse netto huuropbrengst van een onroerend goed. De regelgeving voorziet in een tienjaarlijkse algemene herwaardering of perequatie van de KI's door de federale overheid, maar de laatste dateert al van 1975. De huidige KI's zijn dus gebaseerd op de situatie van 1975, al worden ze sinds 1991 wel geïndexeerd. Voor lokale besturen is het KI zeer belangrijk. Het is de basis van de door Vlaanderen geheven onroerende voorheffing, waarop de gemeenten opcentiemen (OOV) heffen. De Vlaamse onroerende voorheffing wordt als basis (100) genomen voor de gemeentelijke. Het gemiddelde OOV-tarief van de Vlaamse gemeenten is 897 opcentiemen. Wat de onroerende voorheffing betreft, betaalt een belastingplichtige dus gemiddeld ongeveer negen keer meer belasting aan de gemeente waarin hij woont dan aan de Vlaamse overheid. Voor alle Vlaamse gemeenten samen gaat het over een opbrengst van 2,4 miljard euro of ongeveer een vijfde van de totale exploitatieontvangsten.

Gelijkheidsbeginsel

Als de KI's niet aangepast zijn aan de actuele situatie, kan dat voor de lokale overheden een groot verlies aan inkomsten meebrengen. Daarom nemen enkele gemeenten zelf het initiatief om de KI's op hun grondgebied te herwaarderen. 'Het financiële aspect is niet het enige argument,' zegt Bart Luyckx, financieel directeur in Lier. 'Het is ook een kwestie van gelijkheid. Verbeteringen aan woningen zoals het installeren van een badkamer, het plaatsen van centrale verwarming, het inrichten van een zolder met bijkomende leefruimtes moeten doorgegeven worden aan de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie, het vroegere kadaster. Die herwaardeert dan het KI van de woning en dat resulteert in een hogere onroerende voorheffing. Voor aanpassingen aan woningen waarvoor een omgevingsvergunning nodig is, bezorgt de gemeente de gegevens aan de AAPD. Is er geen omgevingsvergunning nodig, dan moet de eigenaar dat in principe doen. In de praktijk gebeurt dat lang niet altijd,

al dan niet bewust. Een inwoner die alles correct doet, betaalt dan meer onroerende voorheffing dan zijn buur die in een even groot en comfortabel huis woont maar de aanpassingen niet doorgaf. Dat is niet rechtvaardig.'

Geen comfortelementen

Lier nam als een van de eerste gemeenten in Vlaanderen het initiatief om de KI's van de woningen op haar grondgebied te herwaarderen. Van de AAPD kreeg de stad een lijst van 4560 woonegelegenheden die volgens de beschikbare gegevens geen badkamer of centrale verwarming hadden. De eigenaars van die woningen ontvingen een brief van het stadsbestuur en een invuldocument van de AAPD. 'We vroegen hun aan te geven of de woning intussen over centrale verwarming en een badkamer beschikt. We hebben enkel naar die twee comfortelementen gekeken,' zegt adjunct-financieel directeur Martine Luypaers. 'We kregen 3668 antwoorden, 892 eigenaars reageerden niet. Die laatsten schreven we nog eens aangetekend aan. De gegevens van de aangepaste woningen gaven we door aan de AAPD die het KI zal herwaarderen. Uiteindelijk kwamen we tot een lijst van 1700 woningen van eigenaars die zegden dat ze nog geen comfortaanpassingen deden of die niet reageerden op ons schrijven. Die krijgen het bezoek van een aanwijzend schatter,

Bart Luyckx:

'Een inwoner die alles correct doet, betaalt meer onroerende voorheffing dan zijn buur die in een even groot en comfortabel huis woont maar de aanpassingen niet doorgaf. Dat is niet rechtvaardig.'

LAVLA AERTS

Het aanpassen van KI's aan de actuele situatie is een kwestie van rechtvaardigheid en gelijkheid tussen eigenaars van woningen. En er vloeien jaarlijks wat extra middelen naar de gemeentekas.

die door het stadsbestuur is aangesteld en door de AAPD kort is opgeleid. De huisbezoeken zijn momenteel nog aan het lopen, covid heeft voor flink wat vertraging gezorgd.'

Intergemeentelijke aanpak

Ook in enkele kleinere gemeenten loopt intussen eenzelfde project. Zij doen voor de uitvoering doorgaans een beroep op 'hun' intercommunale. Zo ook enkele gemeenten in het arrondissement Mechelen. 'IGEMO gaat ook over wonen en houdt zich onder meer bezig met de leegstandsheffing. Het lag voor de hand om ook voor dit dossier met gemeenten uit de regio samen te werken en aanwijzend schatters te delen,' zegt Britt Van den Broeck, financieel directeur van Sint-Katelijne-Waver. 'Het gaat voor ons over zo'n 1500 oudere woningen uit de jaren 1960 en 1970 die sindsdien stevig verbouwd zijn, maar waarvan het kadastraal inkomen nooit werd aangepast.' Het gemeentebestuur benadrukt dat het haar niet om de centen te doen is, maar wel om gelijkheid tussen inwoners en een correcter en eerlijker systeem. De manier van werken is nagenoeg dezelfde als in Lier. De gemeenten versturen een invuldocument van de AAPD en een begeleidende brief naar de eigenaars van woningen die geen centrale verwarming of badkamer zouden hebben. De intercommunale beantwoordt telefonische vragen en helpt indien nodig mensen aan het loket om het formulier correct in te vullen. Bij ei-

genaars die niet antwoorden of die aangeven nog geen comfortverbeteringen te hebben doorgevoerd, maakt een aanwijzend schatter een afspraak voor een huisbezoek. Jeroen Dillen, projectmanager bij IGEMO: 'De gemeenten hebben twee aanwijzend schatters aangesteld, twee IGEMO-collega's die een opleiding kregen. Voor de gemeente Berlaar zullen de huisbezoeken binnenkort van start gaan, voor Sint-Katelijne-Waver zijn de brieven de deur uit. Ook andere gemeenten in ons werkingsgebied zijn geïnteresseerd om van start te gaan. Opvallend: na de verzending van de brief in Berlaar kregen onze onthaalmedewerkers meer dan honderd telefoons met vragen over het hoe en het waarom, maar het aantal boze bellers was op de vingers van één hand te tellen.'

Twee criteria

In het arrondissement Leuven zijn al vier aanwijzend schatters van de dienstverlenende intergemeentelijke vereniging IGO actief, voor elf gemeenten. Een van hen is Freddy Mathijs. 'De eerste selectie van woningen is gemaakt op basis van twee criteria die door de gemeenten zijn goedgekeurd: een kadastraal inkomen van minder dan 500 euro en geen badkamer of centrale verwarming aangegeven bij de AAPD. Wij doen een eerste screening van die woningen via de computer, met behulp van Streetview. Denken we op basis van die eerste blik dat er comfortaanpassingen zijn gebeurd, dan gaan we

eens langs om de woning vanaf de straat te bekijken. Een dubbelwandige schoorsteenpijp kan op de aanwezigheid van centrale verwarming wijzen. Een nieuw dak met Velux-ramen kan betekenen dat er bewoonbare oppervlaktes zijn bijgekomen. We gaan ook na of er voor die woningen geen omgevingsvergunning loopt die door de AAPD zal worden opgepikt.' De eigenaars van de geselecteerde woningen ontvangen vervolgens een brief van de gemeente en een invuldocument van de AAPD. De verdere procedure verloopt ongeveer zoals in Lier en bij IGEMO. Intussen zijn voor sommige gemeenten in het werkingsgebied van IGO alle woningen met een KI van minder dan 500 euro afgewerkt, in een tweede fase komen de KI's tussen 500 en 750 euro aan de beurt.

Jaarlijkse inkomsten

Het herwaarderen van de KI's vraagt wel wat eenmalige inspanningen en investeringen in mankracht door de gemeenten. De jaarlijkse meeropbrengst is niet spectaculair hoog maar wel significant. Lier schat ze op basis van de tot nu toe al gherwaardeerde KI's op ongeveer 200.000 euro. Voor de individuele eigenaars blijft de verhoging van de onroerende voorheffing al bij al beperkt, met doorgaans enkele tientallen euro per jaar. —

BART VAN MOERKERKE
redacteur Lokaal

Een oud zeer van sociaal beleid is dat mensen hun rechten niet of onvoldoende opnemen. 'Outreaching werk is een van de mogelijke antwoorden om onderbescherming of non-take-up van rechten tegen te gaan,' zegt onderzoeker **Wim Van Lancker**. 'Getrainde maatschappelijk werkers gaan langs bij gezinnen met de expliciete opdracht om door hun ogen naar de werkelijkheid te kijken. Plots zien ze drempels die tevoren onzichtbaar waren.'

Outreaching als antwoord op onderbescherming

'Verschillen in de manier waarop OCMW's mensen behandelen hangen niet zozeer samen met de grootte van de gemeente of de politieke kleur van het bestuur maar wel met de maatschappelijk werker die voor ze zit.'

STEFAN DE WICHERE

‘Vertrouwen opbouwen vraagt tijd. En dat is net wat maatschappelijk werkers niet hebben. Vlaanderen wil nu meer inzetten op outreachend werken. Dat is goed, maar het zal ook investeringen vragen.’

Onderbescherming of het niet opnemen van rechten door mensen in armoede of met een beperkt inkomen is een van de redenen waarom sociaal beleid niet altijd goed werkt. Waarom rechthebbenden zich niet gedragen zoals beleidsmakers verwachten, is een van de onderzoeksdomeinen van Wim Van Lancker, verbonden aan het Centrum voor Sociologisch Onderzoek van de KU Leuven. ‘Beleidsmakers en onderzoekers zijn er lang van uitgegaan dat ondergebruik van rechten een probleem van de betrokkenen zelf was, omdat ze niet goed geïnformeerd waren of de maatregelen niet snapten. Natuurlijk moeten we goed communiceren en informeren, maar dat is niet de hoofdoorzaak van non-take-up. Het probleem kan in de hele flow zitten, vanaf de regelgeving tot de uitvoering van het beleid door de man of vrouw aan het loket.’

Kun je dat even verduidelijken?

‘Vorig jaar dacht het Vlaamse parlement na over een compensatie van inkomensverlies ten gevolge van covid. Probleem: de overheid wist niet wie inkomensverlies leed of had geleden. Het parlement besliste om via het Groeipakket, de vroegere kinderbijslag, te werken. Mensen die een sociale toeslag krijgen boven op het Groeipakket, zouden een extra premie van 130 euro krijgen als ze inkomen hadden verloren. Om misbruik te voorkomen moesten ze drie maanden inkomensverlies kunnen bewijzen. Dat was een hoge drempel. De uitbetalers van het Groeipakket werden ingeschakeld om te informeren en te helpen. Maar er waren veel loketten gesloten, mensen moesten telefoneren. Nog een drempel. Het resultaat was dat de goedbedoelde regelgeving nauwelijks effect had, er was een ondergebruik van naar schatting tachtig procent. Dat is niet de schuld van de wetgever of van de uitbetalers of van de rechthebbenden, maar van al die schakels samen. Dat maakt het fenomeen van non-take-up zo complex.’

Lokale besturen geven ook aanvullende steun uit eigen middelen. Doen zij het beter dan de Vlaamse of federale overheid?

‘Dezelfde mechanismen spelen, maar voor zaken die lokaal georganiseerd worden zonder dat er centrale wetgeving of budgetten aan vasthangen, kun je makkelijker de take-up vergroten. Op domeinen met veel lokale speelruimte kunnen de medewerkers die met personen of gezinnen aan de slag gaan, rechtstreeks aankloppen bij hun collega’s die over aanvullende steun gaan. Er is veel meer vrijheid om de lokale in-

strumenten op een soepele manier in te zetten. Maar het zou natuurlijk nog beter zijn als ook lokale besturen van bij het begin het perspectief van de kwetsbare gebruiker meenemen.’

Weten we hoe groot het probleem van non-take-up is?

‘Nee, we moeten het doen met schattingen die lang niet altijd betrouwbaar zijn. Ik stel vast dat armoedecijfers vaak opgeblazen worden, tot mijn grote ergernis. Een befaamde schatting van non-take-up van het leefloon in België sprak van 56 tot 75 procent. Ruim de helft tot drie kwart van de mensen met recht op een leefloon zou dat niet opnemen. Sta me toe deze schatting met een korrel zout te nemen. Heel recent was er veel te doen over de lege brooddozen. Een op de vier kinderen zou met honger op de schoolbanken zitten. Dat is onmogelijk. Tien procent van de kinderen en jongeren van nul tot achttien jaar groeit op in een gezin in armoede. Hoe kun je dan aan een vierde lege brooddoze komen? We hebben daar gewoon geen goede cijfers over. Het beste cijfer komt uit een representatieve enquête en zegt dat er in ons land drie procent van de nul- tot vijftienjarigen niet dagelijks een gezonde, verse maaltijd krijgen. We verwachten ook snel de resultaten van het TAKE-onderzoek van de Universiteit Antwerpen, dat gedegen schattingen wil maken van het ondergebruik van bijvoorbeeld het leefloon in België. Daar kijk ik erg naar uit.’

Wat kunnen lokale besturen ondernemen om non-take-up terug te dringen?

‘De inbreng van het lokale niveau in het algemeen is zeer belangrijk. Dat gaat niet alleen over gemeente en OCMW, ook allerlei middenveldorganisaties spelen een rol. Denk aan de ziekenfondsen die federaal georganiseerd en lokaal zeer aanwezig zijn, of aan het Vlaamse Agentschap Opgroeien dat met Kind en Gezin bij nagenoeg alle jonge ouders aan huis komt. In Kortrijk hebben we getest of outreachend beleid leidt tot een groter gebruik van sociale rechten en dienstverlening. Getrainde mensen gingen bij gezinnen langs met de expliciete opdracht om door hun ogen naar de werkelijkheid te kijken. Dat was zeer interessant, ze zagen plots veel drempels die je niet ziet als je aan de kant van het beleid staat. Zo moet je met veel diensten telefonisch contact opnemen om een afspraak te maken. Dat blijkt een hoge, onzichtbare drempel te zijn. Dienstverleners zijn zich daar niet van bewust, want zij zien natuurlijk alleen de mensen die deze drempel overwonen hebben en niet de anderen. In Kortrijk hiel-

den de outreachers digitaal contact met de gezinnen via sms of whatsapp, dat is veel laagdrempeliger dan telefoneren. Als een gezin een officiële brief kreeg, stuurde het die onmiddellijk door naar de outreacher die zeer snel en concreet kon helpen. Heel belangrijk in het traject waren vertrouwen, openheid en een niet-bestrafende houding. We hebben de medewerkers echt gevraagd om niet te oordelen, om niets af te nemen. Dat vertrouwen opbouwen vraagt tijd. En dat is net wat maatschappelijk werkers niet hebben. Vlaanderen wil nu meer inzetten op outreachend werken. Dat is goed, maar het zal ook investeringen vragen.'

Outreachend werken vraagt toch dat je die mensen al op de radar hebt?

'Dat is een cruciaal probleem. In Kortrijk hebben we samengewerkt met Kind en Gezin, want dat komt over de vloer bij zowat alle gezinnen waar een kindje geboren wordt. De organisatie stelt op basis van die bezoeken ook een eigen kansarmoede-index op. Ze weet welke gezinnen ondersteuning nodig hebben. Het is goed nieuws dat er ook op Vlaams niveau wat beweegt om het doorstromen van gegevens van Kind en Gezin naar lokale besturen makkelijker te maken, met respect voor de GDPR-regels. Dankzij die data kunnen lokale besturen veel gerichter op huisbezoek gaan. De doelgroep die ze op die manier bereiken is natuurlijk beperkt, gezinnen met jonge kinderen. Mensen met oudere kinderen, alleenstaanden, ouderen vallen buiten de boot. Lokale besturen moeten dus overall voelsprietten kunnen uitsteken. Dat vraagt een andere organisatie, een andere manier van werken: veel meer aanwezig zijn op het terrein, signalen opvangen en er beleidsmatig ook iets mee doen. Politieke steun is van fundamenteel belang om de vaak kleine signalen om te zetten in beleidsdaden. Is een lokaal bestuur niet bereid de organisatie bij te sturen, te aanvaarden dat het zelf ook fouten maakt en signalen ernstig te nemen, dan heeft outreachend werken niet veel zin.'

Voelsprietten uitsteken betekent samenwerken met de vele organisaties die op het lokale terrein actief zijn. Hoe doe je dat?

'Toegegeven, dat is niet makkelijk. Het landschap is zeer complex, er is soms competitie of spanning. Sommige lokaal actieve organisaties

zijn ontsproten aan ideologische bewegingen die mee aan de knoppen draaien en daarvoor gesubsidieerd worden. Ze hebben niet de neiging zich open te stellen, wat een voorwaarde is voor goed outreachend werk. Informatiedoorstroming is essentieel en vraagt openheid van tientallen, soms honderden spelers. Als iemand bijvoorbeeld een paar weken naar de voedselbank gaat, is het nuttig dat aan het OCMW te melden zodat er een maatschappelijk werker kan langsgaan bij die persoon. Ik weet niet hoe we dat kunnen oplossen. Gespecialiseerde organisaties moeten hun werk goed kunnen doen, maar wel open zijn en niet bang zijn om bijvoorbeeld subsidies te verliezen als ze kritisch zijn over het lokale beleid. Het goede nieuws is dat er al veel gebeurt in steden als Kortrijk, Oostende, Gent, Antwerpen, Mechelen.'

Is er een verschil tussen steden en kleine gemeenten?

'Steden doen het vaak beter, de schaal is groter, ze hebben meer middelen, de historische aanwezigheid van allerlei middenveldorganisaties is er veel uitgebreider. De batterij aan maatregelen en organisaties is gewoon groter. Voor kleine gemeenten is het veel moeilijker om structureel sociaal beleid te voeren. En de nabijheid van het bestuur is enerzijds een troef maar anderzijds kan het stigma veel groter zijn, als iemand in een kleine gemeente bij het OCMW aanklopt. We mogen de verschillen tussen steden en kleine gemeenten ook niet overdrijven. Onderzoek van Marjolijn De Wilde toont dat verschillen in de manier waarop mensen behandeld worden door OCMW's niet zozeer samenhangt met de grootte van de gemeente of de politieke kleur van het bestuur, maar wel met de maatschappelijk werker die voor ze zit. De medewerkers maken fouten, net als jij en ik, of interpreteren gedrag verkeerd. Dat verklaart voor een stuk non-take-up door mensen die al in het systeem zitten.'

'Politieke steun is van fundamenteel belang om de vaak kleine signalen om te zetten in beleidsdaden. Is een lokaal bestuur niet bereid de organisatie bij te sturen, te aanvaarden dat het zelf ook fouten maakt en signalen ernstig te nemen, dan heeft outreachend werken niet veel zin.'

STEFAN DE WICKERE

STEFAN DE WICKERE

Wordt sociaal beleid voldoende geëvalueerd?

‘Neen. Echt goed evalueren zit niet in het Vlaamse DNA, helaas. Dat heeft vaak niet te maken met een gebrek aan gegevens. Er wordt wel degelijk veel geregistreerd, maar in functie van controle en niet om te evalueren. Bestuurders hebben bij het opzetten van een beleidsmaatregel vaak ook geen duidelijke doelstelling voor ogen, ze leggen niet vast wanneer de maatregel een succes zal zijn. Een kleine stad wilde het niet-aanvragen van de verhoogde tegemoetkoming tegengaan en koppelde daar een eenmalige premie van 250 euro aan vast. Dat was een succes. Tot het armoederapport aangaf dat de armoede in de stad toenam. Logisch, want de verhoogde tegemoetkoming is een van de indicatoren om armoede te meten. Goed beleid leidde dus tot slechtere armoedecijfers. Het bestuur zat met de handen in het haar. Als het daar op voorhand goed over had nagedacht, had het de stijging in het armoederapport net als een indicatie van goed beleid kunnen duiden. Je moet dus goed nadenken van bij de start.’

Hoe kijk je naar de rechtenverkenner?

‘Digitale applicaties zijn niet de beste manier om de meest kwetsbaren te bereiken, zeker niet als er ook nog taalissues zijn. Ik verwacht meer heil van een rechtenverkenner voor professionals. Een outreachend medewerker ziet meestal snel de grote problemen van een gezin of persoon: huisvesting, kinderopvang, mobiliteit. Met een professionele rechtenverkenner kan hij meteen enkele zaken in gang steken en heel goed en snel sociaal werk leveren. Zo kun je digitalisering op een echt goede manier inzetten.’

Wat verwacht je van het automatisch toekennen van rechten?

‘Sinds bijna alle OCMW’s op de Kruispuntbank Sociale Zekerheid aangesloten zijn, gebeurt de toekenning van de verhoogde tegemoetkoming veel meer automatisch. Bij iemand die

bijvoorbeeld aanklopt voor een leefloon, kan het OCMW direct checken of die persoon al een verhoogde tegemoetkoming heeft. Dat leidt bij aangesloten OCMW’s tot een bijna 100 procent opname van verhoogde tegemoetkoming. Dat zou voor meer sociale rechten moeten kunnen. Datastromen kruisen om te zien wat iemand al krijgt of niet, of hij recht kan hebben op een bepaalde uitkering of niet, prima. Maar het wordt gevaarlijker als we algoritmes automatisch laten beslissen over het toekennen van rechten, omdat er veel fouten zullen gebeuren. In een onderzoek in samenwerking met het Kenniscentrum Vlaamse Steden bekijken we of we de toekenning van een leefloon niet wat soepeler kunnen laten verlopen met behulp van algoritmes, zonder de toekenning zelf automatisch te laten verlopen. Op basis van de KSZ-gegevens gaan we na of iemand automatisch recht kan hebben. Een groot deel van de aanvragers voldoet sowieso aan de basisvoorwaarden. Na een positief advies door het algoritme kun je bij hen de intake, het huisbezoek en allerlei administratieve rompslomp achterwege laten, het leefloon toekennen en de begeleiding door de sociaal werker opstarten. Geeft het algoritme een negatief advies, dan is het resultaat niet het niet-toekennen van het leefloon maar het opstarten van een sociaal onderzoek. Slimme technieken kunnen de menselijke besluitvorming ondersteunen maar nooit vervangen. Door de toekenning te versoepelen komt er tijd vrij voor echt sociaal werk. Wat we vooral niet mogen doen, is digitaliseren en automatiseren zien als een argument om te besparen. We moeten dat gebruiken om de begeleiding van kwetsbare mensen te verbeteren.’ —

De VVSG zette samen met OCMW Beveren een traject uit om onderbescherming aan te pakken. Sociaal.Net interviewde hierover twee maatschappelijk werkers: ‘Lokale premies kunnen een verschil maken’. <https://sociaal.net/achtergrond/ocmw-beveren-pakt-onderbescherming-aan/>

‘Digitale applicaties zijn niet de beste manier om de meest kwetsbaren te bereiken, zeker niet als er ook nog taalissues zijn. Ik verwacht meer heil van een rechtenverkenner voor professionals.’

TIPS VOOR DUIDELIJKE BEWONERS- BRIEVEN

HOPENDE U HIERMEDE VOLDOENDE GEÏNFORMEERD TE HEBBEN

Fijn als je met een brief de bewoners op de hoogte houdt van werken in hun straat of een evenement in de buurt. Maar wat als ze er weinig van begrijpen? Farida en Katrien van Wablief geven je tips, zodat jij je boodschap nog duidelijker kan overbrengen.

WAT LEER JE IN DEZE PUBLICATIE?

- technische informatie vertalen naar een leesbare brief
- structuur brengen in je tekst
- antwoorden op enkele prangende vragen, zoals: wie moet een bewonersbrief ondertekenen? Hoe geef ik constructief feedback op teksten van mijn collega's? Zijn bewonersbrieven op papier niet achterhaald?

OVER DE AUTEURS

Katrien Janssens en **Farida Barki** ademen duidelijke taal. Bij Wablief maken ze al jarenlang teksten toegankelijker en geven ze trainingen duidelijke taal aan overheden en organisaties.

HOPENDE U HIERMEDE VOLDOENDE GEÏNFORMEERD TE HEBBEN

ISBN (print): 9782509040626

Prijs: 29 euro

OOK VERKRIJGBAAR ALS E-BOOK!

ISBN (e-book): 9782509040657

Prijs: 24,99 euro

Steven De Smet, de hoofdcommissaris, is op pensioen. Steven De Smet, de flik, is dat allerminst. Met dank aan het internet, de sociale media en zijn online netwerk. 'Vroeger stond je op je zestigste op wat we oneerbiedig de "dodenlijst" noemden, je stem werd niet meer gehoord. Eenmaal op pensioen kon je hooguit een brief schrijven die meestal in de prullenmand belandde. De digitale revolutie heeft de wereld ingrijpend veranderd. De oude modellen en structuren zijn achterhaald, ook die van de politie. De politiehervorming dateert van 1998, het is hoog tijd om de politie volledig te heroriënteren. Met mijn boek *Quantumveilig* geef ik samen met tientallen experts een aanzet.'

'Tien jaar geleden schreef ik *De nieuwe politie*. Ik was gefascineerd door de sociale media en wat die met ons deden. Ik gaf in het boek het voorbeeld van een jongeman van wie de brommer werd gestolen. Via zijn Facebookgroep spoorde hij de dief zelf op. Hij vertelde de politie waar en wanneer ze de dader kon pakken. Reactie van de politie: wat denkt die snotneus wel? Dat is misschien een begrijpelijke reactie, maar ze is niet aanvaardbaar. De burger gaat zelf met de nieuwe, digitale middelen aan de slag, de politie moet zich daaraan aanpassen.'

'Tien jaar later moet ik helaas vaststellen dat er nog niet veel veranderd is. We leven in het digitale tijdperk maar de politie werkt nog met waarden, normen, modellen en structuren uit het industriële tijdperk. De tijd dringt als we in de toekomst nog een reguliere, democratisch gecontroleerde politie willen hebben. Niet Uber ontwricht de taxisector, niet Airbnb veroorzaakt de disruptie van de hotelsector, het zijn de burgers, wijzelf dus, die gebruik maken van die platformen en

zo de instituties die in het oude denken blijven hangen, onderuit halen. Oude industriële contexten die niet met hun tijd meegaan, zijn gedoemd te verdwijnen. De komst van de e-mail heeft De Post als overheidsbedrijf doen verdwijnen. Ook de politie is niet immuun voor die ontwrichting. De vraag is niet of maar wanneer er een platform komt in safety en security. Steeds meer mensen en vooral jongeren die digitaal opgroeien, vinden de weg naar de politie niet meer, maar wel naar bijvoorbeeld Steven De Smet, de flik. Ik heb via mijn digitale netwerk al kennis gekregen van zware, criminele feiten die niet bekend waren bij de politie. Ik stel ook vast dat sommige grote bedrijven al lang geen aangifte meer doen van misdrijven door hun werknemers. Ze lossen het gewoon intern op, daar komen zelfs advocaten bij kijken. Dan wordt er een regeling getroffen, bijvoorbeeld ontslag, en de maatschappij is helemaal niet meer op de hoogte van de soms ernstige feiten.'

'De quantum uit de titel van het boek verwijst naar de fysica en de kleinste ondeelbare hoeveelheid van iets, naar de maatschappij vertaald is dat de burger. Het verwijst ook naar quantumcomputing. Samen met artificiële intelligentie, virtual en augmented reality zal dat enorme veranderingen op gang brengen die de impact van sociale media doen verbleken. Nu haalt iedereen de schouders op over de Metaverse, maar het zal wel de wereld zijn waarin onze kleinkinderen leven. Digitaal is voor de jongeren die op de arbeidsmarkt komen het echte normaal. Hun mindset is volledig anders. Thuis hebben kinderen betere tools dan hun ouders, op het werk beschikken nieuwe medewerkers over betere middelen, meer kennis en infor-

Ook de politie is niet immuun voor de digitale ontwrichting. De vraag is niet of maar wanneer er een platform komt in safety en security.

‘Het politiemodel
moet op de schop’

Steven De Smet

trad in 1978 in dienst bij de Gentse politie. Hij was er agent, adjunct-commissaris en hoofd-commissaris. Als dienstchef externe relaties haalde hij de televisieserie Flikken naar Gent. De afgelopen jaren was hij kabinetschef bij de Oost-Vlaamse provinciegouverneur. Sinds begin dit jaar is hij op pensioen. Hij blijft zeer actief op het net en de sociale media. Tien jaar na *De nieuwe politie* heeft hij een nieuw boek uit: *Quantumveilig*.

STEFAN DE WICKERE

matie dan hun leidinggevend. Een hiërarchische organisatie werkt dan niet meer. De politie en de overheid in het algemeen moeten zich aanpassen of het komt tot een digitale clash. Nu is men meestal bezig met oude processen sneller en efficiënter maken, en dan denkt men dat men met digitalisering doende is, maar dat is niet de essentie: de hele mindset moet op de schop. Als ik aan studenten criminologie vraag wie er geïnteresseerd is in een baan bij de politie, dan kom ik misschien aan vijf kandidaten in een auditorium van tweehonderd. Voor jongeren is werken in die oude, hiërarchische structuur niet meer aantrekkelijk.'

'Onder de paraplu van het onderwijs zit zowel de leerkracht in het kleuteronderwijs als de professor. Ze hebben eigen passies, doelstellingen, verloningen. Bij de politie is er maar één functieprofiel voor instromers. Ik denk dat de basisfunctionaliteiten van de politie entiteiten moeten worden. Iemand kan dan uit passie voor de wijkpolitie kiezen of voor de lokale interventiepolitie, zoals iemand kiest om les te geven in het kleuteronderwijs of aan de universiteit. Tegelijk moeten we ons afvragen welke entiteiten nog onder de politie moeten vallen. Ik ga uit van het dragen van een wapen en het monopolie van geweld. Dat wil zeggen dat verkeer bijvoorbeeld geen politietak meer zou zijn. Snelheidscontroles gebeuren met flitscamera's, voor alcoholcontroles moet je een cijfer aflezen op een display, heb je daar nog een wapen voor nodig? Verkeersveiligheid moet een absolute prioriteit zijn, begrijp me niet verkeerd, maar waarom vertrouwt je dat niet toe aan een (ambtenaren)korps

De piramidale structuur van de politie heeft in het verleden goed gewerkt. In tijden waar informatie overal in de maatschappij aanwezig is en iedereen rechtstreeks met iedereen communiceert, is ze achterhaald.

van gepassioneerde mensen onder de paraplu van "maatschappelijke veiligheid" die veel groter is dan deze van politie?'

'De piramidale structuur van de politie heeft in het verleden goed gewerkt. In tijden waar informatie overal in de maatschappij aanwezig is en iedereen rechtstreeks met iedereen communiceert, is ze achterhaald. Wie telkens de hiërarchie moet doorlopen, komt altijd te laat. We moeten de politie fundamenteel herdenken en dringend mensen vrijmaken om een nieuw model te ontwikkelen met aandacht voor privacy, de ethische omgang met data, communicatie en netwerking, en organisatiestructuur. De politiehervorming dateert van 1998, het internet stond toen nog in zijn kinderschoenen, er was nog lang geen sprake van smartphones of sociale media. Nederland heeft een grote hervorming gehad in 2013 en werkt nu al aan de volgende. Als we klaar willen zijn voor morgen en overmorgen is er geen tijd te verliezen.'—

BART VAN MOERKERKE
redacteur Lokaal

U helpen als één team samen te werken, waar u ook bent. **Ook dat is Proximus.**

Bij hybride werken kan de samenwerking tussen collega's op kantoor en op afstand soms moeilijk zijn. Om dat te vergemakkelijken, bieden wij u advies, expertise en de nieuwste ICT-technologie. Alle bouwstenen die u nodig heeft om samen uw digitale werkplek te creëren.

Want u begeleiden in uw digitale transitie, ook dat is Proximus.

**Ontdek onze oplossingen
voor hybride werk**

proximus.be/hybridewerken

proximus
enterprise

Voorbereid voor 35 jaar vrijetijdsbesteding

Al sinds 2013 werkt de gemeente Willebroek aan een nieuwe invulling voor het sportdomein De Schalk en het Oud Gemeentehuis. Het grensverleggende Huis van de Vrije Tijd moet de tand des tijds ruim doorstaan en een multifunctionele plek bieden waar de Willebroekenaar terecht kan voor sport, kinderopvang, vergaderingen en fuiven.

STEFAN DEWICKERE

Kinderen van de BKO kunnen tijdens de opvangperiode bijvoorbeeld makkelijk en veilig een uurtje gaan sporten.

In 2011 maakte de gemeente Willebroek als eerste in Vlaanderen een accommodatiebeleidsplan op. Daarmee creëerde ze een visie op vrijetijdsinfrastructuur voor de volgende 35 jaar. Uit dit onderzoek bleek dat het vrijetijdspatrimonium enerzijds verouderd was en dat er anderzijds een tekort aan binnensportruimte was. Elk vrijetijdsgedouw werd beoordeeld op drie criteria: staat, functionaliteit en belevingswaarde. Op basis van deze beoordeling en van de langetermijnvisie werd in 2012 een implementatieplan opgesteld voor de volgende vijftien jaar. Na de studie over het accommodatiebeleid werd in 2017 de beleidsvisie op het vlak van vrijetijdsinfrastructuur aangepast. De klemtonen daarbij liggen op polyvalente binnenruimtes die centraal of bovenlokaal geclusterd zijn; een decentrale inplanting van buurtaccommodaties voor vrijetijdsactiviteiten en tot slot een goede technische staat, functionaliteit en belevingswaarde van alle vrijetijdsaccommodatie.

Huis van de Vrije Tijd

De realisatie van het Huis van de Vrije Tijd op de site van het voormalige voetbalstadion De Schalk past perfect in deze beleidsvisie. Bovendien wil de gemeente ook meegaan in de nieuwe trend in het vrijetijdslandschap om meer geïntegreerd te werken. Naast de sportsite is ook een site voor buitenschoolse kinderopvang, een kinderdagverblijf en de zomer- en jeugdhuiswerking.

De nieuwe bebouwing en parkinrichting werden afgestemd op bestaande entiteiten als de sporthal, de atletiekpiste en de Bosbeek. De herontwikkeling concentreert zich op drie clusters van activiteiten: balsport, omnisport en kinderopvang. Door de wijze van inplanting is er een natuurlijke nabijheid tussen de activiteiten en is er een vlotte uitwisseling mogelijk tussen de gebouwen en hun directe omgeving. Het grootste gebouw omvat een omnisporthal, fuifzaal, jeugdhuis, brasserie, danszaal en gevechtssportenzaal. Het andere gebouw is een volledig nieuwe site voor de allerkleinsten van de buitenschoolse kinderopvang en een kinderdagverblijf.

Van sporten tot fuiven

De omnisportcluster huisvest op de begane grond een turnzaal waarvan bijvoorbeeld ter gelegenheid van een turngala de capaciteit kan worden vergroot door de feestzaal mee in te schakelen. Het jeugdhuis komt op een afstand van de woonwijk, gebufferd door een parkaanleg. De feestzaal kan ook worden gebruikt voor occasionele fuiven. Een ruime berging voor de speelpleinwerking is rechtstreeks toegankelijk vanuit het park. Rechts vooraan in het gebouw bevindt zich een brasserie met ruim terras. Samen met de centrale speeltuin verlevendigen deze functies de site. Er is ook vanzelf een zekere sociale controle, ook wanneer er geen sportactiviteiten plaatsvinden.

Vanuit de centrale hal is er via een brede trap in de vide een directe en visuele link met de verdieping. Rondom de vide is er ruimte voor informele ontmoetingen. Je vindt er twee polyvalente lokalen voor flexwerken en verenigingsleven, kleedruimten, sanitair en bergingen. De VIP-foyer en tribune bieden zicht op en toegang tot de sportzaal. Boven de feestzaal van de benedenverdieping bevindt zich de danszaal, en op de oostelijke kop van het gebouw de zaal voor gevechtssporten (dojo). Vanuit alle

ruimten is er een weids uitzicht over het park. De passerelle eromheen, een elegante betonstructuur, geeft het grote gebouw een menselijke schaal en biedt naast zonwering, ook ruimte voor een overdekte entree en de integratie van voorzieningen voor afvalberging en een overdekte fietsenstalling.

Een site voor de allerkleinsten

Het was de uitdrukkelijke vraag van de diensten buitenschoolse kinderopvang (BKO) 't Appelboompje en kinderdagverblijf 't Bengelhuisje om samen gehuisvest te worden, zodat ze de ruimten samen kunnen gebruiken. Ook de integratie in het nieuwe sportpark is een grote vooruitgang. Het gebouw heeft zijn toegang van op het centrale plein met speeltuin. Via het onthaal betreed je een ruime hal die fungeert als polyvalente ontmoetingsruimte. De lokalen van de BKO situeren zich ten noorden van het onthaal, die van het kinderdagverblijf ten zuiden. De gangen in het gebouw zijn ruim gedimensioneerd, zodat ze desgewenst ook kunnen dienen als extra speelruimte, bijvoorbeeld bij regenweer.

Het gebouw heeft door de U-vormige plattegrond een eigen, veilige buitenspeelruimte op maat van de kinderen. Een luifel die beschermt tegen zon en regen, met ook nog eens buitenbergingen, bakent de patio af.

No-nonsense

Het hele ontwerp is gestoeld op een no-nonsense aanpak volgens het principe van 'ruwbouw is afbouw'. Zo wordt de omnisportcluster opgevat als een industrieel gebouw met een dragende basisstructuur van betonnen kolommen en balken met predallen (geprefabriceerde betonnen vloerplaten), overwegend polybetonvloeren, metselwerk in betonsteen, technieken grotendeels in het zicht en binnenschrijnwerk in hout om het geheel te verzachten. De rationele structuur van de planopbouw vertaalt zich ook in de gevels. Horizontale en verticale betonnen banden, ingevuld met baksteenmetselwerk – de typische klassieke 'boerkens' – verwijzend naar de ligging in de Rupelse kleistreek, markeren de vloerlagen en kadreren de raamopeningen. De ramen zijn telkens zo goed als verdiepinghoog en traveebreed, waardoor je in alle verblijfsruimten geniet van royale lichtinval en uitzicht op het park. —

KATRIEN GORDTS
redacteur Lokaal

Met de combinatie van deze verschillende functies in dezelfde omgeving streeft Willebroek naar een kruisbestuiving op het vlak van sportparticipatie, onderlinge samenwerking, web- en nestfunctie, multimove...

TECHNISCHE FICHE

- **Opdrachtgevend bestuur:**
gemeente Willebroek
- **Architectenbureau:**
Stramien CV
- **Projectmanagement:**
Belfius
- **Hoofdaannemer:**
NV Stadsbader
- **Totale budget:**
€ 11.141.416 excl. btw
€ 13.481.113 incl. btw
- **Subsidie Vlaamse regering:**
€ 666.778
- **Projectleider:**
Michel Glorie Afdelingshoofd
- **Informatie:**
Michel Glorie
projectleider
michel.glorie@willebroek.be

Candice De Windt is de nieuwe Vlaamse zorgambassadeur. Ze is verpleegkundige van opleiding, met ondertussen een rijke werkervaring in zorg en onderwijs. Zij volgt Lon Holzer op, die na twaalf jaar met pensioen gaat. We zijn benieuwd wie de relatief onbekende Oost-Vlaamse is. Daarom gingen we op de koffie voor een kennismaking.

Het zorgberoep positief uitdragen

‘Ik wil in de eerste plaats inzetten op een betere oriëntatie vanuit de opleidingen om afgestudeerden als geschikte werkzoekenden naar het werkveld te leiden. En ik wil het hele palet van reguliere en zijinstroomopleidingen stroomlijnen tot een logisch geheel.’

MIKE DESCHAMPS
VVSG-stafmedewerker
personeel in de zorg

Na de afdeling Latijn-wetenschappen bij de Dames van Maria in Aalst, koos ze met volle overtuiging voor een opleiding verpleegkundige. ‘Ik heb al van toen ik nog een kind was een fascinatie voor ziekenhuizen,’ vertelt ze. ‘Ik startte tijdens mijn studies in Leuven, ook mijn carrière als verpleegkundige in het O.L.V.-ziekenhuis in Aalst. In die tijd moest je nog veel meer stage-uren presteren, ook in het weekend. Na mijn afstuderen ging ik aan de slag als stafmedewerker in een psychiatrisch ziekenhuis, waar ik zes jaar werkte. Ik leg het graag uit en maak heel graag connectie met en tussen mensen. Zo kwam ik uiteindelijk in het onderwijs terecht. Recent heb ik meegedraaid in het vaccinatiecentrum in Aalst. Ik ben dus eigenlijk van heel veel markten thuis. Sinds augustus 2020 heb ik als adviseur Hoger Onderwijs gewerkt voor het kabinet van de Vlaamse Minister van Onderwijs. De opleidingen die tot een zorgberoep leiden, zijn mij dus niet onbekend.’

De schaarste aan zorgmedewerkers evolueerde naar een echt tekort de laatste jaren. Het actieplan 4.0 van uw voorganger bevat een hele resem acties. Sommige lopen nog. Op diverse plaatsen bouwen werkgevers de dienstverlening af wegens onvoldoende beschikbare verpleegkundigen. Komt er een actieplan 5.0?

‘Het kader waarbinnen ik zal werken, is dat van het VIA6. Dit zesde Vlaams Interprofessioneel Akkoord is op 30 maart 2021 afgesloten tussen de Vlaamse regering en de sociale partners voor de private en publieke sociaalprofitsector met een budget van 577 miljoen euro. Het is een groot voordeel dat de

budgetten hierin duidelijk zijn vastgelegd. Ik wil in de eerste plaats inzetten op een betere oriëntatie vanuit de opleidingen om afgestudeerden als geschikte werkzoekenden naar het werkveld te leiden. Dat kan binnen de reguliere opleidingen, maar het gebeurt meer en meer via de zogenaamde zijinstromers, werknemers die op latere leeftijd met een korte of een langere opleiding opnieuw beschikbaar komen op de arbeidsmarkt in de zorg. Deze groep blijft groeien. En dat is een goede zaak gezien de stijgende vraag en behoefte. De complexiteit en intensiteit van de zorg nemen toe. De komende jaren gaan er veel zorgverleners met pensioen. Via de zijinstroom zijn er nog veel mogelijkheden om het tekort aan werkrachten in de sector weg te werken. Het is mijn ambitie om het hele palet van reguliere en zijinstroomopleidingen te stroomlijnen tot een logisch geheel. En dat zal geen eenvoudige opdracht zijn. Er zijn heel veel regels, in het onderwijssysteem, voor de federale toegang tot de zorgberoepen en tot slot in de erkenning en exploitatie van zorgdiensten, zoals de personeelsnormen. Sommige zaken liggen historisch gevoelig, zoals de discussie over de twee opleidingen voor verpleegkunde: de beroepsopleiding HBO5 en de bacheloropleiding.’

Deze discussie gaat ondertussen al tientallen jaren mee. De standpunten zijn gepolariseerd. In de publieke woonzorgcentra werken bijvoorbeeld veel HBO5-verpleegkundigen. Hoe kijkt u daar zelf naar?

‘Daarnaast is er de bacheloropleiding verpleegkunde van niveau 6. Momenteel kun je na beide opleidingen eenzelfde beroep

uitoefenen met dezelfde taken en verantwoordelijkheden. Er is niemand die stelt dat de zorgverleners op niveau 5 niet nodig zijn, of niet waardevol zouden zijn. Ik wil dit echt met klem benadrukken. We hebben echt behoefte aan een duidelijke zorgladder met verschillende opleidingsniveaus. Daarnaast moeten we zorgen voor een duidelijk profiel met duidelijke taken en verantwoordelijkheden. Het is een correct profiel dat we zeker kunnen blijven inzetten in de diverse sectoren. Er wordt te vaak vanuit emotie geredeneerd. We willen allemaal het juiste talent en de juiste competentie op de juiste plaats in de zorg. Laten we gaan voor een duidelijk, eigenstandig HBO5-profiel, met een naam die gelinkt is aan verpleegkunde. Werkende verpleegkundigen hoeven zich echt geen zorgen te maken. Die hebben verworven rechten. De discussie wordt te vaak verengd tot een discussie over verpleegkundige taken of verzorgende handelingen; zorg is veel meer dan taken en handelingen. Het is ook instaan voor coördinatie, voor verpleegkundig leiderschap, en voor kritisch redeneren en reflecteren. In combinatie met de juiste attitude kun je echt het verschil maken voor de patiënt, cliënt of bewoner.'

Zijn er niet te veel regels om toegelaten te worden tot een zorgberoep?

'Ik vind dat niet. Je mag niet vergeten dat zorgprofessionals vaak verantwoordelijk zijn voor de zorg van heel kwetsbare mensen, zeker in de residentiële ouderenzorg. Daar mag je het toeval niet laten spelen. Een goede opleiding is alleszins een eerste garantie om de juiste mensen de zorg te laten verlenen. Het gaat al lang niet meer over competenties alleen.'

STEFAN DE WICKERE

De zorgsector is heel fel gereguleerd. Voor studenten en werkenden zijn die regels allesbehalve vanzelfsprekend. Wringt daar het schoentje?

'Inderdaad. Ik wil bijvoorbeeld het informatieloket betreffende opleidingen en zorgberoepen verder ontwikkelen. Studenten en werkzoekenden raken momenteel niet wijs uit het kluwen van opleidingsmogelijkheden in de gezondheids- en welzijnssector. Het is ook niet eenvoudig, want de initiatieven zijn vaak versnipperd per subsector. Ik zie mijn opdracht ruimer dan alleen informeren over de strikte zorgberoepen in de acute sector. De oplossing ligt er volgens mij in de gebaande paden te verlaten. We zijn soms te rigide in ons denken en blijven te veel op bekend terrein. Creatieve oplossingen vind je door ruimer te denken. We kunnen bijvoorbeeld veel inspiratie opdoen in andere sectoren. En misschien zijn mensen uit andere sectoren zo naar de zorg te krijgen.'

Er is niemand die stelt dat de zorgverleners op niveau 5 niet nodig of niet waardevol zouden zijn. We hebben echt behoefte aan een duidelijke zorgladder met verschillende opleidingsniveaus.

STEFAN DEWICKERE

‘Heel veel werknemers kiezen voor deeltijds werk, omdat ze een goede work-lifebalans zoeken, soms in combinatie met kinderen of mantelzorg. Ik ben zeker geen voorstander om daarin te snoeien. Het werk anders organiseren is het juiste antwoord.’

De ‘war for talent’ woedt niet alleen in de zorgsector. Gaan we vooral niet mensen weggapen uit andere sectoren, waar ze even hard nodig zijn? Of we trekken misschien de mensen aan met een verkeerde motivatie?

‘We moeten vooral mensen met een passie voor werken met mensen naar de zorg krijgen. Echt kiezen voor een zorgopleiding is belangrijk, willen we de kwaliteit hoog houden. Niet voor niets is ons Vlaams onderwijs van zeer hoge kwaliteit. Maar er is zeker plaats voor mensen met andere opleidingen. Dat kan een verrijking zijn voor de sector. Op het gebied van technologische ondersteuning en artificiële intelligentie staan we nog maar in de startblokken in de zorg. Dat kunnen de zorgprofessionals nooit alleen. Daar is andere expertise voor nodig. En die is beschikbaar in andere sectoren. Eigenlijk denken we in de zorg veel te veel in hokjes. Ieder doet zijn taak. Het toekomstig verhaal moet er een zijn van samenwerking tussen disciplines. Ook tussen de sectoren blijft de samenwerking nog te veel dode letter. Gelukkig is daar sinds corona wel verandering in gekomen. Daar moeten we uit leren.’

Lossen we met meer samenwerking alleen het tekort op?

‘Nee, daarom moeten we naast het aantrekkelijker maken van het werk in de sector meer mensen opleiden via zijinstroom. Ik geloof bijvoorbeeld heel sterk in duaal leren, waarbij mensen via een korte opleiding, maar vooral “on the job” de juiste competenties kunnen ontwikkelen en tegelijk praktijkervaring kun-

nen opdoen. Er zijn heel veel talentvolle mensen die door omstandigheden op hun achttiende de kans niet kregen om te studeren, maar wel de juiste attitude en het potentieel hebben. Ik denk hier dan wel in de eerste plaats aan de zorgkundigen en verzorgenden. Het werkveld zal zich meer moeten openstellen als stageplaats. Medewerkers treden op als stagecoach of mentor. Dat is nu nog te veel een taak van het onderwijs alleen. Het kan ook voor de sector een verrijking zijn. Jonge mensen brengen een nieuwe dynamiek op gang en stellen bestaande gewoonten en gebruiken in vraag. Meer ervaren collega’s geven hun expertise door aan de jongere generatie.’

Er zijn heel veel deeltijds werkenden in de sector. Is daar geen potentiële marge voor groei door mensen te stimuleren meer voltijds te werken en zo het tekort aan werkrachten te verkleinen?

‘Heel veel werknemers kiezen bewust voor deeltijds werk, omdat ze een goede work-lifebalans zoeken, soms in combinatie met kinderen of mantelzorg. Ik ben zeker geen voorstander om daarin te snoeien. Dat maakt onze samenleving zo rijk. Het werk anders organiseren is het juiste antwoord. Hier ligt de bal in het kamp van de sector. In het UZ Brussel werken ze al heel lang met ploegen van twaalf uur. We moeten ruimte durven maken voor dergelijke vernieuwende projecten. De zin om te ondernemen, uit te proberen, te innoveren is essentieel! Als blijkt dat de arbeidsregelgeving hiervoor aangepast moet worden, dan moeten we dat zeker doen. Om de zogenaamde werkzaamheidsgraad, het aan-

tal werkenden in de actieve bevolking tussen 20 en 64 jaar, te verhogen moeten we mensen stimuleren zo lang mogelijk te werken, maar ook wel zo vroegdevol mogelijk. De duur en de intensiteit van een loopbaan zijn voor iedereen verschillend.’

En hoe kunnen we zorgpersoneel langer in de sector houden of langer laten werken?

‘Vergeet de gunstige arbeidsduurvermindering in de social profit niet. Vanaf 45 jaar kun je systematisch minder gaan werken. Hierdoor zorgen we ervoor dat er al veel meer zorgmedewerkers blijven werken, weliswaar aan een iets lagere jobtime. Ik denk dat er nog marge zit om bepaalde fysieke taken naar andere beroepen te verschuiven. Vaak zie je dat oudere medewerkers afhaken vanwege het zwaar belastende lichamelijke werk. Maar het moet duidelijk zijn: wie na zijn pensioen wil blijven werken, moet dat kunnen. Dan gooi je de rijke ervaring niet direct weg. Overdracht naar jongeren kan op die manier voor continuïteit en overdracht van kennis en ervaring zorgen. Sommige zaken leer je immers pas door ze te doen.’

‘Een andere belemmering is vaak te weinig flexibele uren voor kinderopvang. Dat zorgt voor onnodige uitstroom. Ik heb dat persoonlijk ondervonden. Openingsuren van 7 tot 18 uur zijn niet aangepast voor wie in de zorg werkt. Hier ligt de bal in handen van de sector zelf om dit te organiseren.’

Tijdens de coronapandemie kwamen de sectoren niet altijd even positief in

beeld: klagen over de werkdruk en heel hard werken zijn niet bevorderlijk voor de aantrekkelijkheid van de sector.

‘Ik wil vooral het positieve beeld van de sector blijven uitdragen. Er gebeuren zoveel mooie dingen. Er is heel veel dynamisme. Denk maar aan alle lopende vernieuwingen, zoals de innovatieve arbeidsorganisatie. Maar er zijn bijvoorbeeld nog veel inspanningen nodig qua HR-management en arbeids- en welzijnsomstandigheden in het algemeen. We hebben onze handen nog vol.’

‘Ik ben de zorgambassadeur, maar zie mijn opdracht in verband met de verbetering van de beeldvorming niet alleen voor mezelf. Iedere medewerker in de zorg moet eigenlijk ambassadeur zijn van zijn dienst of haar voorziening. Het is een heel krachtige sector, maar de beeldvorming kan stukken beter.’

Hoe ziet je agenda er voor de komende maanden uit in je nieuwe job?

‘Wel, die agenda begint al vroeger vol te lopen dan ik dacht (*lacht*). Zelfs voor ik echt begonnen was, wist men mij in maart al vlot te vinden. Vele dossiers zijn niet nieuw; dat helpt wel. Ik wil starten met een aantal werkbezoeken. Voeling blijven houden met de praktijk in de diverse werksetting, vind ik heel belangrijk. Ik wil echt meelopen; opnieuw met mijn werkpak aan. Dan zie en hoor je andere dingen dan aan een vergadertafel. Ook in de openbare woonzorgcentra wil ik een aantal dagen meelopen. De ruimere welzijnssector behoort zeker tot mijn opdracht. Ik ben van mening dat het tekort aan zorgprofessionals zich niet enkel tot de gezondheidssector beperkt. Ik zie grote kansen in de welzijnssector. Ik wil er echt voor gaan, samen met alle betrokkenen!’ —

‘Ik ben de zorgambassadeur, maar zie mijn opdracht in verband met de verbetering van de beeldvorming niet alleen voor mezelf. Iedere medewerker in de zorg moet eigenlijk ambassadeur zijn van zijn dienst of haar voorziening.’

Is het loonhuis van uw gemeente een **stabiele constructie** of een **fragiel evenwicht** ?

Werknemers vinden het belangrijk dat ze **correct betaald** worden voor de geleverde arbeid. Ze verwachten een **consistent en fair loonbeleid**. Dankzij **functieweging** kunt u dat als lokaal bestuur bekomen.

A&S Solutions ontwikkelde een juridisch onderbouwde methodiek voor een objectief, transparant en competitief loonmodel. Samen wegen we alle functies binnen uw organisatie en leggen we de fundamenten voor een nieuw, modern loonbeleid.

Ondersteuning nodig bij het managen van uw organisatie?

www.assolutions.be

A&S Solutions maakt deel uit van de Ciral Schaubroeck Group.

Gepensioneerden in de zorg blijven aan het werk!

Wat moet je beginnen als je die goeie, enthousiaste medewerker met een pak ervaring op pensioen moet sturen, terwijl je de vele vacatures maar niet ingevuld krijgt? Niet alle 65-plussers willen al stoppen met werken, sommigen maken zich graag nog nuttig. Dus misschien is het niet zo slecht om een gepensioneerde medewerker tijdelijk weer in dienst te nemen. Zeker als de persoon in kwestie uit het perfecte hout gesneden is. Een langetermijnoplossing is het natuurlijk nooit, maar het kan je wel even uit de nood helpen tot je een structurele oplossing hebt.

Wie werknemers na hun pensioen nog wat in dienst wil houden, moet met verschillende factoren rekening houden. Zo zijn er bijvoorbeeld grenzen aan wat gepensioneerden mogen bijverdienen. Die variëren naarmate het beroep dat je hebt uitgeoefend, of je in prepensioen of al 65+ bent, of je kinderen ten laste hebt en het type pensioen dat je hebt. Iemand jonger dan 65 jaar met een rustpensioen en zonder kinderen ten laste mag tot € 8634/jaar blijven verdienen. Geniet je een overlevingspensioen of heb je de leeftijd van 65 jaar bereikt, dan mag je meer verdienen, tot zelfs meer dan het dubbele. In de praktijk komt dit dus neer op een deeltijdse baan. Occasionele inzet voor de opvang van drukke piekmomenten of een afgebakend takenpakket zijn voorbeelden van hoe het kan. We laten hier enkele getuigen uit de zorgsector aan het woord. We beginnen in Heusden-Zolder.

'Corona weegt nu al twee jaar door op onze dienst en dat laat zijn sporen na, zeker ook bij onze coördinatoren,' getuigt Marc Vanpol, teamverantwoorde-

lijke Team Thuis-, Woon- & Dagzorg van Heusden-Zolder. 'Binnen de thuiszorg werken drie coördinatoren, waarvan er één nu al langere tijd in ziekteverlof is. Het is momenteel heel moeilijk om een maatschappelijk werker te vinden op de arbeidsmarkt. Bovendien moet je bij ons zo'n 150 gezinnen en 60 verzorgenden op heel korte termijn leren kennen. Dat maakt zoeken naar vervanging niet gemakkelijk. Dat bracht ons op het idee om even te overleggen met een oud-collega, een maatschappelijk werker binnen de thuiszorg die vorig jaar op pensioen ging. Vanuit haar vroegere werk kende ze vele verzorgenden en gezinnen. We stelden haar voor om de afwezigheid van de derde coördinator mee op te vangen door opnieuw 13 uur bij ons te komen werken. Veel bedenktijd had ze niet nodig. Een uur later konden we de praktische kant samen uitwerken binnen een contract van 13 uur per week!'

Specifiek afgebakend takenpakket

'Om die 13 uur zo efficiënt mogelijk in te zetten bakenden we een duidelijk takenpakket af en werkt ze vooral ter ondersteuning van de twee vaste collega's. Zo belt ze momenteel de mensen op de wachtlijst van de schoonmaakdienst op om daar de dossiers vlugger te kunnen opstarten en neemt ze de herzieningen van de dossiers gezinszorg op zich. We informeren haar over alles wat ze moet weten en beperken de vergaderingen voor haar tot een minimum. Op die manier kan ze haar expertise bij ons inzetten en zelf houdt ze nog voldoende vrije tijd over om bijvoorbeeld haar kleindochter op te vangen,' zo vertelt Marc Vanpol enthousi-

Marc Vanpol:

'We stelden een maatschappelijk werker die het jaar tevoren op pensioen gegaan was voor om opnieuw 13 uur bij ons te komen werken om de afwezigheid van een coördinator mee op te vangen. Veel bedenktijd had ze niet nodig. Een uur later konden we de praktische kant samen uitwerken!'

Bieke Verreth:

‘Gepensioneerde medewerkers hebben amper tijd nodig om zich opnieuw in te werken. Ze zetten zich in vanuit een idealisme om ons uit de nood te helpen. Van onze kant proberen we dan ook maximaal rekening te houden met hun voorkeur.’

ast. ‘De stap om terug te keren was voor deze oud-collega eigenlijk niet zo groot. Maandelijks gaan wij samen met het team uit eten en ook de gepensioneerden nodigen we hierop uit. Zo blijven we informeel contact houden. De oudste collega is ondertussen al 84 jaar! Het was ook goed dat de collega in kwestie nog maar een jaar op pensioen was, want hoe langer op pensioen, hoe meer het werkveld veranderd is.’

ICT-medewerkers zijn ook schaars

‘Niet alleen in de gezinszorg hebben we al ervaring met een gepensioneerde medewerker,’ vertelt Geneviève Stratemans, clusterverantwoordelijke Interne Dienstverlening. ‘Ook op de ICT-dienst bleef er een collega na zijn pensioen wat langer werken. Toen hij op pensioen ging, bleek al gauw dat ook dit geen evidente vacature was om in te vullen als lokaal bestuur. Gelukkig had de man nog geen zin om te stoppen en konden we hem na zijn officieel pensioen tijdelijk contractueel in dienst gehouden. Na een tijdje zoeken hebben we een geschikte opvolger gevonden en kan hij nu echt vertrekken. Op die manier hebben we voor onszelf wat tijd kunnen kopen om de selectieprocedure te hernemen. Het is voor ons als lokaal bestuur altijd een weloverwogen keuze, gebaseerd op een individueel dossier en een prangende nood om een gepensioneerde medewerker opnieuw aan te werven. Gemotiveerde gepensioneerden

hebben natuurlijk een pak expertise, maar het blijven wel dure personeelsleden en we willen de jonge generatie ook kansen geven.’

Bijna gepensioneerden kennen de stiel en ze kunnen vlot ingezet worden. Niet iedereen komt hiervoor in aanmerking. De medewerkers met de juiste motivatie springen er zo uit. Maar de medewerker moet ook nog zelf expliciet akkoord gaan. Inzet van gepensioneerde medewerkers is dus een tijdelijke oplossing. En uiteindelijk heeft iedereen recht op een welverdiende rust.

Uit de nood, aan de slag

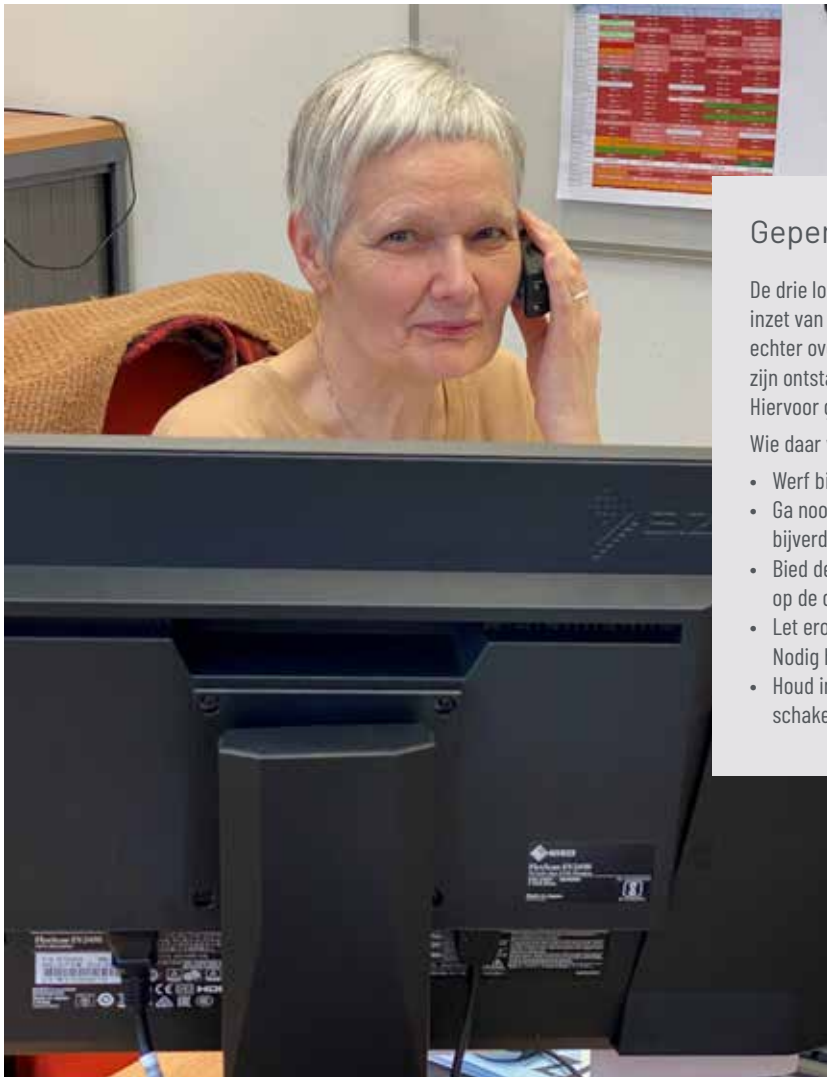
‘Ook bij Zorgbedrijf Klein-Brabant in Puurs-Sint-Amands hadden we tijdens de coronapandemie extra hulp in onze woonzorgcentra nodig,’ beschrijft Bieke Verreth, businesspartner bij Zorgbedrijf Klein-Brabant. ‘Een gepensioneerde logistiek medewerker gaf aan dat ze ons uit de nood wilde helpen en zo ging zij bij ons opnieuw aan de slag. Ondertussen sprongen nog drie andere gepensioneerde zorgkundigen sporadisch in. Deze manier van werken is zeker aan te raden, want die medewerkers hebben amper tijd nodig om zich opnieuw in te werken. Ze kennen de job nog en werken hier met hart en ziel. Ze deden het echt vanuit een idealisme om ons uit de nood te helpen. Van onze kant proberen we dan ook maximaal rekening te houden met hun voorkeur. Daardoor moeten we soms wel

nog meer puzzelen, maar het lukt wel.’

‘We zetten onze gepensioneerden opnieuw in via een raamovereenkomst bij Poolstok. Zo schakelen we hen enkel in op de dagen dat ze noodzakelijk zijn. Het uitzendbureau volgt alles wettelijk op en wij zijn zeker dat de gepensioneerden niet meer presteren dan maximaal is toegelaten. Die regeling is natuurlijk iets duurder dan via een regulier contract van bepaalde duur. Maar we zien het echt als noodoplossing. Meestal werken we enkel met studenten op interimbasis, omdat we het uitzendwerk ook zien als een instroom van potentiële nieuwe medewerkers. Studenten zijn natuurlijk iets goedkoper dan gepensioneerden maar ze hebben dan weer minder ervaring. Toch willen we de band met onze gepensioneerden zeker niet kwijt. We denken er momenteel over na om hen uit te nodigen op het jaarlijks personeelsfeest. En misschien zijn er wel mogelijkheden om hen in te zetten binnen het onthaalbeleid als peter of meter van nieuwe medewerkers. Maar hiervoor moeten we eerst nog wat praktische en budgettaire beperkingen oplossen,’ zo zegt Bieke Verreth.

Uitdoofscenario

Tot slot steken we ook nog ons licht op in Tremelo. Ook daar is de uitdaging om nieuwe medewerkers te vinden groot. Dit jaar gaan zes van de 23 schoonmaakkrachten op pensioen. Qua uitdaging kan dit wel tellen.

Gepensioneerden ook bij jou aan de slag?

De drie lokale besturen die in dit artikel over hun ervaringen met de inzet van gepensioneerden vertellen, zijn heel enthousiast. Het gaat echter over sporadische initiatieven, die vaak door toevalligheden zijn ontstaan. In noodsituaties is het een snelle en goede oplossing. Hiervoor gestructureerd beleid uitwerken is een volgende stap.

Wie daar werk van wil maken, houdt beter rekening met volgende tips:

- Werf bij enthousiaste gepensioneerden op basis van vrijwilligheid.
- Ga nooit over het maximumbedrag dat de gepensioneerde nog mag bijverdienen.
- Bied deze mensen een afgebakend takenpakket of zet ze enkel in op de dagen dat dit echt nodig is.
- Let erop dat de gepensioneerden tot de groep blijven behoren. Nodig hen bijvoorbeeld uit op medewerkersactiviteiten.
- Houd in de gaten dat er contractueel wettelijk wordt gewerkt of schakel een uitzendbureau in.

Tine Aertgeerts:

‘Mensen moeten het zelf zien zitten en ze moeten het werk nog fysiek aankunnen. Gepensioneerden opnieuw aannemen is geen structurele oplossing maar het kan je wel enige tijd uit de nood helpen.’

Een verzorgende die vorig jaar op pensioen ging, vroeg zelf om haar vaste gebruikers te mogen blijven bedienen, in een uitdoofscenario zeg maar,’ vertelt Tine Aertgeerts, hoofdmaatschappelijk werker van de thuiszorgdienst. ‘Ze werkt momenteel vijftien uur per week, wat het fysiek haalbaar maakt. We hebben haar toen een contract van één jaar aangeboden. Ondertussen zijn we een jaar later en omdat beide partijen tevreden waren en we nog steeds mensen tekort hebben, hebben we het contract nog eens verlengd voor één jaar. Er zijn wettelijke beperkingen over het aantal opeenvolgende contracten. Daarna zal ze dus wel uit dienst gaan of anders moeten we andere opties verkennen. De gebruikers waar ze

nu komt, worden er niet jonger op en zullen op termijn wegvallen. Dan zullen we moeten kijken hoe we haar uren verder opvullen of het contract afronden. Bovendien merken we dat de oudere verzorgenden vaker last hebben van lichamelijke klachten, zoals polsproblemen.’

‘Van de zeven medewerkers die dit jaar op pensioen gaan is niemand vragende partij om nog langer te blijven werken,’ weet Tine Aertgeerts nu al. ‘We gaan dit dan ook niet actief promoten. Mensen moeten het zelf zien zitten en ze moeten het werk nog fysiek aankunnen! Gepensioneerden opnieuw aannemen is geen structurele oplossing maar het kan je wel enige tijd uit de nood helpen. En zij hebben veel talenten natuurlijk, wat wel jammer is wanneer die de organisatie verlaten. Daarom willen we nu nog enkele vormingsdagen organiseren waarop onze “oude garde” binnen de gezinszorg een aantal technieken zoals verstelwerk van kleding of krulspelden indraaien, kan aanleren aan de jongere generatie.’ —

JOKE VANDEWALLE

regionaal stafmedewerker
gezinszorg West- & Oost-Vlaanderen

MIKE DESCHAMPS

stafmedewerker personeel in de zorg

OVER REGIE VOEREN
EN HET OPZETTEN
VAN ORGANISATIE-
NETWERKEN IN LOKAAL
SOCIAAL BELEID

LOKAAL BESTUREN IN DE GENETWERKTE SAMENLEVING

GRIET BRIELS & PETER COUSAERT

Netwerken is belangrijk: de 21e eeuw wordt niet voor niets de eeuw van de samenwerking genoemd. **Zo werk, leer en opereer je in een genetwerkte samenleving en heb je een belangrijke regierol.** Samenwerken en regie voeren mogen dan niet helemaal hetzelfde zijn, ze staan ook niet volledig los van elkaar.

In dit boek bieden we **een handig referentiekader om lokale besturen te helpen bij het vormen van hun regierol en organisatienetwerken succesvoller te maken.**

OVER DE AUTEURS

Griet Briels is stafmedewerker lokaal sociaal beleid bij VVSG.

Peter Coussaert is Diensthoofd Samenleven en Beleven bij VVSG.

**LOKAAL BESTUREN IN DE
GENETWERKTE SAMENLEVING**

ISBN (print): 9782509039217

Formaat: 240 x 160 mm

Meer info & bestellen:
www.politeia.be

Iedereen aan de slag door nauwere samenwerking VDAB en OCMW

Omdat de arbeidsmarkt mensen tekort komt, wil zowel de federale als de Vlaamse overheid dat tachtig procent van de actieve beroepsbevolking effectief aan de slag gaat. Maar drempels in de samenwerking en in de communicatie tussen VDAB en OCMW bemoeilijken dat ook mensen die niet als werkzoekenden geregistreerd staan de weg naar de arbeidsmarkt vinden. VDAB en de VVSG werken samen aan een verbeterproject.

Tachtig procent van de mensen in de beroepsactieve leeftijd moet aan het werk, en dit zowel van de federale als van de Vlaamse overheid. 'Daarvoor moeten we de mensen bereiken die niet in onze eigen vijver zitten,' zegt Hassan Najafabady, projectleider van het VDAB-instroommodel voor niet-beroepsactieven. 'Dat zijn personen die niet aan het werk zijn of die geen werkloosheidsvergoeding ontvangen zoals langdurig zieken, mensen met een arbeidsbeperking, de NEET-jongeren die geen werk hebben en geen opleiding volgen, maar ook het brede palet van OCMW-cliënten. Om hen te bereiken willen we onze processen verbeteren. Daarom zochten we uit welke drempels of knelpunten deze doelgroep ervaart in haar contacten met de VDAB. Uiteindelijk willen we een dienstverleningsmodel dat tegemoetkomt aan wat

de cliënten nodig hebben zodat zij vlot hun weg vinden naar de VDAB.'

VDAB-, VVSG- en OCMW-medewerkers besloten een inventaris op te maken van al wat er goed en minder goed loopt. Dertien diepte-interviews met OCMW-cliënten over problemen en mogelijke oplossingen, focusgroepen met OCMW-medewerkers en VDAB-bemiddelaars, een online enquête en een resem ad-hocwerkgroepen later is er een lijst klaar van verbeterpunten of vereisten voor goede dienstverlening, naast een reeks mooie praktijkvoorbeelden.

Het project is in segmenten verdeeld, want langdurig zieken vallen onder het RIZIV, mensen met een handicap onder de FOD Directie Personen met een Handicap en de leefloners onder een OCMW. De VDAB wil een harmonieuze relatie met elke institutionele partner en is van start gegaan met de relatie met het

Met het huidige semi-digitale handelen van zowel de OCMW-medewerkers als die van de VDAB is de ene niet altijd op de hoogte van wat de andere doet.

STEFAN DE WICKERE

Betrokken OCMW-medewerkers

Ligt voor de VDAB de samenwerking met de OCMW's soms ingewikkeld omdat de werking ervan in elke gemeente kan verschillen, voor OCMW-medewerkers is de VDAB soms een weinig doorzichtige mastodont, zoals Koen Vermeersch die in Tervuren verantwoordelijk is voor de in- en uitstroom van artikelzestigers, het zegt: 'Het kan jaren duren vooraleer je weet hoe je je weg vindt in de interne werking van de VDAB, wie je het best aanspreekt bij een bepaalde vraag, en hoe je de VDAB-regels toch kunt laten sporen met het belang van een cliënt.' Hij en de andere OCMW-collega's die intensief bij dit verbeterproject betrokken zijn, zijn heel enthousiast over de samenwerking tijdens de vergaderingen, over de lijst van verbeterpunten die werd opgesteld en over de bereidwilligheid van de VDAB om de drempels te verlagen en de communicatie te stroomlijnen. Bovendien zien ze een toekomst met minder administratief werk tegemoet zodat ze meer tijd overhouden om met de cliënten bezig te zijn, hen beter te helpen of door te laten stromen naar de arbeidsmarkt.

Delphine Colombeen die voor de Welzijnsband Meetjesland voltijds in de werkwinkel Eeklo samenzit met de plaatselijke VDAB-bemiddelaars, ervaart dit samenzitten heel positief. 'De samenwerking loopt, ik werk consequent met *Mijn Loopbaan*, en niet meer met andere registratiesoftware. Ik ben opgenomen in de chatgroep van de lokale VDAB-collega's en heb toegang tot veel van hun instrumenten.'

Voor Joey Van Strydonck die in Sint-Niklaas de jobcoaches opvolgt, zou het goed zijn als iedereen op dezelfde manier werkte. 'In het Waasland hebben we een lerend netwerk samen met de VDAB waardoor onze samenwerking veel beter werd, maar veel hangt af van de lokale situatie.'

In Gent stelt hoofdmaatschappelijk werker van het OCMW Wendy Acke dat ze vanuit hun dienst activering zelf hun weg moesten zoeken: 'Je moet de juiste mensen met elkaar in contact brengen, en de juiste lijnen leggen om de communicatie te verbeteren. Dat is heel lokaal en bij iedereen gebeurt dat met een eigen systeem. Het zou tof zijn als het overal op dezelfde manier zou gebeuren.' Maar zij en ook haar collega Nurten Ozdemir zien vooruitgang: 'De systemen – zoals de VDAB-website inclusief de aanmeldingsmodule – worden eindelijk toegankelijker voor de cliënt.'

Ook Tinne Moonen in Arendonk ziet een positieve verandering in de manier waarop de communicatie met de VDAB verloopt, al heeft ze soms vragen bij de wat bevoogdende houding van de grote VDAB tegenover het kleine OCMW van Arendonk. 'De VDAB is niet mijn werkgever, ik krijg verzoeken waarvan ik me afvraag of die wel tot mijn takenpakket behoren.'

Ann Willems van de Noord-Limburgse Welzijnsregio heeft in de loop der jaren de relatie met de VDAB zien verbeteren. 'Al lopen we soms nog vast bij de toeleiding, procedures en feedback bij opleidingstrajecten. Binnen het OCMW hebben we iets meer ruimte voor creativiteit, wanneer de regeltjes in de weg zitten van een goede oplossing.'

Er bestaan verschillen die de samenwerking niet gemakkelijker maken. 'Ik heb beroepsgeheim,' zegt Koen Vermeersch van Tervuren. 'Ik maak een sociaal verslag, als ik dat in *Mijn Loopbaan* plaats, is het voor alle VDAB-medewerkers in heel Vlaanderen beschikbaar.'

De verschillen tussen de gemeenten onderling zijn evenmin zaligmakend. 'Als een cliënt verhuist, blijkt hij of zij voor het OCMW van de andere gemeente wel het hele VDAB-traject te moeten bewandelen, in tegenstelling tot eerdere afspraken,' zegt Tinne Moonen. 'Ook in de onderlinge afspraken tussen de OCMW's valt er dus nog vooruitgang te boeken.'

Anderzijds wil niemand de kans op maatwerk verliezen. Koen Vermeersch droomt hardop: 'Het OCMW of de sociale dienst is er voor alle burgers in de gemeente. Ik vraag me soms af of VDAB de contactmomenten niet beter meer bij de OCMW's zou laten, dat is goed voor onze cliënten, die baat hebben bij een locatie in hun woonplaats.'

OCMW. 'De nieuwe strategie wordt ook van toepassing voor de andere niet-beroepsactieve klanten,' zegt Stef De Pauw, VDAB-expert kwetsbare doelgroepen. 'We hanteren dezelfde benadering voor alle doelgroepen.'

'Alle puzzelstukken willen we perfect in elkaar doen passen,' zegt Hassan Najafabady. 'We gaan snel waar het kan en werken intensief waar het nodig is. Niet iedereen moet aan het handje worden gehouden, dus wie klaar is om stappen vooruit te zetten, krijgt een snelle en efficiënte behandeling. De anderen krijgen meer ondersteuning.'

Digitale leefwereld

Een deel van die drempels en dus ook van de oplossingen heeft met de digitale leefwereld te maken. Sommige mensen hebben geen computer of geen toegang tot het internet of ze kennen de mogelijkheden van hun smartphone niet of ze zijn niet vertrouwd met de VDAB-toepassing *Mijn Loopbaan*, soms omdat Nederlands hun moedertaal niet is. Sommige mensen krijgen weinig mails, ze vergeeten hun mailbox op te volgen en missen dan een uitnodiging van de VDAB.

Overal anders samenwerken

Daarnaast situeren veel struikelblokken zich in de samenwerking, zowel tussen de maatschappelijk werkers die cliënten begeleiden als tussen de medewerkers van de VDAB en het OCMW. 'De manier

LIVIA AERTS

van werken is ook overal anders,' zegt Stef De Pauw. 'En de onderlinge communicatie is niet altijd conform de privacy-regelgeving.' Als cliënten willen genieten van een vlotte informatie-uitwisseling met de VDAB, moet ook de OCMW-begeleider weten welke stappen de cliënt bij de VDAB zet en of hij al is uitgenodigd voor een gesprek of aan een opleiding kan beginnen.

Bovendien komt er zowel bij de VDAB als bij het OCMW veel administratie aan te pas. 'Met het huidige semi-digitale handelen van zowel de OCMW-medewerkers als die van de VDAB is de ene niet altijd op de hoogte van wat de andere doet,' zegt Hassan Najafabady.

Bruggen slaan

Vooraf de aanmelding kan vlotter. Via een digitale brug kunnen de cliënten zich dan moeiteloos van de ene organisatie tot de andere wenden. In plaats van soms lang te wachten op een eerste gesprek bij de VDAB waarvan de OCMW-begeleider niet eens op de hoogte is, worden zulke stappen dan dankzij de veilige digitale aanmelding synchroon weergegeven bij het OCMW en de VDAB. Zo krijgt een opleidingsaanvraag snel een goedkeuring en kan de klant veel sneller beginnen aan de opleiding en ook sneller op de arbeidsmarkt belanden.

Deze digitale brug proberen VDAB, de VVSG en de OCMW's te slaan met en dankzij hun partners bij de Kruispuntbank Sociale Zekerheid en de POD Maatschappelijke Integratie. 'Via deze brug kunnen gegevens vlotter worden uitgewisseld en doorgegeven ten voordele van de dienstverlening aan de OCMW-cliënt, met respect voor de heersende priva-

De digitale brug kan een belangrijke rol spelen bij opleidingen. Als je weet wanneer je aan een gepaste langdurige opleiding kunt beginnen, kun je ondertussen zinvolle activiteiten doen en werken als uitzendkracht of een korte opleiding volgen.

cy-regulering,' zegt Stef De Pauw.

De digitale brug kan een belangrijke rol spelen bij opleidingen. Tot nu toe is het voor cliënten soms lang wachten voor ze met een gepaste langdurige opleiding kunnen beginnen, soms weten ze niet wanneer die opleiding effectief begint. Als je weet wanneer je kunt beginnen, kun je ondertussen zinvolle activiteiten doen en werken als uitzendkracht of een korte opleiding volgen.

OCMW's moeten bovendien op de hoogte te zijn van zulke opleidingen en ermee akkoord gaan, want de cliënt blijft de hele duur van de wachttijd én de opleiding een leefloon ontvangen.

Mijn Loopbaan

'Sinds september '21 kunnen de VDAB-klianten via hun account op *Mijn Loopbaan* de status van hun opleidingsaanvraag volgen. Zo hebben ze een beter zicht op hun tijdsindeling,' zegt Hassan Najafabady. Bijkomend wil de VDAB dat de OCMW-collega die de cliënt aanmeldt, diens status ook kan opvolgen en

wel vanaf het moment dat de cliënt uitgenodigd wordt voor een gesprek.'

'Als de OCMW-maatschappelijk werker merkt dat er voor een cliënt extra expertise nodig is, kan hij aan de VDAB vragen of een traject bij de VDAB mogelijk is om zo gepast werk of een goede opleiding te vinden,' zegt Stef De Pauw. 'Zo kan de aanvraag snel een antwoord krijgen en hoeven de mensen niet lang meer te wachten voor ze bij de VDAB terecht kunnen.'

In elk geval winnen vooral de cliënt maar ook de VDAB en de OCMW's bij een betere communicatie en een transparante digitale brug. Voor zo'n efficiënte en toekomstgerichte communicatie en gegevensuitwisseling onderzoeken VDAB, de VVSG en OCMW's samen met de POD Maatschappelijke Integratie en de Kruispuntbank Sociale Zekerheid welke juridische en informaticastappen nodig zijn. —

MARLIES VAN BOUWEL
redacteur Lokaal

Een zorgzame buurt is gezonder

Mensen die in armoede leven of om een andere reden kwetsbaar zijn, hebben vaak meer gezondheidsproblemen en leven minder lang dan anderen. De VVSG kreeg van het Vlaams Agentschap Zorg & Gezondheid projectmiddelen om lokale besturen te ondersteunen in nieuwe methodieken van gezondheidspromotie die ook bij kwetsbare mensen betere resultaten halen. Een van die strategieën is gezondheid buurtgericht te benaderen. Dit artikel stelt twee voorbeelden van zorgzame buurten voor.

Hanne Couckuyt van SAAMO, het vroegere Samenlevingsopbouw, legt uit dat de gemeente Zelzate en SAAMO samen inzetten op het thema 'gezond wonen'. 'Debbautshoek is een buurt met hoge kwetsbaarheid, waar een sterk gevoel van achterstelling heerst. Gezond wonen is een thema dat iedereen aanspreekt en dat een positieve dynamiek op gang kan brengen.' Het gaat dan zowel over het binnenmilieu van de woning als over de kwaliteit van de directe omgeving. 'Samen met LOGO Gezond+ ontwikkelden we een mobiele demowoning. Daarmee stonden we op verschillende plaatsen in de wijk om met (kwetsbare) buurtbewoners te praten. Via de verdeling van woonmeters waarmee de luchtvochtigheid in huis gemeten kan worden,

konden we sensibiliseren over ventileren en verluchten in de woning bij maatschappelijk kwetsbare mensen. Voor wie structurele problemen aan zijn woning had en daar iets aan wou doen, maakten we een afspraak bij Woonwijzer Meetjesland.' In samenwerking met de gemeente organiseert Woonwijzer een wekelijks zitmoment in Zelzate. De organisatie informeert en adviseert mensen met vragen over of problemen met huisvesting en energie.

Voor het luik van de woonomgeving is samen met de buurtbewoners gewerkt aan een buurt die aanzet tot meer ontmoeting, ontspanning en beweging. Zo zijn via een participatietraject met de buurt vier groe-

ne plekken en het centrale plein in Debbautshoek heringericht. Er zijn extra zitbanken en picknickbanken geplaatst om ontmoeting in de hand te werken. Op andere plekken is gekozen voor meer groen en bloemen, of voor fietstrappers aan de banken en fitnessstoelsetten om beweging te stimuleren. Voor de kinderen en jeugd in de buurt zijn er onder andere schommels, trampolines, grondspelletjes, speeltuigen en voetbalgoals geplaatst.

Ook in Brugge grepen ze de mogelijkheden van projectmiddelen met beide handen aan. De stad heeft in het eerste jaar van het project ingezet op de wijk Sint-Pieters, op basis van de indicatoren uit de kansarmoedeatlas

Binnen de Brugse Molenwijk werd, samen met bewoners, een sociaal-artistisch fotoproject uitgewerkt waar krachten en kwetsbaarheden van buurtbewoners centraal stonden. Dat zette een nieuwe sociale dynamiek in de wijk in gang.

MAENHOUT KRISTOF

Elke buurt heeft haar eigen kenmerken en dynamiek en dus ook een eigen traject naar een meer zorgzame en inclusieve buurt. De ervaring uit één buurt kan andere buurten wel helpen en inspireren om ook aan de slag te gaan.

een van de meest kwetsbare buurten van Brugge. In het tweede jaar werd de Molenwijk er specifiek uitgepikt, een sociale woonwijk in Sint-Pieters. Het project kon rekenen op de ondersteuning van Peter Dierinck (Te Gek!), grondlegger van het kwartiermaken in Vlaanderen. Met de middelen uit de projectoproep van de VVSG betaalde de stad Brugge de vzw Covias om de methodiek 'kwartiermaken' in de praktijk te brengen. Covias is een zorgorganisatie met een aanbod met betrekking tot langdurige zorg en activering in de geestelijke gezondheidszorg. Anneleen Decuyper van Covias vertelt: 'Het opzet is om de samenleving gastvrij te maken voor psychische kwetsbaarheid. Daarvoor wordt ingezet op vier pijlers: gastvrije plaatsen creëren, verbindingen tussen mensen maken, taboedoorbrekend werken en participeren vanuit de buurt. Kwartiermaken is een visie waar doelbewust buiten de klassieke GGZ-lijntjes wordt gekleurd. Een tandem van een klassieke hulpverlener en een ervaringswerker zette in Sint-Pieters allerlei initiatieven op om buurtbewoners dichter bij elkaar te brengen en

het thema psychische kwetsbaarheid bespreekbaar te maken. Daarvoor werden heel veel contacten met buurtbewoners gelegd. De kwartiermakers maakten verbindingen tussen buurtbewoners, het verenigingsleven, buurtcentra en hulpverlening. Binnen de Molenwijk werd, samen met bewoners, een sociaal-artistisch fotoproject uitgewerkt waar krachten en kwetsbaarheden van buurtbewoners centraal stonden. Dat zette een nieuwe sociale dynamiek in de wijk in gang.'

Het thema van psychische kwetsbaarheid blijft daarbij op de achtergrond. 'We spreken mensen aan omdat we graag iets doen met en voor de buurt. In de gesprekken peilen we naar tevredenheid en sociale isolatie. Vervolgens polst de kwartiermaker met vragen als: Ken je iemand met psychische kwetsbaarheid, of heb je er zelf ervaring mee?', legt Anneleen Decuyper uit. 'Op deze manier bereik je veel mensen die nog niet begeleid of zelfs gekend zijn binnen de geestelijke gezondheidszorg.' In een kwetsbare buurt als de Molenwijk is er eigenlijk geen opdeling te maken tussen psychisch kwetsbaar of niet. Iedereen

heeft wel een ervaring met kwetsbaarheid en iedereen heeft ook zijn krachten. Daarom is gekozen om met de hele wijk te werken en geen onderscheid te maken tussen buurtbewoners.

Welke inzet van het lokaal bestuur?

Om een duurzame buurtwerking op te zetten is de inbreng van het bestuur en de gemeentelijke diensten doorslaggevend. Eerst en vooral is er de investering in een opbouwwerker of buurtwerker en wat werkingsmiddelen om een dynamiek in een buurt te brengen. Daarnaast is er de inhoudelijke betrokkenheid. In Zelzate is er een prima samenwerking met verschillende gemeentendiensten. De groendienst denkt mee na over de indeling en de aanplanting van de pleinen, de technische dienst voerde verfraaiingswerken uit op de pleinen of installeerde de nieuwe aankopen zoals de picknickbanken, de sport- en jeugdruimte zijn nauw betrokken bij de aankoop van de sport- en speeltuigen en het actieve gebruik van de vijf pleintjes... Daarnaast toont ook het bestuur aan mee te zijn met het verhaal. De opbouwwerker vangt allerlei signalen op en dan is het belangrijk dat de mensen voelen dat hun signalen en bekommernissen opgepikt worden door het bestuur. Zo volgen verschillende schepenen en gemeentendiensten de lokale stuurgroep in Debbautshoek mee op.

De stad Brugge heeft Covias zeer veel tijd en speelruimte gegeven. Dat was nodig om samen met de buurt te kunnen invullen wat 'kwartiermaken' kan zijn. De stad besliste zelfs haar welzijns subsidie, die verdeeld werd onder verschillende GGZ-organisaties, voor de lopende

Een droomboom op een van de pleinen, een plantactie met buurtbewoners en een mobiele demowoning waren enkele van de acties in Zelzate om ontmoeting, cohesie en gezond wonen te stimuleren in een kwetsbare buurt.

legislatuur integraal aan Covias toe te kennen. Het doel is kwartiermaken te bundelen in één fonds om er zo ook in andere buurten mee van start te gaan.

Met belangrijke voordelen

Door vanuit de buurtgerichte methode te vertrekken is de werking gegroeid vanuit de noden en vragen van de buurtbewoners. Gaandeweg krijgen trekkers zo een beter zicht op wat er mogelijk is in een buurt. Welke inbreng is er te verwachten van partners, gemeentediensten en buurtbewoners? Wat zijn zaken die leven in de buurt? De tijd nemen om de buurt goed te leren kennen maakt het mogelijk een werking op te bouwen met duurzame resultaten, zowel in bereik als in effect.

Een ander voordeel van een buurtgerichte werkwijze is dat het makkelijker wordt er lokaal partners bij te betrekken. Professionelen leren elkaar kennen, gewoon als mensen onder elkaar, samen actief in de buurt. Zo wordt de drempel veel lager voor bijvoorbeeld de wijkagent om de mensen van Covias te contacteren, wanneer hij vanuit zijn functie vermoedens heeft van sociaal isolement of psychische kwetsbaarheid.

Ten slotte worden de initiatieven veel toegankelijker door ter plaatse te gaan. De mobiliteit van mensen kan immers erg beperkt zijn. Voor mensen zonder eigen auto, maar met een aantal fysieke problemen of simpelweg te weinig fut en zelfvertrouwen is een buurtcentrum drie kilometer verderop toch nog te ver. De leefwereld van sommige mensen wordt zo erg klein. Een sociale activiteit op wandelafstand van hun deur is dan heel betekenisvol.

Maar ook zaken die extra aandacht vragen

De invalshoek in Zelzate is gezond wonen. Als buurtwerkers met mensen praten, komen er ook allerlei andere vragen, frustraties en knelpunten naar boven. Gelukkig beschikt SAAMO over een ruim netwerk aan partners, waarnaar ze voor die andere vragen en problemen kunnen doorverwijzen. Maar dat vraagt ook tijd, geeft Hanne Couckuyt aan. 'Soms lijkt het gemakkelijker om in een bureautje apart, weg van de wijk, rustig aan je eigen project te kunnen werken. Als je midden in de wijk werkt, komen er allerlei randzaken op je af.'

Een andere moeilijkheid is de evenwichtsoefening wanneer zo'n project opgezet wordt voor één kwetsbare buurt. Het is niet mogelijk om de werking zomaar uit te breiden naar een andere buurt. Elke buurt heeft haar eigen kenmerken en dynamiek en dus ook een eigen traject naar een meer zorgzame en inclusieve buurt. De ervaring uit één buurt kan andere buurten wel helpen en inspireren om ook aan de slag te gaan.

Duurzame langetermijneffecten

De resultaten van een zorgzamere buurt zijn moeilijk in cijfers uit te drukken. Zowel in Brugge als in Zelzate hebben de buurten nieuwe sociale impulsen gekregen. In Zelzate is duidelijk te zien dat de heringerichte pleintjes meer gebruikt worden. Er is meer beweging en ontmoeting in de wijk. Maar het effect gaat verder. Vanuit het gemeentebestuur gaat er meer aandacht en beleid naar de wijk. Er is meer onderhoud, de gemeente organiseert er meer activiteiten, bijvoorbeeld

een seizoensmarkt, er is handelaars-overleg gestart... Dankzij het nieuwe ontmoetingshuis als uitvalsbasis voor verschillende diensten in de wijk is er ook op langere termijn meer ondersteuning aanwezig.

In de Molenwijk in Brugge zijn er allerlei nieuwe verbindingen gemaakt tussen mensen. Het sociaal-artistisch project plantte een zaadje dat een warme buurt doet opbloeien dankzij een groep van een tiental bewoners die zich verder willen engageren. Zo zal de sociale waserette in de wijk uitgebouwd worden tot een buurthuisje, van en voor de bewoners van de Molenwijk. Kwartiermaker Filip Loobuyck getuigt: 'De wijk is in beweging gekomen door het fotoproject. Er is enthousiasme bij vrijwilligers om zich verder in te zetten voor de wijk, iets dat er vroeger niet was.' Maar ook Covias zelf is veranderd. Zo vertelt Anneleen Decuyper: 'Het activeringsaanbod wordt nu anders georganiseerd. We laten de klassieke, eigen locaties los (oorspronkelijk dagactiviteitencentra) om ons te verspreiden over gastvrije, reguliere locaties in de stad. Dus buiten de GGZ-muren.' —

GORIK ZELDERLOO

VVSG-projectmedewerker preventie gezondheidsongelijkheid

Wil jouw lokaal bestuur zelf ook werken aan zorgzame buurten? Voor meer informatie en ondersteuning bij jouw project Zorgzame buurten kun je terecht bij Dany Dewulf, VVSG-stafmedewerker Inclusie en vermaatschappelijking van zorg, dany.dewulf@vvsg.be.

Zone 30 in de bebouwde kom

Op initiatief van de stad Leuven wil de Coalitie van 30 zoveel mogelijk steden en gemeenten overtuigen om in de hele bebouwde kom de zone 30 in te voeren. Hoe? Door te wijzen op de belangrijke pluspunten – meer verkeersveiligheid, meer fietsers en voetgangers, minder schadelijke uitstoot – en door goede praktijken uit te wisselen. Intussen telt de coalitie al 27 leden. Het project past in de Grote Versnelling om het fietsbeleid in Vlaanderen naar een hoger niveau te tillen.

De Vlaamse overheid, de provincies en de VVSG willen met de steun van Fietsberaad Vlaanderen en onder de noemer De Grote Versnelling ijveren voor meer fietsverplaatsingen, meer fietsveiligheid en -comfort. Overheden en organisaties kunnen die ambitie ondersteunen door fietsdeals af te sluiten. De stad Leuven nam in het najaar van 2021 het initiatief voor de fietsdeal Coalitie van 30. De VVSG, Fietsberaad Vlaanderen en de Vlaamse Stichting Verkeerskunde zetten er mee de schouders onder. 'Zone 30 in de bebouwde kom moet de norm worden,' zegt David Dessers (Groen), Leuvens schepen bevoegd voor mobiliteit. 'We roepen alle lokale besturen op de intentieverklaring te ondertekenen en toe te treden tot de coalitie. Veel gemeenten nemen al initiatieven, we kunnen veel van elkaar leren. Hoe voer je een zone 30 in een stad in? En in een meer landelijke context? Hoe zorg je ervoor dat de snelheidsbeperking wordt gerespecteerd? Welke infrastructurele ingrepen werken het best? Door van gedachten te wisselen en ervaringen te delen kunnen we van onderuit een golf van zones 30 tot stand brengen. De doelstellingen zijn duidelijk: meer verkeersveiligheid en -leefbaarheid in de kernen van steden en gemeenten en minder schadelijke uitstoot van gemotoriseerd verkeer.'

Modal shift

Tien jaar geleden is de volledige Leuvense binnenstad binnen de ring zone 30 geworden. Het was de start van een beleid om de mobiliteit in de stad op een andere leest te schoeien. In 2016 kwam er een verkeerscirculatieplan en onlangs is zestig procent van de binnenstad een fietszone geworden. In drie jaar tijd is het aantal fietsers in de stad met veertig procent toegenomen, het autoverkeer nam met twintig procent af, terwijl het totale aantal mensen dat zich in het centrum begeeft gelijk is gebleven. David Dessers: 'Die modal shift is zeer belangrijk om de zone 30 te laten functioneren. In de Vesaliusstraat bijvoorbeeld zijn tachtig procent van de weggebruikers fietsers, zij bepalen het ritme van het verkeer. Tien jaar na de invoering vinden mensen het normaal dat in de binnenstad maximaal 30 km/u gereden mag worden. Nu zijn we de zone 30 aan het uitbreiden naar de deelgemeenten. Het overgrote deel van Kessel-Lo, Wil-

David Dessers:

'Tien jaar na de invoering vinden mensen het normaal dat in de binnenstad maximaal 30 km/u gereden mag worden. Nu zijn we de zone 30 aan het uitbreiden naar de deelgemeenten.'

Carl Hanssens:

‘Het zou toch zeer pervers zijn om de verbetering van de verkeersveiligheid en het verminderen van de gevolgen van ongevallen uit te stellen omdat je geen centen hebt voor de herinrichting.’

sele en Wijgmaal is zone 30 geworden, Heverlee volgt. Er is wel wat kritiek, maar die was er tien jaar geleden in de binnenstad ook. Mensen hebben een aanpassingsperiode nodig. Uiteindelijk zullen alleen de grote assen, de ring en wijkontsluitingswegen met gescheiden fietsinfrastructuur zone 50 blijven. Ons uitgangspunt is: verkeersstromen mengen waar het kan en scheiden waar het moet. Zelfs op stukjes van gewestwegen waar geen ruimte is voor gescheiden fietspaden, zoals de Tervuursesteenweg, is 30 km/u de toegelaten maximumsnelheid.’

Homogene zones

De stad Sint-Niklaas is toegetreden tot de Coalitie van 30. De volledige stadskern is vorig jaar zone 30 geworden. ‘In ons mobiliteitsplan van 2015 was ingeschreven dat de wijken zone 30 zouden worden en de wijkontsluitingswegen zone 50 zouden blijven. Het voortdurend wisselen van snelheidsregimes is echter moeilijk leesbaar voor de automobilist, kan tot verkeersonveiligheid leiden en is zeer lastig te communiceren. Door ook de wijkontsluitingswegen in de zone 30 op te nemen hebben we een aaneengesloten gebied met duidelijke signalisatie op het wegdek. Ook in de deelgemeenten wordt de zone 30 ingevoerd en gaan we in de schoolomgevingen van een dynamische zone 30 naar een vaste,’ verduidelijkt Carl Hanssens (N-VA). De mobiliteitsschepen maakt zich sterk dat de Coalitie van 30 kan bijdragen aan de normalisering van de zone 30 in de kernen van steden en gemeenten: als ze overal wordt ingevoerd, zullen mensen er zich geen vragen meer bij stellen en is het voor iedereen helder. Bovendien benadrukt de schepen dat leren van elkaar zeer belangrijk is. ‘Een samenwerkingsverband zoals de Coalitie van 30 zou ons de voorbije jaren zeker geholpen hebben. Daarom willen we onze ervaring ter beschikking stellen van andere lokale besturen. Zo hebben we geleerd dat een grote, homogene zone 30 invoeren veel makkelijker is dan werken met kleine zones. Ik raad ook aan de

verandering in één keer door te voeren voor de hele kern en niet in stapjes.’

Naar de deelgemeenten

Burgemeester Jan Vermeulen (CD&V) van Deinze is een groot voorstander van zone 30 in de bebouwde kom. ‘Daar wonen de meeste mensen en zijn de meeste bewegingen van uiteenlopende weggebruikers. De gevolgen van een aanrijding bij 30 km/u zijn veel kleiner dan bij 50 km/u. Ik merk ook dat bewoners zelf een snelheidsverlaging vragen. De mailbox van veel burgemeesters puilt uit van de klachten over overdreven snelheid.’ Deinze zet al tien jaar in op de fiets door een combinatie van zone 30 en fietsstraten. Een circulatieplan weert doorgaand verkeer uit het stadscentrum. Ook op wegen met een verkeersfunctie wordt de

Jan Vermeulen:

‘Bewoners vragen zelf een snelheidsverlaging. De mailbox van veel burgemeesters puilt uit van de klachten over overdreven snelheid.’

snelheid teruggebracht tot 30 km/u, als er geen vrijliggende fietspaden zijn. Zelfs op stukken van gewestwegen wil de stad naar 30 gaan. Net als in Leuven richt de stad de blik nu ook op de kernen van de deelgemeenten. Jan Vermeulen: ‘Die zijn vaak nog zeer autogericht, ook de infrastructuur in woonwijken is er op maat van de auto. We hebben nu een eerste fietszone ingevoerd in Nevele. Die wordt nog niet voldoende gerespecteerd, maar dat had ik ook niet meteen verwacht. Dit is een werk van lange adem, ook in het centrum van Deinze heeft het tijd gevraagd om iedereen mee te krijgen.’

Vooraf doen

Twee topics die stevast opduiken als het over snelheidsbeperking gaat, zijn

infrastructuuringrepen en handhaving. In het ideale geval maakt het wegbeeld duidelijk welke snelheid is toegelaten. In afwachting van een definitieve herinrichting kunnen een likje verf, tijdelijke ingrepen en goede signalisatie al veel doen. Vaak is het wachten op werken aan de riolering, het wegdek of voetpaden om het wegbeeld definitief aan te passen. ‘Maar,’ zegt Carl Hanssens, ‘als een zone 30 duidelijk af te bakken is, moet je dat vooral doen, ook al ziet ze er nog uit als een zone 50. Het zou toch zeer pervers zijn om de verbetering van de verkeersveiligheid en het verminderen van de gevolgen van ongevallen uit te stellen omdat je geen centen hebt voor de herinrichting. Want we stellen vast dat de grote meerderheid van de automobilisten zijn snelheid aanpast en zich houdt aan de toegelaten marges. Voor de minderheid van overtreders die dat niet doen, kijken we naar handhaving en op langere termijn naar een mentaliteitswijziging.’

Leuven, Deinze en Sint-Niklaas zien handhaving als het sluitstuk van het snelheidsbeleid, voor hun politiezones is het een absolute prioriteit. Jan Vermeulen merkt dat het draagvlak voor meer controles groeit in Deinze, bewoners vra-

gen erom. Hij is het met David Dessers eens dat de politie bij de invoering van de zone 30 niet meteen verwoed moet gaan flitsen, maar gericht moet controleren op bepaalde plaatsen en momenten van de dag. Ook Sint-Niklaas drijft de controles op, zeker in schoolomgevingen. Maar schepen Hanssens merkt op dat de invoering van een zone 30 in ieder geval een winst betekent op het vlak van verkeersveiligheid: uit tellingen blijkt dat de snelheid in de stad significant gedaald is in straten waar tot voor kort 50 km/u gereden mocht worden. —

BART VAN MOERKERKE
redacteur Lokaal

www.coalitievan30.be

Grofvuil uitgevlood

Vlaanderen legt lokale besturen een maximumrestafvalcijfer op dat ze tegen eind 2022 moeten bereiken. Restafval wordt immers verbrand: zo verlies je grondstoffen en er is ook een weerslag op het klimaat. De samenstelling van het huisvuil wordt al langer periodiek geëvalueerd door de OVAM en door verschillende afvalintercommunales. Nu is er voor het eerst een nauwkeurig Vlaams beeld van die andere grote component: het grofvuil dat op recyclageparken wordt ingezameld.

Recent verscheen het rapport over de sorteeraanlyse grofvuil die najaar 2020 en voorjaar 2021 op twintig recyclageparken in Vlaanderen werd uitgevoerd in opdracht van de OVAM. Maarten De Groof, beleidsmedewerker huishoudelijke afvalstoffen, gidst ons door de belangrijkste informatie van het rapport. Hij is hier uitstekend voor geplaatst, want hij werkt al bijna twintig jaar voor de OVAM, het merendeel van de tijd in het team dat zich toespitst op de lokale besturen. Hij begeleidde ook dit rapport.

Uiteraard was er vooraf al een en ander bekend over wat er allemaal in het grofvuil zat. In 2011 was er in opdracht van de OVAM al eens een sorteeraanlyse uitgevoerd. Die was toen beperkt tot de inzameling aan huis. Dat maakte het eenvoudiger na te gaan welk percentage van het grofvuil nog herbruikbaar is. ‘Wanneer je namelijk materiaal in de grofvuilcontainer gooit,’ legt Maarten De Groof uit, ‘kan het stukvallen of vuil worden. Je hebt dus niet zo’n goed zicht op welk afval initieel nog herbruikbaar was. Door het onderzoek te beperken tot de inzameling aan huis viel dat probleem weg.’

De inzameling aan huis bedraagt momenteel nog maar 6% van het totale grofvuil. Daarom werd er nu gekeken naar het grofvuil dat op de recyclageparken werd ingezameld. De onderzoeksvragen waren ook ruimer: Welk aandeel is nog recycleerbaar? Welk aandeel is nog herbruikbaar, rekening houdend met de beperkingen die in zo’n recyclagepark rijzen? Welke fracties vinden we nog vaak terug in het grofvuil? Wat dat laatste betreft, dit is een manier om te achterhalen of er bijkomende uitgebreide producentenverantwoordelijkheden nodig zijn, zoals recent met matrassen gebeurde. Die worden sinds 2021 ook selectief ingezameld, ze maken dus geen deel meer

uit van het grofvuil. Zo werken we systematisch aan de reductie van het restafval.

Grofvuil geanalyseerd

Voor een steekproef zijn er twintig recyclageparken in twintig verschillende steden en gemeentes gekozen. Helemaal representatief voor Vlaanderen zijn die niet, maar ze bevatten toch een zo groot mogelijke diversiteit en waren geografisch goed gespreid: elke provincie was vertegenwoordigd. Er waren recyclageparken met een lage, een gemiddelde en een hoge aanvoer van grofvuil. Ook de totale hoeveelheid huisvuil in de gemeente, de hoogte van de tarieven voor grofvuil en de hoeveelheid ingezamelde kringloopgoederen waren parameters voor de selectie van deze recyclageparken.

Er werd gewerkt met twee sorteerperiodes. De eerste liep van september tot november 2020, de tweede in maart en april 2021. Dit was belangrijk om mogelijke seizoenseffecten in kaart te brengen en om eventueel in de tweede campagne de analyse aan te scherpen op basis van de ervaringen tijdens de eerste campagne. Er waren ook twee manieren van analyseren. Ofwel werd het grofvuil op het recyclagepark onmiddellijk uitgesorteerd als de bezoekers het aanleverden. Als dat bijvoorbeeld door plaatsgebrek op het recyclagepark niet mogelijk was, werd een hele container grofvuil of een deel ervan afgevoerd en uitgesorteerd. Deze container mocht dan niet geperst worden. De eerste werkwijze levert meer informatie op over de herbruikbaarheid.

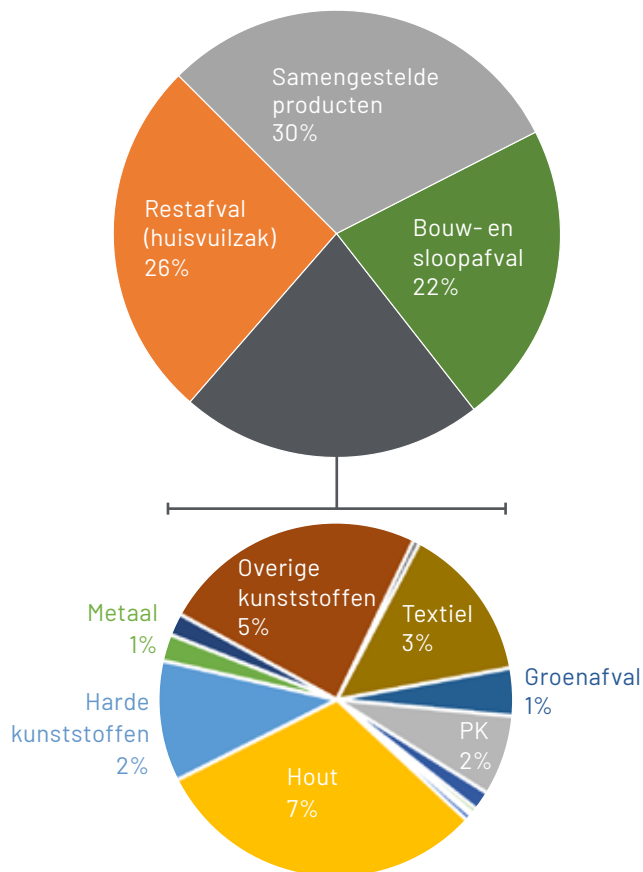
Het onderzoek werd geleid door onderzoeksbureau OWS dat het grofvuil uitsorteerde in 17 hoofdcategorieën, bijvoorbeeld huisvuil, samengestelde producten, hout (zie tabel) en 33 subcategorieën, zoals metaal dat wordt opgesplitst in ferro en non-ferro. Deze fracties werden vervolgens gewogen.

Klein vervelend afval

‘Wat we niet verwacht hadden,’ vertelt Maarten De Groof, ‘is dat opvallend veel klein afval los aangeleverd wordt, in dozen en zakken. Daarom hebben we ons in de tweede campagne meer beziggehouden met dit kleine afval. We keken naar de samenstelling: waren het recycleerbare fracties of was het eerder huisvuil? Echt in detail konden we niet gaan, omdat dit geen analyse van huisvuil was en dus niet onder dit onderzoek viel.’ Een andere vaststel-

Een sorteeraanlyse grofvuil levert soms ook wat onverwachte zaken op zoals asbest, foto’s van een koppel die allemaal doormidden waren gescheurd en een gesloten kluis.

Samenstelling grofvuil bij recyclageparken uit de steekproefselectie

ling in de tweede meetperiode was dat er meer matrassen werden teruggevonden in het grofvuil dan in de eerste. 'Wellicht omdat die vanaf dan al gratis aangeleverd konden worden, maar nog niet alle gemeentes ze selectief inzamelden.'

Een belangrijke vaststelling is dus dat er nog heel veel klein afval in het grofvuil zit. Vaak hoort dit in het huisvuil, maar dikwijls zijn het ook fracties die selectief ingezameld kunnen worden. Sommige gemeentes laten bijvoorbeeld wel zakken met behangpapier of brandbaar bouw- en sloopafval toe in de grofvuilcontainer. Maar veel vaker gaat het om onjuist gesorteerd afval. Daar zijn allerlei redenen voor: het tarief voor grofvuil ligt in heel wat gemeentes lager dan dat voor huisvuil, het is te lastig om alle fracties uit te sorteren, de bezoeker weet niet goed wat hij met het afval moet aanvangen... Daarnaast is het grootste aandeel in het grofvuil bouw- en sloopafval en samengestelde producten (zie grafiek). 'Jammer genoeg troffen we ook één keer asbest aan in de grofvuilcontainer. Toen moest de analyse worden stopgezet,' zegt Maarten De Groof.

Opvallend waren ook de grote verschillen tussen de gemeentes: sommige hadden veel afval dat eigenlijk niet tot het grofvuil hoorde, andere gemeentes veel minder.

En nu?

Wat gebeurt er nu met de resultaten van dit onderzoek? In eerste instantie levert dit heel wat informatie op voor lokale besturen. Zij kunnen hier misschien informatie vinden om het grofvuil in hun gemeente te doen dalen. Er zijn wat dat betreft al een aantal initiatieven gepasseerd: zo was er een Lerend Netwerk Afvalbeleid voor gemeentes en afvalintercommunales over dit onderwerp. Op initiatief van Interafval kwam er een opleiding Train-the-trainers voor de verantwoordelijken van recyclageparken van afvalintercommunales over grofvuil en meer specifiek over het motiveren van burgers om grofvuil te sorteren.

Daarnaast willen we met VVSG-Interafval ook werken aan een code goede praktijk met richtlijnen over bijvoorbeeld de inzameling, instructies voor parkwachters, afstemming tussen tarieven van grofvuil en huisvuil. Mogelijk levert dit ook nieuwe uitgebreide producentenverantwoordelijkheden op.

Aanbevelingen

De recyclageparken waar de volgende drie aanbevelingen worden gevolgd, slagen erin om het grofvuil grotendeels uit te zuiveren van wat er niet in thuishoort.

Ten eerste, probeer zoveel mogelijk toezicht te houden op de grofvuilcontai-

Fracties en hun gemiddelde samenstelling over twee campagnes in Vlaanderen

Samengestelde producten	29,50%
Huisvuil	25,50%
Bouw- & sloopafval	22,20%
Hout	7,00%
Overige kunststoffen	5,50%
Textiel	3,30%
Harde kunststoffen	2,50%
Papier/karton	1,70%
Groenafval	1,00%
Metaal	0,50%
AEEA	0,50%
Glas	0,40%
PMD	0,10%
KGA	0,10%
Autobanden	0,10%
Overig	0,10%
Asbest	0,00%

ner. Je zult er niet altijd een parkwachter naast kunnen zetten, maar probeer dat toch regelmatig en stelselmatig te doen. Of stel je parkwachters centraler op. Als je werkt met een perscontainer, kun je de toegang ook afsluiten, zodat bezoekers steeds een parkwachter moeten roepen. Zo neemt de sociale controle ook toe. Op een aantal recyclageparken waar het personeel van OWS, het onderzoeksbureau, in veiligheidskledij stond te wachten om grofvuil van bezoekers aan te nemen, bleek dat te werken. Sommige bezoekers reden plots de grofvuilcontainer voorbij en reden gewoon recht naar huis zonder hun grofvuil af te geven.

Ten tweede, controleer al bij de ingang de omvang van de afvalfracties die als grofvuil worden aangegeven. Een aantal intercommunales gebruiken nu al een koker met het volume van een restafvalzak. Alles wat daarin past, moet via het huisvuil worden aangeleverd.

En tot slot: leg de tarieven van grofvuil in lijn met die van huisvuil, zodat het financieel minder opbrengt om huisvuil bij het grofvuil te gooien. —

EVA GIJSEGOM

Projectmedewerker

Lerende Netwerken Afvalbeleid

Wat kan er nog uit ons huisvuil?

Jaarlijks verbranden we in Vlaanderen ruim 850.000 ton huisvuil, ingezameld door of in opdracht van de Vlaamse steden en gemeenten. Ondanks het feit dat we in Vlaanderen koploper zijn in sorteren, blijkt er nog een groot aandeel recycleerbaar materiaal in dit huisvuil te zitten. Het huisvuil gaat naar verbranding met recuperatie van energie, we produceren er dus wel elektriciteit mee, maar tegelijk gaan er ook grondstoffen verloren en stoten we meer dan noodzakelijk CO₂ in de atmosfeer.

Een sorteeraanlyse van de OVAM over de jaren 2019-2021 toont aan dat het huisvuil in Vlaanderen gemiddeld voor bijna twee derde uit recycleerbaar materiaal bestaat. Ongeveer de helft hiervan is organisch afval en dan vooral keukenafval en weggegooid voedsel. Op de tweede plaats komen de verpakkingen, afval dat eigenlijk in de pmd-zak thuis hoort of bij het papier en karton. Ook glazen verpakkingen komen voor, maar in veel kleinere hoeveelheden dan kunststof en karton. In het niet-recycleerbare deel van het huisvuil neemt luierafval een belangrijk aandeel in met ongeveer 9 kg/inwoner per jaar.

Als we de evolutie van de voorbije twintig jaar bekijken valt wel op dat er steeds minder huisvuil is. Dat komt vooral doordat er steeds meer recycleerbare materialen selectief

worden ingezameld. De volgehouden inspanningen van de lokale besturen liggen aan de basis daarvan. Zo leidde bijvoorbeeld de inzameling van gft, gestart halfweg de jaren negentig, tot een halvering van de hoeveelheid gft in het huisvuil. Ook glas, papier en pmd is steeds minder aanwezig in de huisvuilzak of -container. Maar het moet en kan dus nog beter.

Bioafval en luiers in het vizier

Het huidige Vlaamse Uitvoeringsplan huishoudelijke afvalstoffen en gelijkaardig bedrijfsafval legt een doelstelling op van maximaal 138 kg restafval per inwoner per jaar in Vlaanderen tegen eind 2022, dit jaar dus! Het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) doet daar nog een schepje bovenop en eist maximaal 100 kg per inwoner per jaar tegen 2030. Anno 2020 klokken de lokale besturen af op gemiddeld 147 kg/

inwoner. Er is dus nog een lange weg te gaan.

De OVAM werkt aan een nieuw afvalstoffenplan dat in 2023 ingaat. Dat zal een nieuwe restafvaldoelstelling bevatten die rekening houdt met de 100 kg/inwoner van het VEKP tegen 2030. Naast blijvende inspanningen om afval te verminderen door het niet te produceren, wordt vooral veel verwacht van nog meer selectieve inzameling. De Vlaamse regering streeft ernaar 75% van het recycleerbare afval dat nu nog in het huisvuil zit, eruit te halen door beter te sorteren aan de bron.

De pijlen zijn in eerste instantie gericht op het bioafval. In sommige gemeenten bevat de huisvuilzak meer dan 70 kg bioafval per inwoner op jaarbasis. Dat is vooral zo in gemeenten waar nog geen selectieve inzameling bestaat van gft-afval, maar ook waar dat wel gebeurt, bevat de huisvuilzak nog tot 45 kg bioafval per inwoner per jaar.

Een andere afvalstroom die doorweegt in de afvalcijfers bij een selectieve inzameling, zijn de luiers. In Vlaanderen vormt deze fractie vandaag 8% van het restafval of zo'n 8,88 kg/inwoner/jaar.

In de aanloop naar het nieuwe afvalstoffenplan liet de OVAM in 2021 een maatschappelijke kosten-batenanalyse uitvoeren voor verschillende scenario's van selectieve inzameling van luierafval en huishoudelijk bioafval.

Er is een mix van instrumenten nodig om bioafval uit het huisvuil te halen, zoals de selectieve inzameling van gft of keukenafval in combinatie met aangepaste tarieven en inzamelfrequenties van zowel bioafval als restafval en sensibiliseringscampagnes.

10 KAFALBEHEER

vvsg

Wat vindt de VVSG ervan?

In november 2021 legde de raad van bestuur van de VVSG namens de lokale besturen een visie vast voor het volgende uitvoeringsplan huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval. Daarin vraagt de VVSG verschillende opties open te laten om bioafval zoveel mogelijk uit het huisvuil te houden, bijvoorbeeld door meer in te zetten op preventie van voedselverlies, thuiskringlopen en andere vormen van selectieve inzameling. Bijkomende selectieve inzameling van afvalstromen zoals luiers zijn volgens de VVSG enkel nuttig, wanneer er voldoende recyclagemogelijkheden zijn.

Het lijkt dus interessant om daar eerst op in te zetten. Voorwaarde is wel dat de recyclage effectief voldoet aan het wetgevend kader voor milieuverantwoorde luierreyclage.

Bioafval

Bioafval is al jaren de koploper in gewicht van recycleerbaar afval dat nog aanwezig is in het huisvuil. Het gaat dan vooral over organisch-biologisch keukenafval zoals (afval van) groenten, fruit en bereide gerechten. Dit is afval waarvan je zelf thuis compost kunt maken (afval van groenten en fruit, tuinafval), of dat verwerkt kan worden in een industriële composteerinstallatie, eventueel met voorvergistings om er eerst nog energie uit te halen.

Vanaf 2024 verplicht Europa bioafval aan de bron te scheiden en te recyclen of selectief in te zamelen en niet te mengen met ander afval. In ruim twee op de drie Vlaamse gemeenten kunnen inwoners hun groente-, fruit- en tuinafval, inclusief het keukenafval, al selectief aanbieden via de huis-aan-huis gft-inzameling. Een op de drie Vlaamse gemeenten behoort echter tot een groenregio waar geen gft-inzameling is. In een aantal van deze gemeenten is er wel een inzameling voor tuinafval. Wie keukenafval niet thuis composteert, kan hier niet anders dan het meegeven met het restafval. Uit de OVAM-sorteeranalyse van huisvuil blijkt dat dit laatste nog veel gebeurt: meer nog dan in de gft-regio bevat het huisvuil in de gemiddelde groengemeente nog een groot aandeel composteerbaar afval.

De OVAM liet in 2021 de maatschappelijke kosten en baten onderzoeken voor drie scenario's: een veralgemeende gft-inzameling in Vlaanderen, de inzameling van enkel keukenafval in bakken of zakken, en de gecombineerde inzameling van keukenafval in zakken met tuinafval in bakken.

Uit de resultaten bleek dat aan alle inzamelingsscenario's maatschappelijke kosten verbonden zijn. De economische kosten van een bijkomende inzameling wegen zwaarder door dan de sociale en milieubaten. Het verlagen van de inzaamelfrequentie van huisvuil van tweewekelijks naar driewekelijks leidt wel tot maatschappelijke baten dankzij een besparing op de inzaamkosten van huisvuil in combinatie met de verwachting van een hogere participatie aan de selectieve inzameling van het bioafval.

Het scenario van een veralgemeende gft-inzameling zou het grootste effect hebben op de hoeveelheid restafval. Maar dan zijn er wel bijkomende inspanningen nodig om de participatiegraad aan de selectieve inzameling van bioafval te verhogen. Dit kan door de inzet van een mix van instrumenten zoals gewichtsdiffracties voor huisvuil, op elkaar afgestemde tarieven voor huisvuil en de bioafvalfracties, verlaagde inzaamelfrequentie van het huisvuil en sensibiliseringscampagnes.

Wat verwerking betreft zijn de grootste milieubaten te vinden, wanneer het bioafval wordt ingezameld als gft en verwerkt via voorvergistings met nacompostering. Dit is wel de duurste technologie. —

SARA COESSENS

Stafmedewerker afvalbeleid VVSG en interafval

Informatie over de call i.v.m. innovatieve recyclage-technieken: www.ovam.be/subsidies-recyclagehub

Bronnen:

OVAM, 2022, Sorteeranalyse huisvuil 2019-2021
OVAM, 2021, Milieu-economische analyse van inzaam- en verwerkingsscenario's voor huishoudelijk bioafval en vergelijkbaar bioafval van bedrijven in Vlaanderen
OVAM, 2021, Maatschappelijke impactanalyse inzaamscenario's luierafval bij burgers en bedrijven in Vlaanderen

Luierafval

Op dit moment is er in Vlaanderen nog geen recyclage van luiers, maar minister Zuhal Demir wil hier werk van maken, naar het voorbeeld van Nederland en Italië waar wel al luiers worden gerecycleerd tot nieuwe grondstoffen.

De OVAM werkte samen met VITO een beleidskader uit waaraan elke recyclagetechnologie zal moeten voldoen om de recyclaten op de markt te brengen. Er is een gedetailleerd analytisch kader opgesteld om te verzekeren dat de gerecycleerde materialen veilig zijn voor mens en milieu. Binnen het relanceplan Vlaamse Veerkracht keurde de Vlaamse regering een steunmechanisme goed voor ondernemingen die willen investeren in innovatieve recyclagetechnologieën, waaronder luierreyclage. De OVAM lanceerde hiervoor eind 2021 een call, een tweede volgt halverwege dit jaar.

In een studie uitgevoerd door RDC en Thingit in 2021 liet de OVAM de economische, ecologische en sociale kosten en baten onderzoeken voor de selectieve inzameling van luierafval aan huis, via brengpunten en via het recyclagepark (huishoudelijk afval) en voor de inzameling van luierafval bij kinderdagverblijven en woonzorgcentra (bedrijfsafval). De conclusie van de studie was dat de recyclage van luiers in ieder geval baten voor het milieu oplevert, maar dat die bij de inzameling van huishoudelijk luierafval niet opwegen tegen de kosten. Luierafval bij kinderdagverblijven en woonzorgcentra inzamelen levert dan weer wel maatschappelijke baten op.

Jel Keymeulen Regisseur van ontmoeting in de wijk

‘Ik ben de madame van de grote feesten.’ Jel Keymeulen begint zelf hardop te lachen, wanneer ze dat antwoordt op de vraag waar ze als buurtwerkster het meest voldoening uit haalt. ‘Het is zo leuk om die evenementen telkens op te bouwen. Maar ik doe eigenlijk alles aan mijn werk graag.’ De buurtwerker is een soort BV van de wijk, vindt ze. ‘Je moet eraan wennen dat je heel zichtbaar bent, en continu aanspreekbaar. Vaak zwaaien en lachen. Je leven speelt zich niet af op kantoor, maar op straat tussen de mensen.’

‘Neem nu de iftar voor de buurt die we voor het derde jaar op rij gaan organiseren tijdens de ramadan,’ legt Jel Keymeulen uit. ‘Die zou er niet gekomen zijn als een Turkse bewoonster me daarover niet had aangesproken op straat. Ondertussen is het al traditie geworden.’ Dat een buurtwerker vooral feesten zou organiseren, is wel wat kort door de bocht. Het Gentse buurtwerk valt onder de stadsdienst Ontmoeten en Verbinden, en die naam vat voor Jel Keymeulen goed samen waar het om draait. ‘Wij zetten activiteiten op om mensen bij elkaar te brengen, vanuit de overtuiging dat je je meer thuis voelt in je eigen wijk wanneer je andere bewoners ontmoet en er een band mee hebt. Dat gaat van grote evenementen zoals onze nieuwjaarsreceptie met nieuwjaarsontbijt en een Buitenspeeldag waar

- Jel Keymeulen
- Buurtwerkster in Dampoort, een van de 25 Gentse stadswijken.
- Jel is buurtwerkster sinds 2018, tevoren was ze actief in de sociale hulpverlening.
- Jel werkt samen met de wijkregisseur en de straathoekwerkster, zet de verschillende diensten en verenigingen in de wijk mee in en kan rekenen op een ploeg van trouwe vrijwilligers. Heel haar werk staat in het teken van ontmoeting en verbinding tussen de bewoners van de buurt.
- Feesten en feesten organiseren zit Jel in het bloed. Dat gevoel draagt ze over op anderen, met positief resultaat.

Waar er weinig spontane ontmoetingen of gezamenlijke activiteiten plaatshebben, geeft de buurtwerkster stimulanzen: met een buurtpicknick in een van de parkjes bijvoorbeeld, of de inrichting van een minder bezocht pleintje met eenvoudig straatmeubilair, waarbij ze bij bewoners polst of die het samen willen onderhouden. 'Rond een plein dat nogal geclaimd werd door hangjongeren, organiseerden we buurtvoetbalwedstrijden,' vertelt Jel Keymeulen. 'Je hebt dan ook meteen de ouders van die jongeren mee. Buurtbewoners merkten daardoor dat er in de jongeren ook wel meer dan overlast zat, dat ze benaderbaar waren.'

Jel doet haar werk niet alleen, ook al is ze de enige buurtwerkster voor de Dampoortwijk. 'Per wijk heb je ook een wijkregisseur, die enerzijds inzet op stadsvernieuwing en ook bezig is met sociale problemen, en een straathoekwerker voor het luik hulpverlening. Met die mensen werk ik nauw samen. Ieder van ons vangt ook veel signalen op die nuttig zijn voor het werk van de ander. Zo sta ik 's woensdags tijdens de boerenmarkt op het kerkplein met een koffiekar. Daar ben ik dan dikwijls ook onbewust de buurtbewoners aan het informeren over zaken die ik vernomen heb van de wijkregisseur, zoals het mobiliteitsplan of de nieuwe invulling van het kerkgebouw.' Dat ze zelf lang actief was in de sociale hulpverlening voor ze vier jaar geleden buurtwerkster werd, ziet Jel Keymeulen als een pluspunt voor de job. 'Je hoeft niet per se sociaal werk te hebben gedaan als buurtwerker, maar die achtergrond helpt me zeker bepaalde moeilijke levenssituaties bij bewoners te herkennen en te begrijpen,' zegt ze. Via de straathoekwerkster komen mensen in een kwetsbare situatie die daar behoefte aan hebben, soms helpen bij het buurtwerk. Ook op die manier is er uitwisseling en sociaal contact. 'Het buurtwerk is enorm afhankelijk van vrijwilligers,'

gaat Jel voort. 'Zonder die mensen geen buurtwerk. Gelukkig is er een vaste kern van een twintigtal vrijwilligers die de meeste activiteiten kunnen ondersteunen.' En verder schakelt ze zoveel mogelijk partners in de wijk in, zoals de plaatselijke vereniging voor jeugdwelzijnswerk maar ook de basisscholen in de buurt. Vóór de coronacrisis maakte ieder schooltje om de beurt soep die dan wekelijks op woensdag werd uitgedeeld tijdens de boerenmarkt. Dat beurtrolsysteem wil ze nieuw leven inblazen. 'Corona is trouwens hard geweest voor het buurtwerk. Ontmoetingsactiviteiten waren een tijd lang niet mogelijk. Bewoners die geen tuin hebben of met velen in een kleine ruimte leven, verloren zo een laagdrempelige toegang tot sociaal contact. Nu zijn we blij dat alles weer op gang komt en dat we weer dingen mogen organiseren.'

En kan ze in de wijk iedereen bereiken die ze wil bereiken? 'Nee, dat gevoel heb ik niet. Daar is de wijk ook veel te groot voor. Maar het opzet hoeft ook niet te zijn dat je iedereen in de wijk kent. Wel dat je zoekt welke ontmoetingsactiviteit bij welk stuk van de buurt past om sociaal contact en verbinding te stimuleren. Er zijn trouwens ook de zogenaamde sterke bewonersgroepen, mensen die zich in hun eigen straat samen engageren en subsidies kunnen aanvragen voor bijvoorbeeld een straatreceptie, rommelmarkt of nieuwjaarsdrink. Die helpen we bij de aanvraag, bij het lenen van materiaal, het drukken van flyers voor een activiteit, maar voor het overige laten we ze zelfstandig actief zijn. Ook dat is buurtwerk, in een meer ondersteunende rol. Hoe dan ook is dit een heel dankbare job, want je werkt aan iets heel positiefs. Ik kom zelden mensen tegen die ontevreden zijn.' —

PIETER PLAS
hoofdredacteur Lokaal

je toch ook zo'n 300 mensen bijeenkrijgt, tot kleinere activiteiten zoals 't Overeten, waar we om de twee weken met een aantal wijkpartners en vrijwilligers koken en buurtbewoners gratis kunnen komen eten.' De bewoners zetten dit kookproject op in samenwerking met armoedevereniging Sivi, het wijkgezondheidscentrum, het lokale dienstencentrum en de straathoekwerkster. 'Het was voor ons ook een manier om aan de buitenwereld en het stadsbestuur te tonen dat er nood is aan een plek om gezond en goedkoop te eten, want we blijven voorlopig de enige buurt zonder sociaal restaurant,' zegt Jel. Dat laatste zou er nu komen in de vlakbij gelegen Heilig Hartkerk, die herbestemd is en tegen 2023 heringericht wordt als buurt- en ontmoetingscentrum.

agenda

ontdek meer
opleidingen op
www.vvsg.be/opleidingen

april - mei

Kinderopvangcaravan schoolgaande kinderen

Antwerpen 19 april *

Kinderbegeleiders zijn de ziel van de kinderopvang: kinderen stimuleren, rekening houden met hun behoeften, met hen spelen en ravotten. Om hen te inspireren reist onze Kinderopvangcaravan het hele land door.

vvsg.be/opleidingen

Lerend netwerk afvalbeleid: circulaire aanbesteding van werkkledij voor parkwachters, ophalers, technici

Online 20 april *

Lokale besturen spelen een belangrijke rol in de omschakeling naar een circulaire economie. Eén maatregel om dit te bereiken is de vermindering van het restafval. Hoe haal je deze restafvaldoelstellingen? Welke praktijken werken? Daarover overleggen de lerende netwerken afvalbeleid. Kennisdeling en uitwisseling staan centraal.

vvsg.be/opleidingen

Startersdag Diensten voor Gezinszorg

Brussel 21 april

Net aan de slag als begeleidend medewerker in een dienst voor gezinszorg? Tijdens de startersdag krijg je bagage om de dienst aan te sturen. We overlopen de regelgeving, vertalen deze naar de praktijk en reiken tools aan om de prestaties van de eigen dienst op te volgen en eventueel bij te sturen.

vvsg.be/opleidingen

Verhoog je veerkracht en voorkom burn-out

Hasselt 22 april

In deze interactieve vorming leer je hoe je meer veerkracht en weerbaarheid kunt ontwikkelen om je kans op burn-out te verminderen. We werken met concrete, stress-reducerende technieken en spitsen ons toe op wat je zelf kunt doen.

vvsg.be/opleidingen

Dilemmatraining: training in morele oordeelsvorming

Hasselt 22 april

We komen professioneel allemaal voor dilemma's te staan. Geregeld zijn er meerdere oplossingen, maar is het niet duidelijk welke het best rekening houdt met alle betrokkenen. Deze opleiding biedt je een stappenplan om een goede afweging en een doordachte keuze te maken die je beter kunt verdedigen, mocht ze in vraag worden gesteld.

vvsg.be/opleidingen

Opleiding BeRAI Screener: sociaal supplement

Hasselt 25 april *

Vanaf 1 juni moeten alle diensten gezinszorg het sociaal supplement gebruiken ter vervanging van het BEL-gegevenscliëntsysteem als deel van het verplichte sociaal onderzoek bij cliënten. Daarom organiseert Netwerk Thuiszorg deze opleiding om aan de slag te gaan met dit nieuwe instrument.

vvsg.be/opleidingen

Mentoropleiding technisch uitvoerende beroepen

Genk start 26 april

Lokale besturen kunnen meebouwen aan bruggen tussen onderwijs en werk, want door hun veelheid aan functies zijn ze interessante leer-werkplekken. Deze opleiding biedt je inzicht in je coachende rol als mentor ten aanzien van leerlingen. De nadruk ligt op vaardigheden zoals communiceren, duidelijke feedback geven en evalueren.

vvsg.be/opleidingen

Telewerken en leidinggeven vanop afstand

Gent 26 april

Samenwerken binnen de context van 'het nieuwe werken' is een nieuwe en belangrijke uitdaging. Vooral leidinggevendenden bevinden zich vaak in een moeilijke positie. Deze opleiding biedt zeer

pragmatische, praktijkgerichte en hanteerbare inzichten en methodieken die onmiddellijk toepasbaar zijn.

vvsg.be/opleidingen

Meer vissen in de vijver: Op pensioen!

Of toch niet helemaal...

Online 28 april *

Een van de grootste uitdagingen voor de thuis- en ouderenzorg is nieuwe medewerkers vinden. Daarom organiseert de dienst Zorg en Gezondheid vijf inspiratiesessies omtrent thema's zoals samenwerken met gepensioneerden, jezelf profileren als werkgever of werven via sociale media.

vvsg.be/opleidingen

Mentoropleiding zorgberoepen Berchem start 2 mei

Lokale besturen kunnen meebouwen aan bruggen tussen onderwijs en werk, want door hun veelheid aan functies zijn ze interessante leer-werkplekken. Deze opleiding biedt je inzicht in je coachende rol als mentor. De nadruk ligt op vaardigheden zoals communiceren, duidelijke feedback geven en evalueren.

vvsg.be/opleidingen

Training Power BI (beginners en gevorderden)

Online, start 3 mei 2022

(meerdere reeksen)

Het strategisch belang van informatie is enorm toegenomen. Business intelligence tools zoals Power BI kunnen handig zijn om data te analyseren en te visualiseren. Om met Power BI te kunnen werken heb je geen IT-achtergrond of -kennis nodig.

vvsg.be/opleidingen

Inspiratiemoment Gezondheidsongelijkheid en de rol van het lokale bestuur

Gent 5 mei

De voorbije twee jaar hebben acht lokale besturen en eerstelijnszones aan innovatieve

strategieën gewerkt om gezondheidsongelijkheid tegen te gaan. Het gaat om lokale samenwerking waarin zorg, welzijn en preventie samenkomen. Op 5 mei stellen we de resultaten voor op ons slotevenement. Een schat aan praktijkervaring en expertise die inspirerend zal werken voor lokale besturen, eerstelijnszones en andere initiatiefnemers in zorg, welzijn en gezondheid.

vvsg.be/opleidingen

Re-integratie van medewerkers: van beleid naar praktijk op 1 dag Kortrijk 9 mei

Organisaties worden steeds meer geconfronteerd met langdurig afwezige medewerkers. Tijdens deze training leer je hoe je je re-integratiebeleid kunt vormgeven. Met goede praktijken uit andere openbare besturen, tips en tricks om alles operationeel te organiseren en een aanzet voor een stappenplan om alles in de praktijk te brengen.

vvsg.be/opleidingen

KO-Piloot Coachen van onthaalouders, de kneepjes van het vak

Antwerpen start 10 mei *

Ontdek de essentie van coachen, proef van een aantal tools, oefen je coachende vaardigheden en vind inspiratie bij collega's. We blijven dicht bij de werkvloer, maar gaan toch tot de kern. Zonder veel theorie nemen we je mee in de basics van oplossingsgericht coachen.

vvsg.be/opleidingen

Labo Ouderenbeleid

Gent 10 mei

Uitwisseling staat hier centraal. In interactieve sessies delen we complementaire inzichten over gemeenschappelijke uitdagingen en zoeken we samen naar verbindende oplossingen. Het Labo Ouderenbeleid is een samenwerking tussen de VVSG, de Vlaamse Ouderenraad en de VUB.

vvsg.be/opleidingen

Op zoek naar nieuwe collega's?

De VVSG biedt verschillende tariefformules aan voor de plaatsing van vacatures, zoals een gezamenlijke formule met Poolstok.

Opleiding van beginnende interne taalcoaches

Antwerpen 10 mei

Is kennis van het Nederlands een knelpunt voor sommige medewerkers binnen je organisatie? Denk dan aan taalcoaching op de werkvloer. Interne taalcoaches versterken hun competenties in deze interactieve opleiding. Verbindende gesprekstechnieken, principes van communicatie en begeleiding van anderstaligen komen aan bod.

vvsg.be/opleidingen

Startersdag centrumleiders CDV

Brussel 12 mei

Nieuw als centrumleider in een centrum voor dagverzorging? Dit is iets voor jou! Samen doorspitten we het woonzorgdecreet. Je maakt kennis met de belangrijkste regelgeving en begrippen in financiering. Het ideale netwerkmoment en vertrekpunt voor je engagement in onze regionale ondersteuningspunten.

vvsg.be/opleidingen

Leidinggeven voor ploegbazen

Genk 17 mei

Een ploeg aansturen is een hele uitdaging. Elke medewerker heeft zijn sterktes en werkpunten, behoeften en persoonlijkheid. Hoe kun je van je medewerkers een gemotiveerd team maken dat degelijk werk aflevert?

vvsg.be/opleidingen

Coachend leidinggeven voor hoofdverpleegkundigen

Brussel start 19 mei

Deze praktisch gerichte opleiding helpt je als hoofdverpleegkundige om op een coachende manier leiding te geven aan je team. Ann Moreels, organisatiepsychologe en HR-experte, zoomt in op de specifieke werkomgeving van hoofdverpleegkundigen in een WZC. We kijken naar wat leiderschap is, behandelen de principes van coachend leiderschap en het belang van communicatie.

vvsg.be/opleidingen

* meer datums/locaties/
thema's online

3 april 2022

STAD WAREGEM

- Afdelingshoofd publiek domein
- Diensthoofd interne werking stedelijke werkplaats

GEMEENTE LONDERZEEL

ICT-coördinator

FARYS

Expert hemelwater en droogteplannen

4 april 2022

C-SMART

- Consultant informatieveiligheid / functionaris voor gegevensbescherming (DPO) voor lokale besturen (Centrum-Vlaanderen)
- Consultant informatieveiligheid / functionaris voor gegevensbescherming (DPO) voor lokale besturen (Antwerpen en Limburg)

TRIFINANCE

- Public finance consultant
- Public procurement consultant

STAD AARSCHOT

Deskundige economie

5 april 2022

STAD AALST

Diensthoofd woonzorgcentrum

GEMEENTE GRIMBERGEN

Afdelingshoofd ruimtebeleid

6 april 2022

LOKAAL BESTUUR

SINT-PIETERS-LEEUV

Kinesitherapeut

LOKAAL BESTUUR HERENT

- Jurist maatschappelijke dienstverlening
- Maatschappelijk assistent

GEMEENTE EVERGEM

Diensthoofd burger en welzijn

7 april 2022

LOKAAL BESTUUR HAALTERT

- Clustermanager welzijn
- Deeltijds kinderbegeleider BKO

OCMW HAALTERT

- Vervangingscontract maatschappelijk werker

SOGENT

Projectleiders

10 april 2022

VVSG VZW

- Stafmedewerker innovatie en digitale transformatie
- Sectorconsulent dual leren en toekomstgerichte vaardigheden

IVAGO

Afdelingshoofd facilitair beheer

STAD ROESELARE

- Beleidsmedewerker toerisme-evenementen

11 april 2022

WVI

Renovatiecoach

STAD GENT

Deskundige burgerzaken

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

Instructeur

IOK

- Asbest- en renovatiecoach
- Bouwkundig tekenaar

12 april 2022

LOKAAL BESTUUR NINOVE

Directeur technische uitvoering

13 april 2022

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

- ICT-hoofdmedewerker servicedesk

LOKAAL BESTUUR HAALTERT

- Deskundige aankopen en contractbeheer / sanctionerend ambtenaar

WOONZORGCENTRA VAN

MOTENA

Kwaliteit- en innovatiecoach

14 april 2022

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

Projectingenieur kunstwerken

15 april 2022

IGEMO

- Coördinator regionale welzijnskoepel Rivierenland
- Directeur projecten
- Communicatie- en marketingmedewerker
- Intergemeentelijk handhaver ruimtelijk ordening en milieu
- Jurist - master in de Rechten

17 april 2022

STAD HERENTALS

Projectleider omgeving

LOKAAL BESTUUR OLEN

HR business partner

18 april 2022

FARYS

- Operationeel verantwoordelijke Sport- en Recreatiedomein Blaarmeersen

GROEP DILBEEK

- Projectleider openbare ruimte A1-A3
- Projectleider openbare ruimte B1-B3
- Deskundige omgeving
- Deskundige woonbeleid

19 april 2022

MOTENA

Adjunct-directeur KIDZ en N

LOKAAL BESTUUR OLEN

Huurbegeleider Sociaal Verhuurkantoor

20 april 2022

LOKAAL BESTUUR RONSE

Coördinator administratie KAVA

21 april 2022

LOKAAL BESTUUR HAALTERT

- Deskundige personeel en secretariaat

22 april 2022

WVI

- Intergemeentelijk beleidsmedewerker informatieveiligheid / DPO
- Intergemeentelijk handhaver milieu en ruimtelijke ordening

24 april 2022

GEMEENTE BORSBEEK

- Projectleider openbaar domein en patrimonium

25 april 2022

ZORGBEDRIJF VILVOORDE

Directeur zorg

www.vvsg.be/vacatures en/of

www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/jouw-vacature-in-de-vvsg-media

INLEVERING VACATURES

Lokaal 5 (mei) - 8 april

Lokaal 6 (juni) - 13 mei

Lokaal 7&8 (juli-agustus) - 10 juni

Uw vacatures in Lokaal en onze online media:

INFORMATIE
vacatures@vvsg.be

In zijn maandelijkse column geeft prof. dr. Filip De Rynck zijn persoonlijke mening.

Te Gek

De eerste lijn is de rode draad door deze Lokaal. Met de eerste lijn bedoelen we mensen in publieke dienst die burgers in de ogen kijken: aan het bed, aan het loket, op straat, in de cel, bij een brand, bij het puin ruimen na een overstroming, bij de opvang van slachtoffers van oorlogsgeweld. Waar er een eerste lijn is, is er ook een tweede, een derde en vaak nog meer. Poetin, bijvoorbeeld, zit ergens op de twintigste lijn. Of zit op geen enkele lijn meer. Mocht hij verplicht een tijd op de eerste lijn in Oekraïne werken, dan zou er de dag zelf wapenstilstand zijn.

Bert Bruggemans, zonecommandant in Antwerpen en Overheidsmanager van het jaar, pleit voor versterking van de eerste lijn (p. 12). In het politiemodel van Steven De Flick staat meer autonomie voor de eerste lijn centraal (p. 30). Wim Van Lancker vindt dat maatschappelijk werkers meer achter de voordeur van mensen in armoede moeten kijken (p. 24). Samenwerking tussen eerstelijns werkers van VDAB en OCMW kan ondersteunend zijn (p. 48). De nieuwe zorgambassadeur zoekt versterking van de zorg op de eerste lijn (p. 38) en dat mogen gepensioneerd zijn (p. 42). Ik heb zelf al vaak voorgesteld om de loonschalen in de publieke dienst om te keren: de hoogste wedden voor de eerste lijn, de laagste voor wie veilig achter de bureautafel de eerste lijn zit aan te sturen. Om onbegrijpelijke redenen heeft dit voorstel het nooit gehaald.

Onderzoek over het gedrag van de 'street level bureaucracy' en over de keuzes die zij maken, is een fascinerende bestuurskundige discipline. Marjolijn De Wilde (p. 27) illustreert het belang: zij toont aan dat het sterk afhangt van de individuele beslissingen van de maatschappelijk werker of je leefloon krijgt. Die beslissingen komen tot stand in de beslotenheid van het intieme contact tussen hulpvrager en de hulpverlener. Wat speelt daar dan? Hoe werken het eigen karakter, de eigen opvattingen over het goede leven daarbij door? Welke invloed heeft de hiërarchie, hoe interpreteert en moduleert de werker de politieke instructies? Welke impact hebben stress en werkdruk? Welke mix van factoren leidt tot een finale beslissing? Dan hoopt u toch dat we op die eerste lijn de competentste maatschappelijk werkers vinden, met de beste opleiding, met veel maturiteit en dus met de meest kritische houding over zichzelf en over hun keuzegedrag?

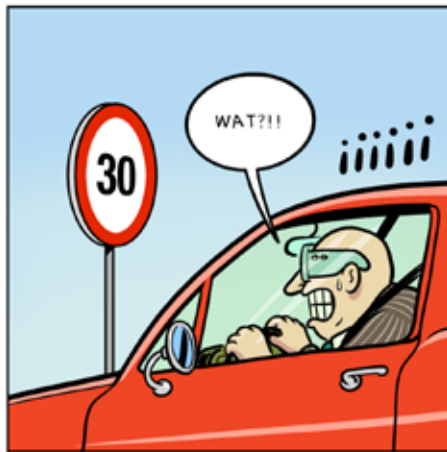
De lof voor de eerste lijn mag echter niet tot romantisering leiden. De eerste lijn kan eerder bij de bureaucratistische systeemwereld aansluiten dan bij de leefwereld,

zoals het artikel over Zorgzame Buurten ons leert (p. 49). 'Zorgzame Buurten' is een van de tientallen snel bedachte projecten in het kader van de Vlaamse Veerkracht, waarover het Rekenhof een kritische evaluatie publiceerde (Rekenhof, maart 2022). Het is een project van één minister en met het woord 'project' begint weer de carroussel van aanvragen, erkenning, procedures... De eerste lijn moet passen in het formaat dat de vierde lijn bedacht heeft.

Een van die Zorgzame Buurten is Sint-Pieter in Brugge. Al zolang ik actief ben, is Sint-Pieter in het rijke Brugge een wat aparte buurt. Het was achtereenvolgens een Kansarme Buurt, een Leefbare Buurt, een Veilige Buurt en ik ben een paar tussentijdse buurtlabels vergeten. En nu dus: een Zorgzame Buurt. De fanfare van welzijn en geluk toetert zich weer de wijk in. We trekken een nieuw blik eerstelijns werkers open, vaak onervaren jonge mensen die aan hun eerste job beginnen en die meestal geen historisch besef hebben. Voor hen begint de buurt met hen en heeft ze geen verleden. De nieuwe eerstelijns staan, met een frisse bloes op de wangen, te popelen om – ik citeer uit het artikel – 'een beter zicht te hebben op de buurt'. Ze zijn dolenthousiast om 'de buurt beter te leren kennen'. Ze willen niets liever dan 'de buurtbewoners dichter bij elkaar brengen'. De firma Post It wrijft zich in de handen. Overal zijn er, tot verbazing van de bewoners, drempels die dringend 'verlaagd moeten worden'. In Sint-Pieter struikelen de bewoners over al die verlaagde drempels. En we gooien er nog een fijn sociaal-artistiek projectje tegenaan om met cultuur als glijmiddel 'een zaadje te planten'. Deze cyclus herhaalt zich om de pakweg, vijf jaar. Ergens halfweg komen de grote twijfels. Zijn we wel 'goed bezig'? Meestal is dat het moment waarop ze vragen of ik even 'mee wil denken', met de vertwijfelde eerstelijns die een paar maanden nadien veilig op de tweede lijn blijken te zitten, moe van al dat sociaal-artistiek gepland en drempelverlagen.

In de woordenkramerij rond Zorgzame Buurten lees ik dat 'men' beslist dat de buurtbewoners psychisch kwetsbaar zijn. Maar geen zorg: binnen een paar jaar is dat alweer vervangen door een nieuw project onder een nieuw buurtlabel. De eerste lijn is labieler dan de wijkbewoners. Op de eerste lijn is het dus soms ook Te Gek. —

FILIP DE RYNCK
columnist van Lokaal

Kijk, zo eenvoudig
maakt u een planning!
#plannenismakkelijk
#iedereenblij

PERSEELS-
PLANNING

AFSPRAKEN

Werken in 2022 is anders dan voorheen. Hoeveel afspraken zijn er, wie werkt vanuit huis en wie is fysiek aanwezig? Een goede personeelsplanning is dus belangrijker dan ooit. Voor veel besturen blijkt dit complex, tijdrovend en foutgevoelig te zijn. JCC-Personeelsplanning ondersteunt planners om de juiste bezetting voor zowel de front- als de backoffice te realiseren. Wist u overigens dat u JCC-Personeelsplanning met ons afsprakensysteem JCC-Afspraken kunt combineren? Zo wordt ervoor gezorgd dat de juiste medewerkers tijdig worden ingepland om de afspraken snel en vakkundig af te handelen. Op deze manier kunt u op een efficiënte wijze kwalitatieve dienstverlening blijven aanbieden die precies aansluit op de wensen van uw burgers en medewerkers.

jccsoftware
let's get it together!

+31 (0)541 62 70 62 • info@jccsoftware.nl • www.jccsoftware.be